ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ
ΕΛΛΑΣ

Μικροχωριτικα Γραμματα

ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ ΤΗΣ ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΑΣ ΜΙΚΡΟΧΩΡΙΤΩΝ

ΤΕΥΧΟΣ 79 • ΙΟΥΛΙΟΣ - ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2005 • ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ: ΠΑΝΟΡΜΟΥ 18, Τ.Κ. 11522

ΜΙΚΡΟΧΩΡΙΤΙΚΑ γραμματα

ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ
ΤΗΣ ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΑΣ ΜΙΚΡΟΧΩΡΙΤΩΝ «Η ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΗ ΤΟΥ ΣΩΤΗΡΟΣ»
(ΙΔΡΥΘΕΙΣΑ ΕΝ ΚΩΝ/ΠΟΛΕΙ 1885)

Βραβείο Ακαδημίας **Αθηνών (1986)**

Κυκλοφορεί ανάμεσα στους Μικροχωρίτες του εσωτερικού και του εξωτερικού, καθώς και στους φίλους του Μικρού Χωριού Ευρυτανίας
(Σημ.: Τα ενυπόγραφα άρθρα εκφράζουν τη γνώμη του συγγραφέα τους)
Κείμενα και φωτογραφίες δεν επιστρέφονται

Περίοδος Β΄ - Χρόνος 31ος - Αρ. Φύλλου 79 - Ιούλιος - Δεκέμβριος 2005

Ιδιοκτήτης:
Αδελφότητα Μικροχωριτών
"Η Μεταμόρφωση του Σωτήρος"
Αγλαύρου 19-21, 117 41 Αθήνα
Διοικητικό Συμβούλιο:
Πρόεδρος: Αιμιλία Κουτσούκη
Αντιπρόεδρος: Αθανάσιος Κεράνης
Γεν. Γραμματέας: Μάρκος Οικονόμου
Ταμίας: Ιωάννης Αρώνης
Ειδ. Γραμματέας: Αθαν. Παπαθανασίου
Σύμβουλοι Τύπου: Σπύρος Κρίκος
Σοφία Κούμπου - Κουτσούκη

Εκδότης/Διευθυντής
(σύμφωνα με το νόμο):
Αιμιλία Κ. Κουτσούκη
Διεύθυνση: Αγλαύρου 19-21, 117 41 Αθήνα.
Τηλ. 210 9238197, Fax: 210 9218177,
E-mail: Koutsoukis@hol.gr

Εκτύπωση Διευθύνσεων: Κρίκος Κώστας

Σύνταξη – Επιμέλεια έκδοσης:
1966-1970: Μένιος Κουτσούκης
1971-1977: Γιώργος Δημόπουλος
1978-1992: Μένιος Κουτσούκης
1993-2003: Αθανάσιος Κεράνης και Δημήτριος Κρίκος
2003 - Οι δημοσιογράφοι:
· Σοφία Κουτσούκη, τηλ. 210 8032231
E-mail: bily@otenet.gr
· Σπύρος Κρίκος, τηλ. 210 9945348
E-mail: spiroskrikos@in.gr

Φωτοστοιχειοθεσία – εκτύπωση:
Ι. Γκαντήραγας & Σία Ο.Ε. , Γερανίου 7,
Τηλ. 210 5244309
Ετήσια συνδρομή:
Εσωτερικού Ευρώ 4
Εξωτερικού $ 50
Εταιρειών, ΝΠΙΔ Ευρώ 15
Αποστέλλεται δωρεάν σε δημόσιες υπηρεσίες, Ο.Τ.Α. και συλλόγους

Φωτογραφία εξωφύλλου: Τα πρώτα χιόνια στην Χελιδόνα

Δάση: Η πνοή της ζωής

Μια πρόταση προς το Δήμο Ποταμιάς

Αφορμή για το παρόν στάθηκε μια πολύ ενδιαφέρουσα έρευνα που έγινε στο πλαίσιο της πτυχιακής εργασίας από δυο φοιτήτριες του Α.Τ.Ε.Ι. Δασοπονίας Καρπενησίου, την Ειρήνη Βασιλείου και την Λαμπρινή Τζουμανά. Οι δυο φοιτήτριες, με ερωτήσεις προς τους επισκέπτες της Ευρυτανίας ερεύνησαν τους λόγους που τους προσελκύουν να επισκεφθούν τον τόπο μας. Ακόμα ερεύνησαν την ηλικία, την προέλευση και τα ενδιαφέροντα των επισκεπτών, τον χώρο διαμονής τους και κατά πόσο ικανοποιήθηκαν οι προσδοκίες τους από την Ευρυτανία. Πολλά και ενδιαφέροντα τα συμπεράσματα της έρευνας, που κινούνται γύρω από την διαπίστωση ότι στο νομό μας παρατηρείται συνεχής αύξηση του τουρισμού, πηγή έλξης του οποίου είναι κυρίως η φυσική ομορφιά του τόπου μας.

Η έρευνα καταλήγει με αρκετά ενδιαφέρουσες προτάσεις για την περαιτέρω ανάπτυξη της τουριστικής κίνησης στην περιοχή μας. Μία από αυτές αφορά την αξιοποίηση του φυσικού πλούτου της περιοχής, που δεν είναι παρά τα ζωογόνα δάση μας. Για την αξιοποίησή τους η έρευνα προτείνει να ληφθεί υπόψη το παράδειγμα άλλων περιοχών, με μεγάλη δασοκάλυψη όπως η δική μας, οι οποίες πέτυχαν να γίνουν τα δάση προσπελάσιμα για τους επισκέπτες και φιλικά προς τον άνθρωπο. Για να επιτευχθεί αυτό χρειάζεται κάποια βασική υποδομή όπως: διάνοιξη αγροτικών δρόμων, κατασκευή μονοπατιών πεζοπορίας, δημιουργία θέσεων θέας και αναψυχής και βέβαια κατάλληλη οικολογική ενημέρωση των επισκεπτών.

Η παραπάνω έρευνα μάς έκανε να θυμηθούμε μια παλαιότερη σκέψη-πρόταση του Δασαρχείου Καρπενησίου για διάνοιξη μονοπατιού μέσα στο «Κρι». Πρόκειται για ένα δρόμο περιπάτου που θα ξεκινάει από την περιοχή του Αη-Σώστη και θα καταλήγει στο δρόμο προς τη «Φιδόπλατη». Η διάβαση μέσα στο «Κρι» είναι πολύ σημαντική γιατί είναι μια μοναδική οδοιπορική διαδρομή μέσα στο δάσος, που συνδυάζει τη ζωογόνα ανάσα της φύσης με την εκπληκτική θέα της Ποταμιάς ως το Καρπενήσι και το Βελούχι. Ένας δρόμος

Το Διοικητικό Συμβούλιο
της Αδελφότητας Μικροχωριτών
Εύχεται στους απανταχού
Μικροχωρίτες
και φίλους του Μικρού Χωριού

Ευτυχισμένο το 2006

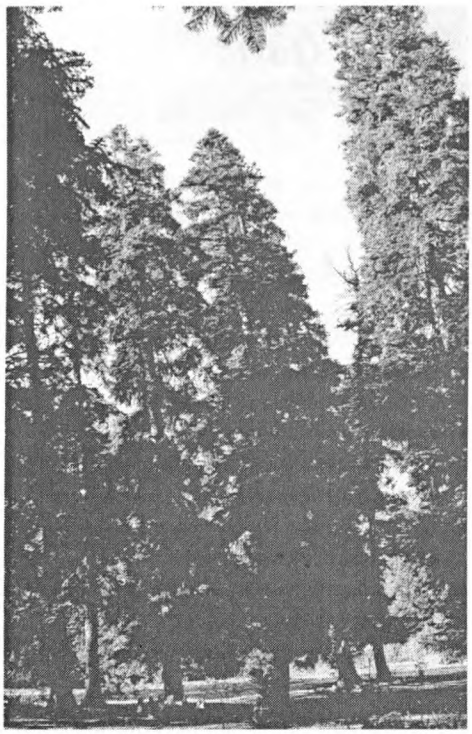

δασικής αναψυχής, που μπορεί να εμπλουτιστεί εύκολα με χώρους ανάπαυλας από ξύλινες κατασκευές, στις οποίες έχομε απτές αποδείξεις ότι επιδίδονται με επιτυχία οι υπηρεσίες του Δασαρχείου Καρπενησίου. Το Δασαρχείο μπορεί να τον δει και ως λωρίδα πυρασφάλειας για το δάσος πάνω από το χωριό. Άλλωστε, σχετική ήταν η πρόταση του Μικροχωρίτη Γιώργου Παπαθανασίου, στη φετινή Λαϊκή Συνέλευση που είχε θετική ανταπόκριση.

Το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης βλέπει με ευαισθησία το θέμα αξιοποίησης των δασών και, όπως πληροφορούμαστε, προχωράει σε υπογραφή προγραμματικών συμβάσεων με φορείς της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, μετά από αίτησή τους, «που έχουν σκοπό τη μελέτη και κατασκευή δημόσιων δασοτεχνικών έργων, δραστηριοτήτων δασικής αναψυχής, ανάδειξης και προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος σε δημόσια δάση και δασικές εκτάσεις». Μαθαίνουμε ότι κάτι παρόμοιο έγινε με τη θέση «Πανταβρέχει» του Δήμου Δομνίστας.

Ένα τέτοιο έργο δασικής αναψυχής μπορεί να γίνει το μονοπάτι μέσα στο «Κρι». Η θέση του είναι μοναδική. Μέσα από την ελατίσια φύση του προσφέρει μια πανοραμική θέα ολόκληρης της περιοχής Ποταμιάς. Ευελπιστούμε ότι ο Δήμος Ποταμιάς με το Τοπικό Συμβούλιο Μικρού Χωριού θα δουν θετικά την πρόταση αυτή και θα την προωθήσουν αρμοδίως. Στην προσπάθειά τους αυτή θα μας βρουν συμπαραστάτες.

Η 50ή επέτειος
της Αδελφότητας Μικροχωριτών (1955-2005)

Η Αδελφότητα Μικροχωριτών «Η Μεταμόρφωση του Σωτήρος»
για να γιορτάσει τα 50 χρόνια από την ίδρυσή της στην Αθήνα,
προγραμματίζει εκδήλωση,
που θα γίνει στο Κέντρο Τεχνών Πλάκα, Πατησίων 65 Αθήνα,
την Κυριακή 19 Φεβρουαρίου 2006 και ώρα 10:30 το πρωί
Στο πλαίσιο της εκδήλωσης θα υπάρξει έκθεση βιβλίου και φωτογραφιών
και θα ακολουθήσει μικρή δεξίωση

Σας περιμένουμε όλους.

Το Διοικητικό Συμβούλιο

'Αξιος

Ανήμερα της Αγίας Κυριακής (7/7/2005) ο Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Καρπενησίου κ. κ. Νικόλαος απένειμε τον τίτλο του ***Πρωτοπρεσβύτερου,*** *στον εφημέριο του χωριού μας* ***Νικόλαο Αζακά****. Ο τίτλος του πρωτοπρεσβύτερου παρέχει στον εφημέριο το δικαίωμα να φέρει επιστήθιο σταυρό.*

Η τιμητική αυτή διάκριση είναι η μεγαλύτερη που μπορεί να γίνει σε έγγαμο ιερέα και ο παπα-Νίκος έφθασε στο ανώτερο αυτό σκαλοπάτι όχι τυχαία. Πέρα από την πιστή τήρηση των ιερατικών του καθηκόντων και την αδιάκοπη φροντίδα σε όλους τους τόπους λατρείας του χωριού μας, ο παπα-Νίκος διεύρυνε τις θεολογικές του γνώσεις με την απόκτηση Πτυχίου από τη Θεολογική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών.

Συγχαίρουμε εγκάρδια τον πρωτοπρεσβύτερο π. Νικόλαο για την επάξια αυτή αναγνώριση. Η τιμή αυτή αντανακλά και στο χωριό μας που συνεχίζει την ιστορική πορεία του έχοντας δίπλα του άξιους πνευματικούς ηγέτες. Ευχόμαστε στον π. Νικόλαο άξιος και ευλογημένος να συνεχίζει, με τη χάρη του Θεού, το ποιμαντικό του έργο.

Μετά την σχετική τελετή ο πρωτοπρεσβύτερος Νικόλαος Αζακάς ευχαρίστησε με την ακόλουθη συγκινητική ομιλία:

«Σαν σήμερα, 7 Ιουλίου, ημέρα Πέμπτη του 1983, μνήμη της Αγίας Μεγαλομάτρυρος Κυριακής, σ' αυτόν εδώ τον Ιερό Ναό με χειροτονήσατε, Σεβασμιότατε, ιερέα και μου αναθέσατε το ποιμαντικό έργο της ενορίας αυτής, την οποίαν, με την χάριν του Παναγίου Πνεύματος και τις πρεσβείες της Αγίας, μας, είκοσι δύο χρόνια υπηρετώ. Η τιμή

όμως η σημερινή, την οποίαν με αξιώνετε Σεβασμιότατε, γεννά σ' εμένα, όπως είναι φυσικό, πλημμύρα αισθημάτων, αγαλλιάσεως και ευφροσύνης, αλλά ταυτοχρόνως με καταλαμβάνει αίσθημα δέους και μεγάλης ευθύνης. Μετράω τις δυνάμεις μου τις οποίες δεν βρίσκω τόσον επαρκείς, ζυγίζω τους ώμους μου τους οποίους δεν βρίσκω τόσον ισχυρούς για να επωμισθώ τις ευθύνες που απορρέουν από την τιμή που με αξιώνετε. Ο θεραπεύων όμως τα ασθενή και τα ελείποντα αναπληρών, ο κατά τον Απόστολον Παύλον *« τα ασθενή και τα εξουθενημένα εκλέγων Παντοδύναμος Κύριος»*, ο ειπών ότι *«η δύναμις Αυτού εν ασθενείαι τελειούται»* ούτως ηυδόκησεν.

Προσβλέπω όμως, Σεβασμιότατε, στις δικές σας προσευχές και πατρικές συμβουλές για την αναπλήρωση των αδυναμιών μου, όπως και στις προσευχές όλων των ενοριτών μου για να φέρω εις πέρας την αποστολήν μου.

Η σημερινή τιμή όμως δεν ανήκει μόνο σε μένα αλλά και στους ενορίτες μου, στους γονείς μου, στην πρεσβυτέρα μου και τα παιδιά μου, στ' αδέλφια μου, τον π. Κωνσταντίνο Λαμπαδάρη, στους συμπρεσβυτέρους, στον Αρχιερατικό Επίτροπο Καρπενησίου π. Ιωάννη Λιάπη, στους αγαπητούς εκκλησιαστικούς συμβούλους, στους ιεροψάλτες, στους δωρητές των Ιερών Ναών μας, στην Αδελφότητα Μικροχωριτών και σε όλους όσους με οποιονδήποτε τρόπο βοηθούν στο έργο της ενορίας αυτής.

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ
ΚΑΡΠΕΝΗΣΙΟΥ

Αριθμ. Πρωτοκ. 165

Εν Καρπενησίω τη 7η Ιουλίου 2005

ΕΥΕΡΓΕΤΗΡΙΟΝ ΓΡΑΜΜΑ

Η Μετριότης ημών δια τουδε τού Ευεργετηρίου Γράμματος δήλον καθίστησιν, ότι ίδια πρωτοβουλία εγνω προαγαγείν τιμητικώς τον θεοφιλή και ευδόκιμον ιερατείαν επιδεικνύμενον ευλαβέστατον Εφημέριον του ιερού ναού της Μεταμορφώσεως τού Σωτηρος Μικρού Χωρίου Ευρυτανίας αιδεσιμολογιωτάτον οικονόμον Νικόλαον Αζάκαν, εφ' ώ καί τη Χάριτι τού Παναγίου και ζωοποιού Πνεύματος εχειροθέτησα τούτον εις ΠΡΩΤΟΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΝ σήμερον τη 7η Ιουλίου τού σ. ε. 2005 εν τω πανηγυρίζοντι ιερώ ναώ της αγίας Κυριακής Μικρού Χωρίου – Ευρυτανίας.

Ούεν και εις ένδειξιν της προαγωγής ταύτης τού αιδεσιμολογιωτάτου πρωτοπρεσβυτέρου ιερέως Νικολάου Αζάκα απολέλυται τόδε το Ευεργετήριον Γράμμα προς μονίμον καί διηνεκή την παραστασιν.

Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ

† ο Καρπενησίου Νικόλαος

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΚΑΡΠΕΝΗΣΙΟΥ

Από της θέσεως αυτής, Σεβασμιότατε, σας εκφράζω τις θερμές μου ευχαριστίες για την τιμήν αυτήν αλλά και τις ευλογίες Σας και την Αρχιερατική Θεία Λειτουργία που επιτελέσατε στην σημερινή πανήγυρη του Ιερού μας Ναού προς τιμήν της Αγίας Κυριακής. Ευχαριστώ επίσης τους ενορίτες μου και όλους τους ευλαβείς προσκυνητάς που συμμετείχαν στην Αρχιερατική Θεία Λειτουργία και ιδιαίτερα τον Νομάρχη Ευρυτανίας κ. Κωνσταντίνο Κοντογεώργο, τον Αστυνομικό Διευθυντή Ευρυτανίας κ. Γεώργιο Ντάβαλην, τον Δήμαρχο Ποταμιάς κ. Ιωάννη Ίβρο, τον Πρόεδρο του Τοπικού Συμβουλίου κ. Ιωάννη Ντζούφρα, τον Αντιδήμαρχο κ. Γεώργιο Ντζούφρα και τον κ. Αθανάσιο Κεράνη εκ μέρους της Αδελφότητας Μικροχωριτών. Η παρουσία σας αυξάνει την χαράν μας και προσδίδει στην σημερινή πανήγυρη όντως μεγάλη τιμή.

Προσευχόμαστε, Σεβασμιότατε Πάτερ, τόσον εγώ όσον και όλοι οι ενορίτες και ευλαβείς προσκυνηταί, δια πρεσβειών της Αγίας Μεγαλομάρτυρος Κυριακής, όπως ο Κύριος δια της χάριτος του οποίου αναδειχθήκατε μέχρι σήμερον «δόκιμος τω Θεώ εργάτης ανεπαίσχυντος» να συνεχίζει να σας ενισχύει με την χάριν του, να σας χαρίζει υγείαν πνευματική και σωματική και να σας διατηρεί εν μέσω ημών, «μακροημερεύοντα και ορθοτομούντα τον λόγον της αληθείας Του». Αμήν».

Εορτασμός 28ης Οκτωβρίου στο χωριό

Βαριαστενάζουν τα βουνά κι' ο ήλιος σκοτεινιάζει
Το δόλιο το Μικρό Χωριό και πάλι ανταριάζει

«Ουδέποτε τόσο πολλοί όφειλαν τόσο πολλά σε τόσο λίγους». Αυτά τα λόγια του Ουίνστον Τσώρτσιλ για την ηρωική αντίσταση των Ελλήνων στον πόλεμο του ΄40, μας θύμισε η ωραιότατη γιορτή, που ετοίμασαν η δασκάλα του σχολείου με τη μοναδική της φέτος μαθήτρια για να τιμήσουν την Εθνική μας επέτειο, ανήμερα της 28ης Οκτωβρίου. Η άξια κάθε επαίνου νεαρά διευθύντρια του δημοτικού σχολείου, Θεοδώρα Τζιοβάρα, μαζί με τη μαθήτριά της, Βασιλική Ι. Δημοπούλου, άρχισαν τη μέρα τους από πολύ νωρίς. Πρώτα, υψώνοντας την Ελληνική σημαία πήγαν στην εκκλησία. Η παρουσία τους εκεί έδινε το εορταστικό πνεύμα της ημέρας. Μετά την καθιερωμένη δοξολογία από τον π. Νικόλαο Αζακά όλοι οι εκκλησιαζόμενοι ακολουθώντας τη σημαία περπάτησαν στο παρακείμενο Μνημείο των Πεσόντων για τρισάγιο και κατάθεση στεφάνων. Ύστερα, προχώρησαν στο σχολείο που ήταν ντυμένο στα γιορτινά του. Σημαίες, ποιήματα, ιστορικά συνθήματα από το έπος του ΄40 στόλιζαν τους τοίχους και τους πίνακες. Η κ. Τζιοβάρα ανέπτυξε τον πανηγυρικό της ημέρας κάνοντας αναδρομή στα ιστορικά γεγονότα της εποχής εκείνης. Η Βασιλική, με θάρρος και ευγλωττία, υποκατέστησε επάξια πολλά παιδιά, που δεν υπάρχουν πια στο σχολείο, με απαγγελίες ποιημάτων και με τραγούδια του ΄40. Η τελετή έκλεισε με τον Εθνικό ύμνο, που έψαλλαν όλοι μαζί οι παρευρισκόμενοι. Ακολούθησε μικρή δεξίωση με πλούσια εδέσματα και ποτά.

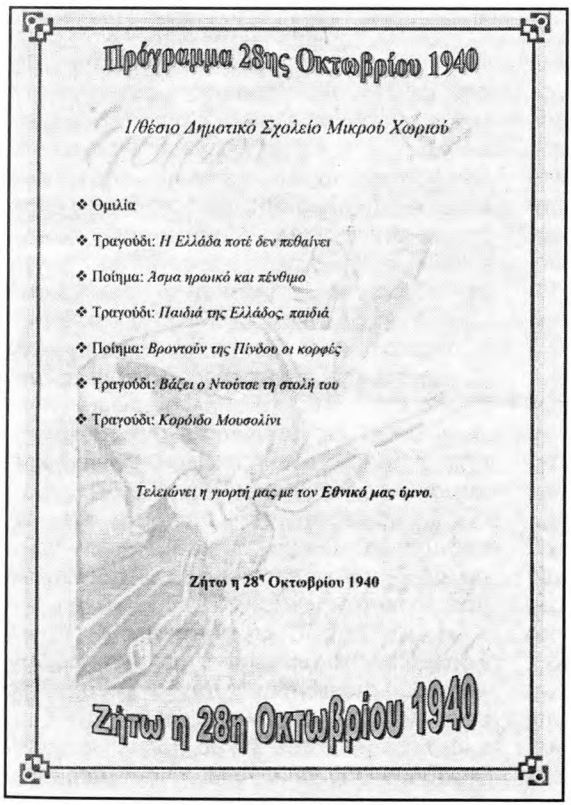
Πρόγραμμα 28ης Οκτωβρίου 1940

1/θέσιο Δημοτικό Σχολείο Μικρού Χωριού

- Ομιλία
- Τραγούδι: *Η Ελλάδα ποτέ δεν πεθαίνει*
- Ποίημα: *Άσμα ηρωικό και πένθιμο*
- Τραγούδι: *Παιδιά της Ελλάδος, παιδιά*
- Ποίημα: *Βροντούν της Πίνδου οι κορφές*
- Τραγούδι: *Βάζει ο Ντούτσε τη στολή του*
- Τραγούδι: *Κορόιδο Μουσολίνι*

*Τελειώνει η γιορτή μας με τον **Εθνικό μας ύμνο**.*

Ζήτω η 28η Οκτωβρίου 1940

Ζήτω η 28η Οκτωβρίου 1940

Θερμά συγχαρητήρια στην άξια δασκάλα και τη θαυμάσια μαθήτριά της που κατάφεραν να κάνουν την 28η Οκτωβρίου 2005 μια ξεχωριστή μέρα για όλους τους Μικροχωρίτες!

Λαϊκή Συνέλευση - Συνεστίαση στο Χωριό

Το απόγευμα της 18ης Αυγούστου ο Δήμος Ποταμιάς συγκάλεσε την καθιερωμένη Λαϊκή Συνέλευση στην αίθουσα πολλαπλών χρήσεων της Πνευματικής Γωνιάς του Παλιού Μικρού Χωριού. Ανοίγοντας τη συζήτηση ο Πρόεδρος του Τοπικού Συμβουλίου κ. Γιώργος Ντζούφρα, έδωσε πρώτα το λόγο στην Πρόεδρο της Αδελφότητας Μικροχωριτών κ. Αιμιλία Κουτσούκη.

Η κ. Κουτσούκη είπε ότι η τοπική αυτή συγκέντρωση για τα θέματα που απασχολούν το χωριό γινόταν για πάρα πολλά χρόνια με πρωτοβουλία της Αδελφότητας. Από πέρυσι όμως πήρε τη μορφή της Λαϊκής Συνέλευσης και συγκαταλέγεται στις πολιτιστικές εκδηλώσεις του Δήμου Ποταμιάς για το Μικρό Χωριό. Αυτό μας δίνει ιδιαίτερη χαρά γιατί ουσιαστικά τα θέματα που συζητούνται εδώ είναι της αρμοδιότητας του Τοπικού Συμβουλίου και του Δήμου και έτσι δίνεται η ευκαιρία άμεσης επικοινωνίας των κατοίκων με τις Εκλεγμένες Αρχές. Εύχομαι καλή επιτυχία.

Ο κ. Μένιος Κουτσούκης, ως Πρόεδρος της Συνελεύσεως, υπενθύμισε ότι σκοπός της συγκέντρωσης αυτής είναι η αλληλοενημέρωση, η καλοπροαίρετη και εποικοδομητική συζήτηση για τα θέματα που απασχολούν το χωριό και δεν έχει την έννοια της απόδοσης ευθυνών ή της εκτόξευσης κατηγοριών. Παρεκάλεσε οι παρεμβάσεις να είναι σύντομες, η συζήτηση να γίνει ήρεμα και να υπάρχει αλληλοκατανόηση.

Ο κ. Ντζούφρας καλωσόρισε τους παρευρισκόμενους λέγοντας ότι εδώ θα συζητήσουμε τις προτάσεις και τους προβληματισμούς μας ώστε να πετύχουμε καλύτερες λύσεις και ξεκίνησε αναφέροντας επιγραμματικά τα έργα που προτάθηκαν την χρονιά που πέρασε για το Μικρό Χωριό και τα οποία εγκρίθηκαν από το Δημοτικό Συμβούλιο.

Ο κ. Γιώργος Παπαθανασίου ζήτησε το λόγο για να αναφερθεί στο δρόμο του Γούμενου και είπε ότι όταν γίνει ο δρόμος τα νερά θα πρέπει να διοχετευθούν και στις δυο πλευρές του και όχι μόνο στο ένα αυλάκι που είναι στη μέση του Γούμενου, που τα νερά του χύνονται στο αυλάκι της πλατείας, γιατί αυτό θα προκαλέσει σοβαρά προβλήματα. Επίσης πρότεινε την διάνοιξη ζώνης πυρασφάλειας στο Κρι, ώστε να επιτρέπει την πρόσβαση σε πυροσβεστικά οχήματα σε περίπτωση πυρκαγιάς, γιατί κινδυνεύει όχι μόνο το βουνό αλλά και το χωριό.

Στη συνέχεια ο κ. Γιώργος Τσατσαράγκος κατέθεσε μια σειρά προβληματισμών που αφορούσαν κυρίως περιβαλλοντικά θέματα που πρέπει να απασχολήσουν το Δημοτικό Συμβούλιο. Αναφέρθηκε στη ρύπανση του ποταμού και των βουνών από σκουπίδια, στην αμμοληψία που καταστρέφει την χλωρίδα και την πανίδα του ποταμού, στο κυκλοφοριακό πρόβλημα του Γαύρου, στο πεστροτροφείο που δυστυχώς δεν λειτουργεί και σε άλλα σχετικά θέματα. Για όλα αυτά κατέθεσε και μια σειρά προτάσεων, όπως: Τον ορισμό ειδικών χώρων για τη ρίψη μπάζων, τη δημιουργία βιολογικού καθαρισμού στο χωριό, τη δημιουργία χώρων ελεγχόμενης κατασκήνωσης, τη δημιουργία χώρου στάθμευσης στο Γαύρο, την αναπαλαίωση της γέφυρας στο Γαύρο, η οποία είναι λιθόκτιστη, παλιά και αξίζει να προστατευθεί. Πρότεινε επίσης την αξιοποίηση της λίμνης, ώστε να γίνει ένα από τα πιο όμορφα αξιοθέατα του χωριού. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί με την συνεχή τροφοδότησή της με νερό δεδομένου ότι γεμίζει το χειμώνα από τα νερά της βροχής ενώ στεγνώνει παντελώς το καλοκαίρι. Επίσης τόνισε τη σημασία της σύστασης δημοτικής αστυνομίας για την προστασία του περιβάλλοντος.

Ο κ. Τσατσαράγκος αναφέρθηκε επίσης στην πλατεία του Νέου Χωριού επισημαίνοντας την παντελή έλλειψη φωτισμού, υδροδότησης, αποχέτευσης και καθαρισμού του χώρου καθ' όλη την πολύ μακρά διάρκεια επισκευής του Κοινοτικού Καταστήματος με αποτέλεσμα να μη λειτουργούν οι τουαλέτες ούτε στο Κοινοτικό Γραφείο. Αυτό δημιουργεί μεγάλο πρόβλημα στους αναμένοντες, συχνά για αρκετές ώρες, να εξετασθούν από τον αγροτικό ιατρό. Επίσης τόνισε ότι θα πρέπει να τοποθετηθούν παγκάκια ή να γίνουν περβάζια ώστε να μπορούν να κάθονται οι υπερήλι-

κες και να μην περιμένουν όρθιοι. Για το παλιό Μικρό Χωριό πρότεινε τη μονοδρόμηση της εισόδου με την αξιοποίηση ή τροποποίηση του δεύτερου δρόμου μέσα από τα χαλάσματα, ενώ τέλος έθεσε το ερώτημα των κεραιών, που τοποθετούνται άκριτα στο χωριό δίπλα από τα σπίτια.

Στα περιβαλλοντικά θέματα αναφέρθηκε στη συνέχεια και ο κ. Σπύρος Μουχρίτσας καταγγέλλοντας ότι στο ποτάμι κάποιοι πέταξαν ακόμα και αντικείμενα με αμίαντο που είναι λίαν επικίνδυνος για την υγεία, ενώ έχει παρατηρήσει στα βουνά που περπατάει συχνά να είναι γεμάτα σκουπίδια μέχρι και παρατημένα παλιά αυτοκίνητα. Συμφώνησε και αυτός ότι η αμμοληψία πράγματι καταστρέφει το περιβάλλον γύρω από το ποτάμι.

Οι κυρίες Μαρία Σκορδά και Βασιλική Ζήση αναφέρθηκαν στο αυλάκι που βρίσκεται στους Αγ.Αποστόλους, το οποίο έχει χαλάσει με αποτέλεσμα να πλημμυρίζουν τα γύρω χωράφια.

Ο κ. Γιάννης Λιάπης επισήμανε ότι το όμορφο μονοπάτι προς το Γαύρο δεν καθαρίσθηκε με αποτέλεσμα να είναι δύσβατο και να μη μπορεί να χρησιμοποιηθεί από περιπατητές.

Ο κ. Γιάννης Κατραμάδος αναφέρθηκε στις γνωστές, δυο κυρίως, παγίδες του δρόμου Νέου – Παλιού Χωριού, που κάθε χρόνο γίνονται πιο επικίνδυνες, όπως στο σημείο του Ζήσιμου. Επίσης ζήτησε να γίνει τσιμεντόστρωση λίγων μέτρων στον κατηφορικό δρόμο που ξεκινάει από το ξενοδοχείο και καταλήγει στον κάτω δρόμο.

Στη συνέχεια δόθηκε ο λόγος στον Δήμαρχο Ποταμιάς κ. Γιάννη Ίβρο για να απαντήσει σε όλα τα παραπάνω. Ο κ. Ίβρος άρχισε λέγοντας ότι θα ήταν ευχής έργο να υπάρχει βιολογικός καθαρισμός για κάθε χωριό, αλλά είναι και δαπανηρό και το νερό δεν θα επαρκούσε. Ευελπιστεί όμως ότι θα ολοκληρωθεί το έργο βιολογικού καθαρισμού Μικρού και Μεγάλου Χωριού σύντομα. Παραδέχτηκε ότι τα σκουπίδια είναι μια κακή εικόνα της περιοχής μας, όμως το προσωπικό του Δήμου που αποτελείται από 2 μόνο εργάτες δεν είναι δυνατόν να ανταποκριθεί στις μεγάλες ανάγκες για καθαρισμό όλων των μονοπατιών ή ρεμάτων, δεδομένου μάλιστα, ότι ο Δήμος Ποταμιάς έχει 10 δημοτικά διαμερίσματα. Καταβάλεται κάθε προσπάθεια ώστε να καθαριστούν οι περισσότεροι χώροι με προτεραιότητα στα νεκροταφεία και στα μονοπάτια που χρησιμοποιούνται συχνά. Ζήτησε από τους κατοίκους να δείξουν πιο υπεύθυνη συμπεριφορά στη ρίψη των σκουπιδιών και να τα εναποθέτουν μόνο στους χώρους αποκομιδής. Όσον αφορά τα στερεά αντικείμενα που βρίσκονται πεταμένα στα ρέματα είπε χαρακτηριστικά ότι από το ρέμα του Νέου Μικρού Χωριού μαζεύτηκαν λαμαρίνες, στόφες, πουριά και άλλα αντικείμενα που γέμισαν τρία ολόκληρα φορτηγά. Πρότεινε για τέτοια αντικείμενα να επιλέξουν οι δημότες ένα χώρο απόθεσης, ώστε να περνάει από κει το αυτοκίνητο του Δήμου και να τα μαζεύει.

Για το Γαύρο ο κ. Δήμαρχος είπε ότι έγιναν οι πρώτες διευθετήσεις ώστε να γίνει πάρκιγκ και να αποσυμφορηθεί ο χώρος, ενώ για το ιχθυοτροφείο είπε ότι έχει ζητήσει από το Δασαρχείο να παραχωρηθεί στο Δήμο για να μπορέσει να επέμβει και να το αξιοποιήσει. Για την αμμοληψία είπε ότι προσπάθεια του Δήμου είναι να σταματήσει παντελώς αλλά αν δεν επιτευχθεί αυτό, τουλάχιστον να πετύχουμε την αμμοληψία με έλεγχο του Δήμου.

Όσο για τη γέφυρα του Γαύρου είπε ότι ασφαλώς και πρέπει να προστατευθεί, όπως και όλες οι παλιές γέφυρες, γιατί αποτελούν ιστορικά μνημεία. Ο Δήμος εργάζεται προς αυτή την κατεύθυνση, έχει ήδη απαγορευθεί η διέλευση μηχανοκίνητων από τη γέφυρα αυτή και έχει προγραμματισθεί ο καθαρισμός της από τον κισσό που καταστρέφει τις πέτρες.

Για το Κοινοτικό Γραφείο, το οποίο λειτουργεί και ως ιατρείο, θα υπάρξει φροντίδα ώστε να μπουν παγκάκια. Όσο για την παροχή νερού είπε ότι οι επισκευές γρήγορα τελειώνουν και το πρόβλημα θα αποκατασταθεί. Για τη μονοδρόμηση στο Παλιό Μικρό Χωριό είπε ότι αυτό είναι θέμα του Τοπικού Συμβουλίου και των ίδιων των κατοίκων.

Σχετικά με τις κεραίες είπε ότι η τελευταία κεραία, που τοποθετήθηκε στο Νέο Χωριό, ήταν απαραίτητη για τη λειτουργία της σταθερής τηλεφωνίας και τοποθετήθηκε μετά από διαβεβαίωση του ΟΤΕ ότι δεν εκπέμπει

ακτινοβολία.

Τελειώνοντας ο κ. Δήμαρχος τόνισε ότι όσα και να κάνει η δημοτική αρχή για το χωριό δεν αρκούν αν δεν συνοδεύονται από το ενδιαφέρον και την προσωπική συμβολή ενός εκάστου των κατοίκων για το χώρο γύρω από το σπίτι του.

Η κ. Κουτσούκη ζήτησε να προσθέσει κάτι στο θέμα της πλατείας του Νέου χωριού στο οποίο αναφέρθηκε ο κ. Τσατσαράγκος και είπε ότι απ' όσα πληροφορήθηκε από συζήτηση με τον Πρόεδρο του Τ. Σ. κ. Ντζούφρα, στα σχέδια του μηχανικού Δοξιάδη για το χωριό προβλέπονται καταστήματα γύρω από το χώρο της πλατείας. Αυτό είναι πολύ σημαντικό γιατί θα τονώσει την κίνηση της πλατείας, θα δημιουργήσει νέες θέσεις εργασίας με αποτέλεσμα την ενίσχυση της τοπικής οικονομίας, που είναι ζωτικό θέμα για το χωριό. Ο κ. Δήμαρχος απάντησε ότι τώρα έχει δοθεί προτεραιότητα στην πλατεία. Για τα καταστήματα θα πρέπει να παρθεί απόφαση από το Τοπικό Συμβούλιο.

Η κ. Αντριάννα Μανίκα παρεμβαίνοντας πρόσθεσε ότι οι Μικροχωρίτες θα πρέπει από μόνοι τους να συμβάλουν σε ότι μπορούν για το χωριό, προσέχοντας πρώτα απ' όλα το χώρο γύρω από το σπίτι τους. Στη συνέχεια αναφέρθηκε στο πρόβλημα που δημιουργείται από αυτοκίνητα που μπλοκάρουν παρκάροντας το δρόμο που οδηγεί στο σπίτι της και ζήτησε την παρέμβαση των Αρχών για να μη γίνεται αυτό.

Ο κ. Πάνος Ζαχαρόπουλος αναφέρθηκε στο θέμα της διαχείρισης του νερού και είπε ότι με την επικείμενη δημιουργία νέων ξενοδοχειακών μονάδων στην περιοχή, διερωτάται αν τελικά θα φθάνει το νερό για να πίνουν οι Μικροχωρίτες. Ο κ. Ίβρος απάντησε ότι το υπάρχον νερό είναι υπεραρκετό αρκεί να γίνεται σωστή διαχείριση.

Τέλος τέθηκε το θέμα του δρόμου στο Γούμενο από τον κ. Ντζούφρα. Αναφέρθηκε στις προτάσεις του μηχανικού, ο οποίος προβλέπει σχάρες σε περισσότερα σημεία της τσιμεντόστρωσης για τη διοχέτευση των νερών αλλά θα είναι δύσκολο να κατεβαίνει αυτοκίνητο και ζήτησε τη γνώμη των κατοίκων.

Ο κ. Λιάπης είπε ότι ίσως θα έπρεπε να παραμείνει καλντερίμι.

Η κ. Κουτσούκη είπε ότι δεν είναι σωστό να αποκλεισθούν τα γύρω σπίτια από την εξυπηρέτηση με αυτοκίνητο, την οποία όλοι θέλομε σήμερα γιατί χωρίς αυτή είναι αδύνατον να καλυφθούν οι συνεχείς ανάγκες για μεταφορά υλικών προς συντήρηση των σπιτιών, η πρόσβαση ηλικιωμένων στα σπίτια τους αλλά και άλλες καθημερινές υποχρεώσεις. Ως προς το πώς πρέπει να γίνει ο δρόμος θα χρειασθεί να ληφθεί υπόψη η γνώμη των ειδικών. Πάντως όλα τα ορεινά χωριά είναι γεμάτα ανηφόρες και κατηφόρες. Άλλωστε, το Μεγάλο Χωριό που είναι γεμάτο με δρόμους, πολλούς από τους οποίους έχουν μεγαλύτερες ίσως κλίσεις από το Γούμενο δεν εμποδίστηκε στο να κάνει παντού δρόμους κατάλληλους για την εξυπηρέτηση με αυτοκίνητο όλων των κατοίκων.

Ο κ. Κουτσούκης πρόσθεσε ότι δεν μπορεί να αποφασισθεί από τη συνέλευση, δηλαδή από μη ειδικούς, το πως θα γίνει ο δρόμος στο Γούμενο, αλλά από μηχανικούς με γνώση και φαντασία, που ειδικεύονται σε δρόμους ορεινών χωριών, τα οποία λίγο, πολύ είναι γεμάτα από ανωφέρειες και κατωφέρειες.

Ο πατήρ Νικόλαος Αζακάς αναφερόμενος στο οστεοφυλάκιο του Παλιού Χωριού είπε ότι έγινε καλή προσπάθεια συντήρησης ως τώρα, όμως στο κάτω πάτωμα του οστεοφυλάκιου τα κουτιά είναι σε άθλια κατάσταση και μερικά οστά βρίσκονται σκορπισμένα. Πρότεινε οι συγγενείς να φροντίσουν να μπουν τα οστά σε κουτιά ή να τα εναποθέσουν στο κοινοτάφειο.

Η συνέλευση αποφάνθηκε ότι όσα οστά ήταν γνωστά βρίσκονται ήδη σε κουτιά, τα υπόλοιπα που είναι σκόρπια θα πρέπει να τοποθετηθούν στο κοινοτάφειο.

Η συνέλευση έκλεισε με ευχαριστίες από τον κ. Κουτσούκη προς όλους για την παρουσία τους και την εποικοδομητική ανταλλαγή απόψεων στα θέματα του χωριού.

Ακολούθησε συνεστίαση και γλέντι στην Πλατεία του χωριού με χορευτική ορχήστρα, που είχε καλέσει ο Δήμος Ποταμιάς.

Από τη σκοπιά της Αδελφότητας

Μια από τις κύριες φροντίδες της Αδελφότητας είναι η επισκευή της Πνευματικής Γωνιάς, η οποία παρουσιάζει επικίνδυνα ρήγματα σε διάφορα σημεία και η ανακαίνιση του εκθεσιακού της χώρου ώστε να ανταποκρίνεται στις σωστές προδιαγραφές ενός Μουσείου. Για το σκοπό αυτό η Αδελφότητα ζήτησε οικονομική ενίσχυση από διάφορους φορείς (Δήμο, Νομαρχία, Υπουργείο Πολιτισμού, κλπ.)

- **Η Νομαρχία Ευρυτανίας** ανταποκρινόμενη στο αίτημα της Αδελφότητας περιέλαβε την επισκευή του κτιρίου στα έργα της Διεύθυνσης Τεχνικών Υπηρεσιών Ν.Α. Ευρυτανίας για το 2005. Η Αδελφότητα Μικροχωριτών εκφράζει την μεγάλη της ικανοποίηση για την άμεση ανταπόκριση της Νομαρχίας Ευρυτανίας, χάρη στην οποία θα γίνει επισκευή του φέροντος οργανισμού στο ιστορικό κτίριο του σχολείου του χωριού μας. Η σταθερότητα του κτιρίου αποτελεί τη βάση αλλά και την προϋπόθεση για την αναβάθμιση του Μουσείου μας, που στεγάζει όλη την μακρόχρονη ιστορική κληρονομιά μας.
- **Ο Δήμος Ποταμιάς,** μαζί με το Τοπικό Συμβούλιο, δείχνουν κατανόηση για την ανάγκη επισκευής της Πνευματικής Γωνιάς και υπόσχονται να σταθούν αρωγοί, με πρώτη βοήθεια τη διάθεση τεχνικού και εργατικού προσωπικού του δήμου για τις απαιτούμενες εργασίες.
- Η Αδελφότητα απευθύνθηκε και στο **Υπουργείο Πολιτισμού** με εμπεριστατωμένη αίτηση – έκθεση για την ανακαίνιση του Μουσείου και συγκεκριμένα στο πρόγραμμα Ε.Π. «Πολιτισμός» 2005-2006.

Ακόμη η Αδελφότητα:

- Άνοιξε την Πνευματική Γωνιά για τους επισκέπτες από τις 20 Ιουλίου ως το τέλος Αυγούστου. Η **Ελευθερία Ηλιάδη**, μαθήτρια Λυκείου, εργάσθηκε ευσυνείδητα στην ξενάγηση των επισκεπτών και τη φύλαξη του Μουσείου. Η δουλειά της εκτιμήθηκε και συνοδεύτηκε από αρκετά κολακευτικά σχόλια.
- Για την καλλίτερη παρουσίαση των εκθεμάτων, εκτός από τον συνήθη καθαρισμό του χώρου, έγιναν στην Πνευματική Γωνιά και μικρές βελτιώσεις, ταξινομήσεις και προσθήκες.
- Στο πρόσωπο του **Γιάννη Λιάπη** συνεχίσθηκε η μικροχωρίτικη παράδοση της εθελοντικής προσφοράς στο χωριό μας, ο οποίος και φέτος διέθεσε χρόνο για να ξεναγήσει επισκέπτες του χωριού μας στην Πνευματική Γωνιά.
- Οι **κάρτες**, που τυπώθηκαν από την Αδελφότητα, σημείωσαν μεγάλη επιτυχία αφού, μέσα στον ένα μήνα λειτουργίας της Πνευματικής Γωνιάς το καλοκαίρι, διατέθηκαν γύρω στα 300 πακέτα. Το καθένα περιλαμβάνει 12 κάρτες με τοπία του χωριού.

Για την ανάδειξη και συντήρηση των μνημείων:

- Συντηρήθηκε το **Μνημείο Κατολίσθησης**. Αντικαταστάθηκαν οι πέτρες που είχαν σπάσει ή φύγει και στερεώθηκαν αρκετές άλλες.
- Καθαρίσθηκε το μονοπάτι που οδηγεί στο **μνημείο του Κλέαρχου** στην πλαγιά της Τζίρης και τοποθετήθηκε πινακίδα που δείχνει το μονοπάτι.
- Με τη βοήθεια του Δήμου καθαρίσθηκε το μονοπάτι που οδηγεί στη **σπηλιά Μπλουρέτζας**. Τοποθετήθηκε σχετική πινακίδα στον Αη-Σώστη και κίτρινα σημάδια στο μονοπάτι που δείχνουν την πορεία. Βέβαια χρειάζεται ακόμα κάποια διευθέτηση για να διευκολυνθεί η είσοδος στη σπηλιά.
- **Το Μικρό Χωριό Ευρυτανίας: Περιήγηση στο χώρο και στο χρόνο** είναι ο τίτλος του βιβλίου, που ετοιμάζεται να εκδώσει η Αδελφότητα. Περιλαμβάνει συνοπτική ιστορία του χωριού, τοποθεσίες φυσικής ομορφιάς, περιπάτου, ορειβασίας, καταλύματα, και χάρτη αξιοθέατων του χωριού. Η παρουσίασή του θα γίνει στην εκδήλωση για τα 50 χρόνια της Αδελφότητας. Το βιβλίο θα διατίθεται από την Πνευματική Γωνιά του χωριού. Επίσης από τα μικροχωρίτικα καταστήματα - καταλύματα που θα θελήσουν να το διαθέτουν.
- Προετοιμάζεται **εορτασμός για τα 50 χρόνια** από την επανίδρυση της Αδελφότητας στην Αθήνα. Η εκδήλωση προγραμματίζεται για το Φεβρουάριο στο Κέντρο Τεχνών Πλάκα.

Νέα από το Δήμο Ποταμιάς

Πλατεία Νέου Μικρού Χωριού

Παρά τις προσδοκίες μας η πλατεία του χωριού δεν ολοκληρώθηκε ακόμη. Δόθηκε ένας ακόμη χρόνος παράταση. Έγινε η δημοπράτηση και ανάθεση για το δεύτερο και τελευταίο κομμάτι εργασιών, άρχισαν οι σχετικές εργασίες και ευελπιστούμε, όπως μας διαβεβαιώνει ο κ. Δήμαρχος, ότι το νέο κατάστημα θα είναι έτοιμο το καλοκαίρι.

Ανυπομονούμε να δούμε την πλατεία σε λειτουργία γιατί αυτή αποτελεί το κέντρο αναφοράς του χωριού. Είναι η βασική υποδομή όχι μόνο κάθε χωριού αλλά και της πόλης. Είναι ο τόπος γύρω από τον οποίο αναπτύσσεται η οικονομία και η κίνηση μιας περιοχής. Πολύ εύστοχα ο διεθνούς φήμης πολεοδόμος Κων. Δοξιάδης σχεδίασε την πλατεία του χωριού μαζί με καταστήματα δίπλα της. Από όσα γνωρίζουμε, το κομμάτι αυτό της πλατείας, είναι ίσως το μόνο βασικό έργο από το σχέδιο Δοξιάδη που δεν έχει ακόμα υλοποιηθεί αν και είναι πρωταρχικής σημασίας για το χωριό μας. Όπως θυμόμαστε, η Κοινότητα του Μικρού Χωριού παλαιότερα είχε κάνει αίτηση στο Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων για δάνειο προς αυτό το σκοπό. Όμως με την εφαρμογή της διοικητικής μεταρρύθμισης «Καποδίστριας» πάγωσε και βέβαια περιμένει ακόμα την υλοποίησή του.

Όλοι συμφωνούμε ότι το κόστος μιας τέτοιας υποδομής είναι μεγάλο, όμως ακόμη μεγαλύτερα και ποικίλης μορφής είναι τα οφέλη, όπως: α) έσοδα για το Δήμο, β) νέες θέσεις εργασίας, γ) τόνωση της αναγκαίας κίνησης στο κέντρο του χωριού, δ) εξυπηρέτηση των κατοίκων και των επισκεπτών με βασικά, τυποποιημένα είδη διατροφής, ε) διάθεση των περιζήτητων τοπικών προϊόντων, ειδών τέχνης, κ.ά. στ) αύξηση του τοπικού εισοδήματος.

Σήμερα τονίζεται και συνεχώς προωθείται η ιδιωτική πρωτοβουλία για έργα υποδομής. Αυτοχρηματοδότηση δηλαδή, βασισμένη σε ιδιωτικά κεφάλαια με μακροχρόνιες μισθώσεις. Η σύγχρονη αυτή μορφή υλοποίησης έργων δεν απαιτεί δημοτικά κεφάλαια αλλά αντίθετα φέρνει άμεσα αποτελέσματα και τοπικά οφέλη.

Πεστροφογεννητικός Σταθμός Γαύρου

Ο χώρος της καλλιέργειας πέστροφας στο Γαύρο είχε παραχωρηθεί στην «Ευρυτανία Α.Ε.» από το Δασαρχείο Καρπενησίου και λειτουργούσε πολύ αποτελεσματικά ως το 2000. Όμως η οικονομική κατάρρευση της εταιρίας «Ευρυτανία» οδήγησε και στην εγκατάλειψη αυτής της μονάδας. Η σύμβαση που είχε η εταιρία «Ευρυτανία» με το Δασαρχείο Καρπενησίου για την εκμετάλλευση του χώρου στο Γαύρο, επίσης έληξε τον Ιούλιο του 2004.

Ο Δήμαρχος Ποταμιάς κ. Γιάννης Ίβρος, πιεζόμενος από την απωθητική εικόνα που παρουσιάζουν σήμερα οι εγκαταστάσεις αυτές με τον περιβάλλοντα χώρο, ζήτησε από το Δασαρχείο Καρπενησίου να παραχωρηθεί ο χώρος στο Δήμο για να επαναλειτουργήσει η μονάδα ως Δημοτική πλέον επιχείρηση. Αυτό θα αποφέρει στον Δήμο πολλαπλούς καρπούς. Θα είναι μια νέα πηγή εσόδων, θα ανοίξει νέες θέσεις εργασίας και κυρίως θα ευπρεπίσει το χώρο, που σήμερα παρουσιάζει μια εικόνα ντροπής. Οι ευθύνες του Δασαρχείου, στην αρμοδιότητα του οποίου ανήκει ο χώρος, για την οικολογική απαξίωση ενός τόσο κεντρικού σημείου είναι πολύ μεγάλες. Ο χώρος δίνει στον επισκέπτη την εντύπωση μιας βάρβαρης και κακόγουστης τσιμεντένιας παρέμβασης, γεμάτη απορρίμματα που μολύνουν τον πολύ ελκυστικό φυσικό περίγυρο. Η παραχώρηση του χώρου για ιχθυοκαλλιέργεια στο Δήμο Ποταμιάς είναι και δίκαιη και ενδεδειγμένη. Θα δώσει λύση σε ένα οικολογικό πρόβλημα που ταλανίζει ένα κεντρικότατο χώρο για χρόνια.

Ευελπιστούμε ότι σύντομα οι αρμόδιοι θα πάρουν τη σωστή απόφαση ώστε ο ειδυλλιακός αυτός χώρος κάτω από τα βαθύσκιωτα πλατάνια, ακριβώς δίπλα στον πολυσύχναστο δρόμο προς Προυσό να μετατραπεί από σκουπιδότοπο σε χώρο έλξης και αναψυχής, όπως του αξίζει. Άλλωστε, για το Δασαρχείο που είναι ταγμένο στην προάσπιση του φυσικού περιβάλλοντος, είναι χρέος να δώσει ένα τέλος στην απαράδεκτη αυτή οικολογική μόλυνση.

2ο Παγκόσμιο Συνέδριο Ευρυτάνων

Στις 15-17 Ιουλίου πραγματοποιήθηκε στο Καρπενήσι το δεύτερο Παγκόσμιο Συνέδριο Ευρυτάνων με θέμα: «**Πολιτισμός – Τουρισμός, βασικοί πυλώνες ανάπτυξης της Ευρυτανίας**». Το συνέδριο σημείωσε μεγάλη επιτυχία, τόσο από πλευράς προσέλευσης κόσμου και επί μέρους εκδηλώσεων, όσο και από πλευράς σπουδαιότητας θεμάτων. Στόχος του ήταν η περαιτέρω ανάπτυξη της Ευρυτανίας μέσα από διαπιστώσεις και συγκεκριμένες προτάσεις. Οι ομιλητές του συνεδρίου ήσαν πολλοί και αξιόλογοι επιστήμονες. Μέσα από τις εισηγήσεις τους αναπτύχθηκαν και συζητήθηκαν θέματα όπως: ιστορικά και θρησκευτικά μνημεία, λαογραφία, παραδοσιακή αρχιτεκτονική, πνευματική και πολιτιστική διαδρομή της Ευρυτανίας καθώς επίσης φυσικό περιβάλλον, βιολογικές καλλιέργειες, προώθηση τοπικών προϊόντων, τρόποι ανάπτυξης - εξέλιξης του τουρισμού, υπάρχουσες υποδομές και σύγχρονες απαιτήσεις, είδη επενδύσεων που μπορούν να γίνουν στην Ευρυτανία και τι απαιτεί ένα σύγχρονο επιχειρηματικό περιβάλλον.

Μετά από πολλές παρεμβάσεις και διαλογική συζήτηση το συνέδριο κατέληξε σε ορισμένα ουσιαστικά συμπεράσματα που επιγραμματικά είναι τα εξής: 1) Η ανάγκη προσεγμένης αξιοποίησης των πολιτιστικών μνημείων, 2) η διατήρηση των λαϊκών παραδόσεων και της πολιτισμικής ταυτότητας, 3) η προστασία του φυσικού περιβάλλοντος και της αρχιτεκτονικής παράδοσης, 4) η σωστή διαφήμιση των ιστορικών, θρησκευτικών και φυσικών καλλονών του τόπου μας, 5) η ποιοτική αναβάθμιση του τουριστικού προϊόντος, 6) η κατασκευή υποστηρικτικών υποδομών τουρισμού (δρόμοι, ύδρευση, βιολογικός καθαρισμός, κλπ.) 7) η παραγωγή βιολογικών προϊόντων, 8) η κατάλληλη εκπαίδευση, επιμόρφωση και εξειδίκευση του ανθρώπινου δυναμικού, 9) κίνητρα για την ενίσχυση της ιδιωτικής πρωτοβουλίας.

Το εργοστάσιο Πειραϊκής Πατραϊκής

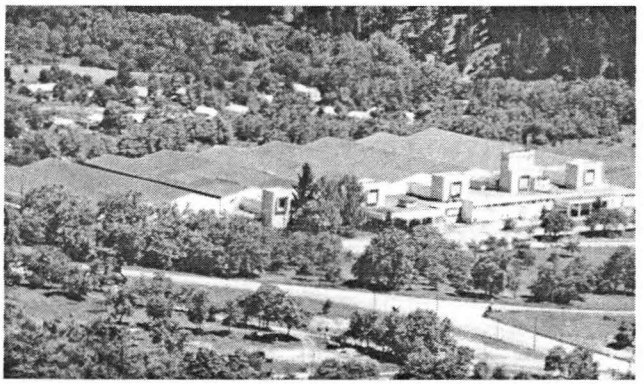

Πριν από 30 χρόνια περίπου χτίστηκε στο Καρπενήσι ένα πανέμορφο εργοστάσιο σχεδιασμένο από τον αρχιτέκτονα Δοξιάδη. Ο τότε ιδιοκτήτης του, Χριστοφορος Κατσάμπας, κατάφερε, με το έργο αυτό, όχι μόνο να αξιοποιήσει μια υποβαθμισμένη περιοχή με ένα αξιόλογο κτίριο αλλά κυρίως να προσφέρει δουλειά σε πολλές ευρυτανικές οικογένειες μέχρι τα μέσα της δεκαετίας του ΄90. Ο νέος ιδιοκτήτης του, ο επιχειρηματίας Κώστας Χοντρός από τα Φιδάκια Ευρυτανίας, θέλοντας να κρατήσει ζωντανή τη μνήμη τού πρώην ιδιοκτήτη και του έργου του στην Ευρυτανία, ζήτησε και πέτυχε να ανακηρυχθεί διατηρητέο το κτίριο

του εργοστασίου, ώστε να μην μπορεί να αλλάξει η εξωτερική αρχιτεκτονική του. Στα σχέδια του κ. Χονδρού για την αξιοποίηση του εργοστασίου είναι να διατηρηθεί η ονομασία του κτιρίου «Πειραϊκή Πατραϊκή» ενώ το εσωτερικό του να διαμορφωθεί έτσι ώστε να περιλαμβάνει 50 διαφορετικά καταστήματα και να αποτελέσει ένα μεγάλο εμπορικό κέντρο, καύχημα και πηγή εσόδων για όλη την περιοχή. Όπως είναι γνωστο, ο κ. Χοντρός έχει εμπλουτίσει την περιοχή του Καρπενησιου με το υπερσύγχρονο, άνετο και αρμονικά συνταιριασμένο με το περιβάλλον ξενοδοχειακό συγκρότημα «Avaris".

Παράκαμψη Καρπενησίου

Το έργο της Νότιας παράκαμψης Καρπενησίου προχωρεί. Αποτελεί τμήμα του δρόμου «Λαμία – Καρπενήσι – Αγρίνιο» και χρηματοδοτείται από την Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδος. Την εργολαβία έχει αναλάβει η κοινοπραξία «Τρίεδρον Intermode» και τα χρήματα για τις αναγκαίες απαλλοτριώσεις οικοπέδων (224.000 ευρώ) έχουν ήδη κατατεθεί στο Ταμείο Παρακαταθηκών Καρπενησίου για τους δικαιούχους.

Ο δρόμος θα ξεκινάει από τη διασταύρωση νέου - παλιού δρόμου Λαμίας- Καρπενησίου, θα περνάει νότια από το λόφο του Αγ. Δημητρίου και θα καταλήγει στην Πειραϊκή-Πατραϊκή

Η Γέφυρα Ρίου-Αντιρρίου στο βιβλίο Ρεκόρ Γκίνες

Στην εφημερίδα «Δυτική Φραγκίστα» διαβάσαμε ότι η «καλωδιωτή» Γέφυρα Ρίου-Αντιρρίου πέτυχε μια θέση στο *Βιβλίο Ρεκόρ Γκίνες 2005*. Και αυτό γιατί είναι η *μεγαλύτερη καλωδιωτή γέφυρα* στον κόσμο με κριτήριο το μεγαλύτερο σε μήκος συνολικό καλωδιωτό κατάστρωμα. Το καλωδιωτό μήκος της γέφυρας του Ρίου-Αντιρρίου, που τη φέρνει πρώτη στο είδος της, είναι 2.252 μέτρα. Έχει δύο λωρίδες κυκλοφορίας ανά κατεύθυνση και πλάτος 27,2 μ. Το κατάστρωμα της γέφυρας είναι αναρτημένο από 368 καλώδια, που έχουν συνολικό μήκος 40 χλμ., βάρος 5.000 τόνους και ξεκινούν από τους πυλώνες. Έχει τη δυνατότητα να απορροφά μετατόπιση έως και 2 μέτρα μεταξύ οποιωνδήποτε βάθρων της, πράγμα που σημαίνει, ότι έχει κατασκευασθεί για να αντέχει σε πρόσκρουση δεξαμενόπλοιου 180.000 τόνων, σε ταχύτητα ανέμου 250 χλμ. την ώρα και σε σεισμό μεγαλύτερο από 7 ρίχτερ.

Χώρος Υγειονομικής Ταφής Απορριμμάτων στην Ευρυτανία

Το Νομαρχιακό Συμβούλιο Ευρυτανίας αποφάσισε τη δημιουργία χώρου υγειονομικής ταφής σκουπιδιών στην Ευρυτανία στη θέση "Γαϊδουρόραχη" μαζί με ένα σταθμό μεταφόρτωσης απορριμμάτων, ώστε να καλυφθεί το πρόβλημα της αποκομιδής σκουπιδιών σε ολόκληρη την Ευρυτανία. Έτσι θα σταματήσουν επιτέλους οι διάφορες έριδες και τα σκουπίδια της Ευρυτανίας θα βρουν τον προορισμό τους.

Τυπώνεται από την Αδελφότητα Μικροχωριτών:

Το Μικρό Χωριό Ευρυτανίας
Περιήγηση στο χώρο και το χρόνο

Το βιβλίο του επισκέπτη, του φίλου του Μικρού Χωριού, κάθε Μικροχωρίτη

Αρχαιολογικά ευρήματα στο χωριό μας

Το χωριό μας, μαζί με άλλα τέσσερα χωριά της Ευρυτανίας (Βελαώρα, Βούλπη, Κλαυσί και Τσούκα Παλαιοκατούνας), έχει ορισθεί από την ΙΔ΄ Εφορεία Προϊστορικών και Κλασσικών Αρχαιοτήτων ως οικισμός που σχετίζεται με γνωστούς αρχαιολογικούς χώρους. Όλες αυτές οι περιοχές επιτηρούνται συχνά από την αστυνομία.

Σε μια τέτοια επίσκεψη ρουτίνας στον Αη-Σώστη οι αστυνομικοί παρατήρησαν μια μικρή λαθρανασκαφή κοντά στην εκκλησία, που εκτιμούν ότι έγινε πριν από τις 14 Σεπτεμβρίου τ.έ. Αμέσως ειδοποιήθηκε η ΙΔ΄ Εφορεία Αρχαιοτήτων, η οποία έστειλε επιτόπου αρμόδιο υπάλληλο της Υπηρεσίας που πραγματοποίησε περιορισμένης κλίμακας ανασκαφική έρευνα.

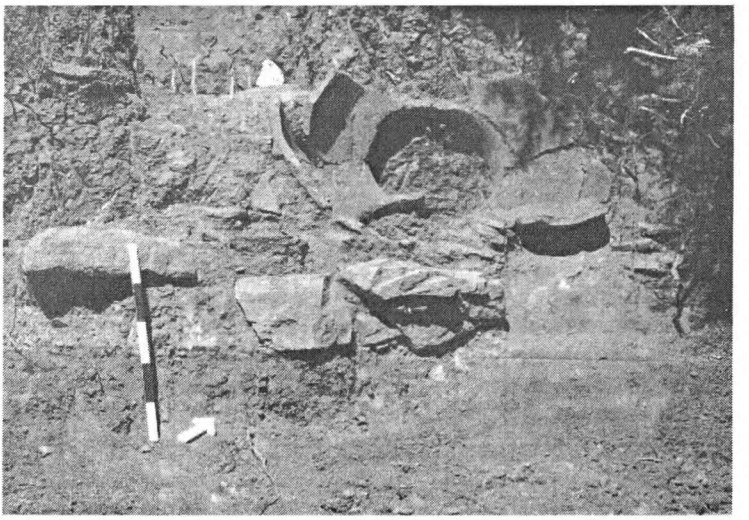

Η έρευνα αποδείχθηκε πολύ παραγωγική αφού έφερε στο φως ένα πήλινο αποθηκευτικό πιθάρι και τμήματα τοίχων που δείχνουν να είναι κατάλοιπα αρχαίου οικισμού της ελληνιστικής περιόδου (3ος - 1ος αιώνας π.Χ.).

Αλήθεια τι ειρωνεία! Μια απόπειρα αρχαιοκαπηλίας στάθηκε αφορμή να έλθουν στο φως αρχαιολογικά ευρήματα θαμμένα στο χωριό μας επί αιώνες! Η Εφορεία Αρχαιοτήτων, μετά από αίτημά μας, έστειλε την παραπάνω φωτογραφία με το ακόλουθο σχετικό σημείωμα:

Σύντομη ανασκαφική έρευνα στη θέση Άγιος Σώστης Μικρού Χωριού

Μετά την διαπίστωση προσπάθειας λαθρανασκαφής από αρμόδιο υπάλληλο της Υπηρεσίας μας πραγματοποιήθηκε περιορισμένης κλίμακας ανασκαφική έρευνα που έφερε στο φως το άνω τμήμα αποθηκευτικού (;) πίθου (Φωτ. 1) και τμήματα τοίχων από αδροπελεκημένους ασβεστόλιθους.

Τα κινητά ευρήματα δεν βοηθούν στην ακριβή χρονολόγηση οικοδομικών λειψάνων, σε συνδυασμό όμως με τα πορίσματα παλαιότερων ανασκαφών στην περιοχή, αλλά και των επιφανειακών ενδείξεων - κυρίως διάσπαρτη κεραμεική σε διάφορα σημεία του υψώματος - μπορούμε να συμπεράνουμε ότι πρόκειται για οικιστικά κατάλοιπα ελληνιστικής περιόδου.

Μαρία - Φωτεινή Παπακωνσταντίνου
Αρχαιολόγος με βαθμό Α΄

Το Κτηματολόγιον της Μονής Προυσού και το Μικρό Χωριό

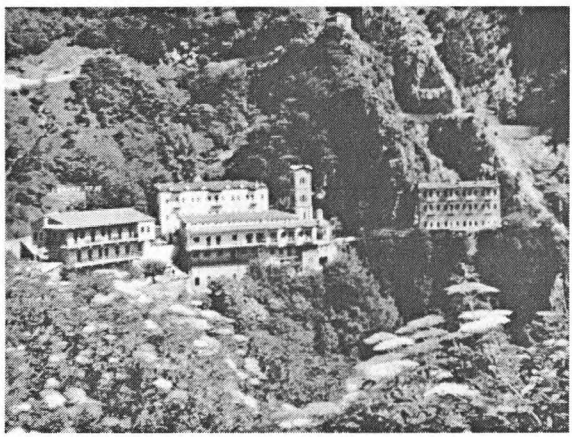

Το **Κτηματολόγιον της Μονής Προυσού Ευρυτανίας** των Γ. Τ. Κόλια και Π.Φ. Χριστοδούλου, Αθήνα 1970, περιλαμβάνει τα ακίνητα που κατείχε η Ι.Μ. Προυσού από αγορές, δωρεές ή από παραχωρήσεις. Η παλαιότερη χρονολογία απόκτησης ακινήτου φέρεται να είναι η 10η Δεκεμβρίου 1748 και η νεώτερη η 29η Οκτωβρίου 1942. Τα ακίνητα (αγροί ή κτίρια) βρίσκονταν σε όλα σχεδόν τα χωριά της Ευρυτανίας. Παρακάτω παρατίθεται η σελίδα του Κτηματολογίου που αφορά τα ακίνητα στο Μικρό Χωριό, που ανήκαν στο Μοναστήρι μέχρι το 1870. Η σελίδα αυτή είναι πολύ σημαντική για το χωριό μας. Μας δίνει ονόματα Μικροχωριτών που σήμερα δεν υπάρχουν αλλά είναι χρήσιμα για την ιστορική τεκμηρίωση και συνέχεια του χωριού μας:

Χωρίον Μικρόν

Ιδού γράφομεν και τα εν τω Μικρώ Χωρίω ευρισκόμενα υποστατικά του μοναστηρίου, εξ ων τα μεν ήσαν ηγορασμένα, τα δε αφιερωμένα εκ παλαιών χρόνων, διά τα οποία σώζεται και μια έγγραφος μαρτυρία με τας υπογραφάς των Μικροχωριτών Χριστιανών, εις ένδειξιν:

- *Εις την εκκλησίαν έμπροσθεν έν χωράφιον ποτιστικόν, το οποίον ήτον ποτέ Χατζαΐϊκον, νυν δε του μοναστηρίου, ηγορασμένον με ομολογίαν όπερ από το ένα μέρος συνορεύει με χωράφι των Μανικαίων, από το άλλο μέρος των Νικολαίων, από το κάτω μέρος μετά της εκκλησίας και του Δημητρίου Ράπτη, από το επάνω μέρος με ένα τούρκικον.*
- *Έτερον χωράφιον εις τες Επάνω Λόγγοβες ποτιστικόν, το οποίον από το ένα μέρος συνορεύει μετά του Δημητρίου Μπελέτα (πρότερον του μοναστηρίου, και το έλαβεν βία και δυναστεία), από το άλλο μέρος έχει λαγκάδι (και αντίπερα του λαγκαδιού είναι έτερον χωράφιον του μοναστηρίου και φθάνει έως εις την ράχιν οπού είναι τα κέδρα), από το επάνω μέρος έχει τον μεγάλον δρόμον, από το κάτω μέρος έχει έτερον χωράφιον του μοναστηρίου τούτου, το οποίον φθάνει και συνορεύει μετά του Σιδηρογεώργη και του κυρ Μήτζου και τον όχθον. Το άνωθεν χωράφιον έχει μέσα και δυο καρέας και μια μηλέα ως μαρτυρεί ο ντεσκερές του σπαχή.*
- *Έτερον χωράφιον εις του Μέρσια υποκάτω ποτιστικόν, το οποίον από το επάνω μέρος έχει το αυλάκι, από το κάτω μέρος έχει δρόμον, από το δεξιόν μέρος έχει το λεγόμενον Βασιλόρρευμα, από το αριστερόν μέρος το του Δανηλοδημήτρη και τον δρόμον.*
- *Έτερον χωράφιον εις την Κερασίαν και συνορεύει μετά του Δημητρίου*

Μπελέτα και των λεγομένων Κονταίων και των Καπραλαίων και του Αλεξανδροδημητρίου Ράπτη και είναι άνυδρον.

- *Εἷς κήπος εις την μικρήν θύραν του Λελούδη εδόθη εις το μοναστήριον παρά της λεγομένης Βιταλίνας της κληρονόμου.*
- *Έτερον χωράφιον μικρόν ποτιστικόν εις του λεγομένου Κόϊα το πλευρόν, το οποίον ήτον ποτέ Μηλιτζαΐικον. Εγράφησαν περί τούτου και δυο ονόματα: Ιωάννου και Κονδύλας. Χρησιμεύει διά τριφύλλι.*
- *Έτερον χωράφιον άνυδρον επάνω του Αϊ Σώστη εις την λεγομένην Πτελέαν, το οποίον συνορεύει μετά του γέρο Θανογιάννη και των Μανικαίων και τον δρόμον.*
- *Έτερον εις τες Επάνω Λόγγοβες πλησίον του λεγομένου Οκολού, το οποίον εδόθη εις το μοναστήριον παρά της Δανηλοδημήτρινας και είναι άνυδρον, όπερ από το επάνω μέρος έχει τον μεγάλον δρόμον, από το πέρα μέρος έχει την ράχην, από το κάτω μέρος και εδώθεν έχει έτερον χωράφιον του αυτού μοναστηρίου εκ παλαιών χρόνων. Τούτου του χωραφίου σώζεται και η ομολογία, εγγράφησαν δε και τα ονόματα ταύτα: Δημητρίου, Χάϊδως, Γεωργίου, Δανιήλ, Σταθους, Χάϊδως, Φεγγούς και των συγγενών αυτών.*
- *Ἐν αλώνιον πλησίον της εκκλησίας του Αγίου Αθανασίου, το οποίον από το επάνω μέρος έχει αυλάκι, από το αριστερόν έχει λαγκάδιον, από το δεξιόν έχει αλώνιον των Αλεξανδραίων και από κάτω έχει δρόμον. Σώζεται και τούτου η ομολογία και χρησιμεύει εκεί δια να κτισθή ἐν οσπίτιον του μοναστηρίου ως μετόχιον.*
- *Η Αποστόλαινα έγραψεν ονόματα δια το παλαιόσπιτον του ανδρός της: Αποστόλη, Πέτρου και Φεγγούς και έστω εις ένδειξιν.*
- *Ο γέρο Κυρίτζης παπα Αθανασίου εφιέρωσεν εις το μοναστήριον το οσπίτιόν του ομού με τον κήπον και την περιοχήν του και μερικά χωράφια ποτιστικά και άνυδρα, ο οποίος έγραψε και εις τα βραβία του μοναστηρίου τα ονόματα ταύτα: Κυρίτζη, Φεγγούς, Αθανασίου ιερέως, Στάμως, Νικολάου και συγγενών αυτών. Έχει εις τούτοις το μοναστήρι χρέος δια να κάμη τα μνημόσυνα του γέρο Κυρίτζη και της αυτού συζύγου Φεγγούς μετά την τούτων αποβίωσιν, κατά την συμφωνηθείσαν υπόσχεσιν και έστω εις ένδειξιν.*

  Το άνωθεν οσπίτιον επωλήθη από μέρος του μοναστηρίου μας στον Κώστα Φιλογιαννόπουλον και έστω εις ένδειξιν. 1831, Αυγούστου 15.
- *Εκ των χωραφίων, ών ο γέρο Κυρίτζης ούτος εις την μονήν αφιέρωσεν, επωλήθη ἐν εις τον Κώσταν Φιλογιαννόπουλον Μικροχωρίτην, κείμενον κατά την θέσιν λεγομένην Σκάλες.* 1832, Φεβρουαρίου 1.
- *Αφιέρωσεν ο Γεώργιος Αλεξανδρόπουλος ένα κομμάτι χωράφι οπού έχει στ' Αμπέλια, έχει συνορίτας τον Νικολογιάννην από το πλευρόν, από πάνου ο Νικολάκης Κλητζόπουλος, από το άλλο μέρος εκκλησιαστικόν. Έγραψε και τα ονόματα: Δημητρίου, Ζωϊτζας, Γεωργίου.*

Πάντα τα εν Μικρώ Χωρίω υποστατικά του μοναστηρίου εκποιήθησαν κατά το έτος 1870 δι' αδείας του αρμοδίου Υπουργείου. Η χρεία ήτις ηνάγκασε τους τότε πατέρες να τα εκποιήσωσι υπήρξε η ανέχεια χρημάτων εις οικοδομήν του μοναστηρίου, όπερ δυστυχώς επυρπολήθη κατά κράτος κατά το προηγούμενον έτος. Με τα εκ των υποστατικών των εν Μικρώ Χωρίω εκποιηθέντων κτημάτων ληφθέντα χρήματα ωκοδομήθη το κάτω μέρος του μοναστηρίου, ήτοι το εις μεσημβρίαν, το και συγκείμενον μετά του μαγειρείου.

Γνωστοί και άγνωστοι ευεργέτες στη νεώτερη Ελλάδα

Σπύρος Α. Σιδερίδης

Ένας φλογερός πατριώτης από την Κωνσταντινούπολη, που διέθεσε μια κολοσσιαία περιουσία για την ίδρυση σχολείων, εκκλησιών και νοσοκομείων

Του Γιάννη Βηλαρά

Αυτό το *Μικρό Χωριό* της Ευρυτανίας, που κανένας δεν ξέρει πότε ακριβώς χτίστηκε κι από ποιους, έχει πάρα πολλές ομορφιές, κρυφές και φανερές. Στα χρόνια της σκλαβιάς, πολύ πριν από το 1650, όταν πέρασε από κει πέρα ο Γάλλος περιηγητής Μπουϊσόν, λέει ότι υπήρχε ένα μοναστήρι με πολλούς σεβάσμιους καλόγερους, που ήτανε όλοι τους φιλόξενοι, ανοιχτόκαρδοι και *«πεπαιδευμένοι»* (η λέξη είναι γραμμένη ελληνικά στο κείμενο). Οι κάτοικοι του Μικρού Χωριού ζούσαν απλά και ειδυλλιακά. Φτιάχνανε σταυρούς, κομπολόγια, εικονίσματα με θαυμάσιες παραστάσεις κι ασημένια δισκοπότηρα. Τα φτιάχνανε όχι για να τα πουλήσουνε μα για δικό τους λογαριασμό. Για να περάσει δηλαδή η ώρα τους και να στολίσουνε μ' αυτά τα σπίτια τους, που ήτανε μικρά, κατάλευκα, συνήθως και φρεσκοασβεστωμένα. Μ' άλλα λόγια, οι κάτοικοί του ήτανε, λίγο ή πολύ, καλλιτέχνες.

Το Μικρό Χωριό δεν ήτανε φτωχό. Σύμφωνα με τις πολύτιμες πληροφορίες, που μας δίνει πάντα ο Μπουϊσόν, δεν είδε πουθενά φτώχεια και δυστυχία, όπως αλλού. Οι Μικροχωρίτες ήτανε όλοι τους ζωηροί, καθαροί και φορούσανε τα «γιορτινά» τους ρούχα ακόμα κι όταν πηγαίνανε να βοσκήσουνε τα ζωντανά τους. Αυτό κυρίως που του έκανε εντύπωση, ήτανε τα παιδιά, που είχανε όλα τους χαρούμενη όψη κι ότι οι γυναίκες δεν κρύβανε το πρόσωπό τους με τσεμπέρια, όπως είδε να γίνεται στ' άλλα χωριά που πέρασε.

Οι Μικροχωρίτες, ακόμα, μόλις τον βλέπανε, τον τραβούσανε με το ζόρι μέσα στα σπίτια τους, για να του προσφέρουνε φρέσκο ψωμί, ελιές, τυρί κι ένα κρασί ροζ, *«που ήτανε αδύνατο να το πιώ, γιατί μύριζε έντονα ρετσίνι του έλατου»*. Για Τούρκους δεν μας λέει τίποτα ο Μπουϊσόν. Είναι σαν να μην πατήσανε ποτέ τους εκεί πέρα. Ίσως επειδή το χωριό ήτανε χτισμένο σε μια βουνοκορφή στη Χελιδόνα, κάπου δυο χιλιάδες μέτρα ψηλά.

Σ' ένα σημείο του βιβλίου του πάντως, αναφέρει κάτι πολύ ενδιαφέρον: *«Όπως πληροφορήθηκα,* γράφει, *οι περισσότεροι νέοι άντρες φεύγουνε και πηγαίνουνε στην Κωνσταντινούπολη, στις Παραδουνάβιες χώρες, στη Ρωσία και κάποτε ακόμα πιο μακριά. Επειδή είναι έξυπνοι και πολύ δουλευτές, όλοι τους σχεδόν γίνονται πλούσιοι. Έτσι, όταν καμιά φορά επιστρέφουνε στο χωριό τους, φέρνουνε μαζί τους χρυσάφι με τις οκάδες»*.

Καθώς δείχνουνε τα πράγματα, οι Μικροχωρίτες είχανε από τότε μέσα τους το μικρόβιο της φυγής. Φεύγανε, προ παντός, για να πάνε να γνωρίσουνε πρώτα τον κόσμο και κατόπιν για να πλουτίσουνε. Φημισμένοι Μικροχωρίτες, που διαπρέψανε στο εξωτερικό στα νεώτερα χρόνια, λίγο πριν το 1900, υπήρξανε πολλοί: Ο Σταμάτιος Θανογιάννης, που έζησε στο Βατούμ κι ήτανε βαθύπλουτος έμπορας, ο Κυριακούλης Κυρίτσης στη Ρουμανία, ο Δημήτρης Σημαντήρας κι ο Δανιήλ Τριχιάς στο Νόβγοροδ και πολλοί άλλοι ακόμα.

Στο κεφάλαιο αυτό, ωστόσο, θα μιλήσουμε για τον *Σπύρο Α. Σιδερίδη*, από τη μεγάλη οικογένεια των Σιδερίδηδων, που θεωρείται εθνικός ευεργέτης, μ' όλη τη σημασία της λέξεως. Ήτανε γιος του Μικροχωρίτη Θανάση Σιδερίδη και γεννήθηκε το 1849. Δεν ξέρουμε όμως πού ακριβώς είδε το φως της ζωής. Γιατί το όνομά του δεν αναφέρεται πουθενά στα παλιά μητρώα του Μικρού Χωριού (σε αντίθεση με τον αδελφό του Ξενοφώντα, που φέρεται γραμμένος στα μητρώα του Μικρού Χωριού με έτος γεννήσεως 1851). Ξέρουμε όμως, με βεβαιότητα, ότι από πολύ μικρός είχε αποκτήσει τη ρωσική υπηκοότητα κι ότι εγκαταστάθηκε στην Κωνσταντινούπολη, όπου ασχολήθηκε με διάφορες επικερδείς

Ο τάφος του Σπύρου Σιδερίδη στο Μπαλουκλή

επιχειρήσεις. Ήτανε πολύ νέος ακόμα αλλ' αυτό δεν σήμαινε τίποτα. Από την πρώτη κιόλας στιγμή που ξεπήδησε στην αγορά, έκανε του κόσμου τα πράγματα με πολλή επιτυχία. Δεν ήτανε τυχαίο το γεγονός ότι γίνηκε αντιπρόσωπος των ρωσικών πετρελαίων. Με τη δουλειά του αυτή απόχτησε τεράστια πλούτη και γοργά πήρε το δικό του δρόμο, που τον οδήγησε ψηλά, ώστε να θεωρείται ένα από τα πιο ισχυρά πρόσωπα της εποχής του.

Πέρα από την προτίμησή του στα ελληνικά σκάφη για τις μεταφορές του οίκου του, ενίσχυσε οικονομικά και, σε πολλές περιπτώσεις χωρίς το παραμικρό κέρδος, τους ναυτίλους μας. Ιδιαίτερα, όλους εκείνους που συνεργαζόταν στενά μαζί τους. Περισσότερο, όμως, απ' όλους, αγαπούσε τους Χιώτες ναυτικούς. Ίσως αυτό να οφειλόταν στο ότι η εξαιρετική σύντροφος της ζωής του, η γυναίκα του, Θεοφανώ, ήταν Χιώτισσα, το γένος Χρυσοβέρη. Ανάμεσα σ' αυτούς που ενισχυθήκανε αποφασιστικά στα πρώτα βήματα της αειναυτικής του σταδιοδρομίας, συγκαταλέγονταν ο Γεώργιος Μ. Λιβανός κι ο Ιωάννης Ι. Καρράς, που οι σημερινοί απόγονοί τους κατέχουνε εξέχουσα θέση στον εφοπλιστικό στίβο. Αλλά κι ο ίδιος ο Σιδερίδης γίνηκε γρήγορα ένας από τους πλουσιότερους εφοπλιστές του καιρού του, μ' ολόκληρο στόλο από φορτηγά καράβια.

Ο Κλεομένης Σ. Κουτσούκης στο πραγματικά θαυμάσιο βιβλίο του «Το Μικρό Χωριό Ευρυτανίας», γράφει και τα ονόματα από τα περισσότερα πλοία του (κάπου 18) και άλλα έντεκα που δεν τα αναφέρει ο παραπάνω συγγραφέας.

Άνθρωπος απλός κι ευγενικός, έκανε ότι μπορούσε για να βοηθήσει τους συνανθρώπους του. Κανέναν δεν άφηνε παραπονεμένο. Γνωστούς και άγνωστους, τους πρόσφερε δουλειά, χρήματα, φάρμακα. Τους έχτιζε ακόμα και σπίτια. Και όχι σπίτια εργατικά. Είχανε μέσα τα πάντα: Έπιπλα, κρεβάτια, μαγειρικά σκεύη, χαλιά κι ένα σωρό άλλα απαραίτητα πράγματα. Ο Σπύρος Σιδερίδης έλεγε: *«Να δίνεις, χωρίς να παίρνεις. Να προσφέρεις, χωρίς να ρωτάς. Όταν η πόρτα σου είναι ανοιχτή, δέχεσαι τον Κύριο. Κι αυτός σου χαμογελάει γλυκά και σου δείχνει το δρόμο για κάτι καλύτερο. Πάντα για κάτι καλύτερο...»*

Μέλος από τα πιο σημαντικά στην «Αδελφότητα Ευρυτάνων» στην Κωνσταντινούπολη, έστελνε κάθε χρόνο με δικά του έξοδα, δώδεκα απόφοιτους της Μεγάλης του Γένους Σχολής ή της Ζωγραφείου, για να σπουδάσουνε στο εξωτερικό σε Πανεπιστήμια της αρεσκείας τους. Επειδή, όμως, οι περισσότεροι από τους συμπατριώτες του είχανε μονάχα κορίτσια, έβρισκε Ελληνόπουλα από άλλες περιοχές για να πάνε εκείνα στη θέση τους. Έτσι καθηγητές της Φιλοσοφίας, δικηγόροι, γιατροί, μηχανικοί, ανώτεροι κληρικοί, ακόμα και πολιτευτές, όπως οι αδελφοί Ζαλώνη, ο Μπονάτσος, ο Σερπιέρης, ο Σαββόπουλος, ο Σταυρινός, οι Πετεφρήδες, ο Γκόντολας, ο Ιωαννίδης, ο Βασδέκης και ένα σωρό άλλοι σκορπισμένοι σ' όλη την Ευρώπη και την Αμερική, είναι δημιουργήματα δικά του. Και τι δεν έκανε, αλήθεια, για να ενισχύσει αυτούς που είχανε ανάγκη! Και το σπουδαιότερο: Δεν ψάχνανε να τον βρούνε, για να του απλώσουνε το χέρι. Έψαχνε αυτός να τους βρει. Κι άμα τους ανακάλυπτε, χαιρότανε σαν μικρό παιδί, γιατί μπορούσε να συμπληρώσει το φιλανθρωπικό του έργο.

Η ψυχή του πετούσε κυριολεκτικά, όταν έδινε χρήματα για κοινωνικούς σκοπούς: Έχτισε σχολεία και εκκλησιές στην Πόλη και στο Βατούμ, εκκλησιές στο αγαπημένο του χωριό στην Ελλάδα κι ένα σωρό άλλα ιδρύματα, που ελάχιστοι γνωρίζουνε μέχρι σήμερα ότι είναι προσφορές δικές του. Κι είναι πολύ φυσικό να μην το γνωρίζουνε, αφού πουθενά δεν αναφέρονται τούτα. Πουθενά εκτός από ένα προσωπικό του ημερολόγιο του φίλου Γεωργίου Π. Σερράο. Τούτος ο τελευταίος, μετά το θάνατο του Σιδερίδη δημοσίευσε μερικά αποσπάσματα σε τοπικές εφημερίδες του Βατούμ. Στην Κωνσταντινούπολη, στο περίφημο Νοσοκομείο του Μπαλουκλή, η καλύτερη πτέρυγα, αυτή που βλέπει προς την πύλη της Σηλυβρίας, ονομάζεται «Σιδερίδειος». Για την πτέρυγα τούτη, ο ευεργέτης αυτός ξόδεψε αμέτρητες χρυσές λίρες. Στο προαύλιο του νοσοκομείου, υπήρχε και ανδριάντας του – άλλοι μιλάνε για προτομή, αλλά είναι λάθος – που τον καταστρέψανε οι Τούρκοι με τα αιματηρά γεγονότα του 1955.

Ο Σπύρος Σιδερίδης πέθανε στην Πόλη το 1912. Με τη διαθήκη του άφησε μετρητά εκατόν τριάντα χιλιάδες λίρες στους στενούς και απώτερους συγγενείς του, «σε υπαλλήλους της εταιρίας» - συμπληρώνει ο Κλεομένης Σ. Κουτσούκης – και φίλους, καθώς και το Ρωσικό Νοσοκομείο. Εξ άλλου, την ακίνητη περιουσία του, που υπολογίστηκε στα 5.000.000 χρυσές λίρες – και που το μεγαλύτερο μέρος της διατέθηκε σε δωρεές και ευεργεσίες – την αποτελούσαν 65 ακίνητα (οικόπεδα και χτίσματα) της Πόλης και άλλα στην Οδησσό και το Βατούμ, ένας ολόκληρος στόλος από φορτηγά σκάφη και πολλά χρεόγραφα. Βέβαια, πολλά από τα περιουσιακά στοιχεία, δημιουργήσανε αρκετά προβλήματα. Γιατί, στο μεταξύ, γίνηκε η Ρωσική Επανάσταση και τα πράγματα αλλάξανε ριζικά. Όπως και αν έχει το ζήτημα, ο θαυμάσιος αυτός Έλληνας, που όλη του η ζωή στάθηκε ένα πραγματικά δημιουργικό έργο, συγκαταλέγεται σήμερα ανάμεσα στους μεγάλους εθνικούς ευεργέτες του Εθνικού Στόλου κυρίως.

Βοηθείστε την επισκευή και ανακαίνιση της Πνευματικής Γωνιάς του Μικρού Χωριού

Το Μουσείο του χωριού μας είναι μια μικρογραφία του ίδιου του χωριού γιατί στις αίθουσές του: α) Ζωντανεύει η ιστορία του, β) Τιμώνται οι πρόγονοί μας, γ) Αναδεικνύεται η προσωπική και συλλογική δράση των Μικροχωριτών, δ) αναβιώνει ο τρόπος ζωής των κατοίκων, η συμμετοχή τους στους αγώνες του έθνους, η αγωνία και ο μόχθος τους για την ανάπτυξη του χωριού.

Η Πνευματική Γωνιά αποτελεί χώρο έλξης για τους επισκέπτες, διαφήμιση για το χωριό και μέσον ενίσχυσης του τοπικού εισοδήματος.

Ας βάλουμε όλοι μας ένα λιθαράκι στην ανακαίνισή του.

Μνήμες οδυνηρές αλλά ηρωικές
18/12-23/12/1942

Η Εθνική Αντίσταση στην Ευρυτανία κατά των Ιταλών και Γερμανών συνδέθηκε και με την ιστορική μάχη του Μικρού Χωριού, στις 18 Δεκεμβρίου 1942, στη θέση «Τζίρη.» Εκεί ο Άρης Βελουχιώτης με πέντε καπεταναίους και τους αντάρτες του επιτέθηκε αιφνιδιαστικά στη μεγάλη δύναμη των Ιταλών, που ανηφόριζε από το Γαύρο προς το Μικρό Χωριό. Όπως είναι γνωστό οι Ιταλοί στη μάχη αυτή είχαν πολλές απώλειες και για αντίποινα συνέλαβαν πολλούς Μεγαλοχωρίτες και Μικροχωρίτες ομήρους. Απ' αυτούς τελικά εκτέλεσαν δέκα τρεις. Κρατούμενη μαζί με τους μελλοθανάτους ήταν και η Φωτεινή Β. Παλιούρα. που την έπιασαν επειδή δεν βρήκαν τον άνδρα της. Αντί άλλου μνημόσυνου για όλους τους εθνομάρτυρες, δημοσιεύουμε αποσπάσματα από το γράμμα της Φ. Παλιούρα προς τον πρωτ. Κων. Βαστάκη, που δημοσιεύθηκε στο τεύχος 133-134 του περιοδικού *«Η Φωνή του Μεγάλου Χωριού»*.

«... Όπως ξέρεις ήμουνα η πρώτη γυναίκα από το Γαύρο και από το χωριό μας που με έπιασαν όμηρο οι Ιταλοί. Να πως έγινε η σύλληψη μου. Στις 18 Δεκεμβρίου 1942, ημέρα Παρασκευή, στις 11 το πρωί έφτασαν Ιταλοί στρατιώτες... Ανέβηκαν στο σπίτι μου και ζήτησαν τον άντρα μου. Τους είπα ότι ο άντρας μου είναι στο Αγρίνιο... Δεν έπαιρναν καθόλου από κουβέντα... Πήραν εμένα και τον γέρο πεθερό μου για το Μεγάλο Χωριό. Μας πήγαν από το μονοπάτι και βγήκαμε στην Αγία Παρασκευή. Εκεί, μπροστά στην εκκλησία ήταν ο παπα-Δημήτρης (Βαστάκης), τον πήραν μαζί τους και φθάσαμε στο σχολείο. Εκεί είδα και άλλους χωριανούς ανάμεσα σε πολλούς στρατιώτες και αξιωματικούς. Με φωνές, βρισιές, σπρωξίματα μας έβαλαν στη μεγάλη αίθουσα του σχολείου και μας υποχρέωσαν να είμαστε όρθιοι και να βλέπουμε προς τον τοίχο...Μάζευαν συνέχεια κόσμο από τα σπίτια και τον κουβαλούσαν μέσα μαλλιά-κουβάρια και να μας φυλάνε στρατιώτες να μη μπορούμε να βγάλουμε ανάσα ένας με τον άλλον...Μας έπαιρναν και μας ανέκριναν και μας πήγαιναν πάλι μέσα. Ο παπα-Δημήτρης, ο Μέρμηγκας, ο Μεσίρης, ο Καναράς, αυτοί πέρασαν πολλά βασανιστήρια, δεν τους βλέπαμε αλλά ακούγαμε τις φωνές τους. Ήταν σωστή κόλαση εκείνο το βράδυ... Το πρωί μας πήραν, κάπου 80 άτομα για το Μικρό Χωριό... Όταν φτάσαμε στο μέρος που έγινε η μάχη είχαν ξαπλωμένους εννέα στρατιώτες σκοτωμένους και λέγαμε «τώρα εδώ θα μας σκοτώσουν», ο δρόμος ήταν όλο αίματα. Με βρισιές, σπρωξιές και χτυπήματα φθάσαμε στο Μικρό Χωριό... Στην Πλατεία μας περίμεναν οι αξιωματικοί και ένας από αυτούς χύμηξε στον παπα-Δημήτρη, τον άρπαξε από τα γενιά, τον σήκωσε ψηλά και τον πέταξε μετά κάτω και άρχισε να τον κλωτσοπατάει. Από κει πήραν χωριστά τον παπά και έφυγαν. Και όλους εμάς μας πήγαν στο σπίτι του Σπύρου Δερματά και άρχισαν οι ανακρίσεις. Κράτησαν εμάς τους ενόχους και τους άλλους τους απόλυσαν το απόγευμα... Εμάς μας πήγαν στην αχυρώνα του Φλέγγα. Αργά το βράδυ έφεραν δυο Μικροχωρίτες τον Φλέγγα και τον Κυρίτση... Την άλλη μέρα διαδόθηκε ότι θα σκοτώσουνε τους κρατούμενους αλλά μας βγάλαν από την αχυρώνα και φύγαμε για τον Προυσό. Τότε φέραν και τον παπα- Δημήτρη. Σε τι χάλια τον καταντήσανε, πώς έστεκε στα πόδια, του; Εγώ δεν τον είδα να τον βασανίζουν αλλά είδα απάνω του τα βασανιστήρια που πέρασε. Το πρόσωπο του ήταν καταματωμένο και τα γένια ξεριζωμένα, μια τούφα φαινόταν, ούτε μπορούσε να μιλήσει στο δρόμο που μας κατέβαζαν για το Γαύρο.

Πλησίασα κοντά και μου είπε να του μαζέψω τα χέρια, γιατί κρέμονταν μέσα στο ράσο, ήταν και τα δυο σπασμένα. Τα μάζεψα μέσα στα μανίκια του και κατά τύχη είχα μια παραμάνα επάνω μου και τα καρφίτσωσα επάνω του. Τη μύτη του δεν μπορούσε να την καθαρίσει, πήγαινε στον τοίχο και προσπαθούσε να τη σκουπίσει... Το βράδυ διανυκτερεύσαμε στην Καρύτσα και την άλλη μέρα φθάσαμε στον Προυσό στο Μοναστήρι. Εκεί μας έβαλαν σε ένα κοτέτσι που ήταν όλο κοπριές και καθήσαμε χαμό και μας φτιάξαν χυλό από μπομπότα, αλεύρι χοντροκομμένο ακοσκίνιστο, το βαλαν απάνω σε κάτι σανίδες να κρυώσει και το κόψανε κομμάτια και μας το δώσανε και το φάγαμε. Γιατί δεν μπορούσαμε να σταθούμε στα πόδια μας τόσες μέρες νηστικοί και ταλαιπωρημένοι. Την άλλη μέρα 23 Δεκεμβρίου γυρίσαμε στα Μπαλτέϊκα και μείναμε το βράδυ. Εκεί ήρθε ο Βασίλης μου (ο άντρας μου) και παρουσιάσθηκε, τον κράτησαν και απόλυσαν εμένα...».

Ψηλά στο Καρπενήσι

Όταν σε φέρνει η στράτα σου
ψηλά στο Καρπενήσι
μες' τα φαράγγια του Προυσού
ο νους σου ας προσκυνήσει

Στα ελατοσκέπαστα βουνά
στου Βελουχιού τις ράχες
δες με τα μάτια της ψυχής
του κόσμου όλες τις χάρες

Η σκέψη σου η γοργόφτερη
ας πάει σ' όλη την πλάση
κι ο λογισμός σου ευλαβικά
τον κόσμο ν' αγκαλιάσει

Στοχάσου πόσο γρήγορα
διαβαίνουνε τα χρόνια
ο κόσμος ο πολύμορφος
σ' εναλλαγή αιώνια

Κλείσε βαθειά στο είναι σου
το θεϊκό γιορτάσι
άκουσε με την καρδιά
πως τραγουδά η πλάση

Τις καλοσύνης τ' άγιο φως
ας μπει μες' την καρδιά σου
για νάβρεις νόημα και σκοπό
με τα κρυφά όνειρά σου

Νιώσε το δέος της ζωής
στη μάνα μας τη φύση
και πες τον άνθρωπο αδελφό
σ' Ανατολή και Δύση

Κίτρινοι, μαύροι και λευκοί
στης γης το περιβόλι
κάτω απ' τον ίσκιο του Θεού
αδέλφια είμαστε όλοι.

Φάνης Δημώσης, Αγρίνιο 1999.

Παραδοσιακή παραγωγή Κρασιού και Τσίπουρου

Το Φθινόπωρο στο χωριό ήταν η εποχή που γέμιζε τα σπίτια από «μπερεκέτια», από τα προϊόντα δηλαδή της αγροτικής ζωής: καλαμπόκι, σιτάρι, μήλα, καρύδια, κάστανα, κλπ. Τότε γίνονταν και οι πιο πολλές δουλειές: Ξεφλουδίσματα, τρύγος, κρασί, τσίπουρο, κλπ. Όλα τα νοικοκυριά ετοίμαζαν το κρασί της χρονιάς. Η παραγωγή του δεν ήταν εύκολη δουλειά. Ξεκινούσε με τον τρύγο. Μετά έβαζαν τα σταφύλια λίγα, λίγα μέσα σε ένα ξύλινο μεγάλο δοχείο που ήταν ανοιχτό στο πάνω μέρος και λεγόταν «τάλαρος» και τα «στουμπούσαν», τα χτυπούσαν δηλαδή με ένα γερό ξύλο «τον στούμπο». Όσοι είχαν αμπέλια με πολλά σταφύλια έπαιρναν τον τάλαρο στο αμπέλι, στουμπούσαν εκεί τα σταφύλια και μετέφεραν από κει τα τσίπουρα στο σπίτι με τα «ασκιά», δερμάτινους δηλαδή μεγάλους σάκους. Στη συνέχεια άδειαζαν τον πολτό αυτό από τον τάλαρο ή τα ασκιά σε ένα μεγάλο ξύλινο βαρέλι, που έφτανε σε ύψος τα τρία μέτρα και πλάτος το ενάμιση, ήταν ανοιχτό από την πάνω μεριά και ονομαζόταν «κάδη».

Η κάδη στο κάτω μέρος της είχε μια μικρή οπή, στην οποία βίδωναν πολύ καλά μια ξύλινη κάνουλα «τον πίρο». Στην κάδη άφηναν τα «τσίπουρα», τα στουμπισμένα δηλαδή σταφύλια, για 2-3 μέρες μέχρι που άρχιζαν να βράζουν. Τότε ερχόταν το δύσκολο έργο. Τα τσίπουρα κατά τη βράση ανέβαιναν προς την κορυφή της κάδης. Έπρεπε λοιπόν να τα σπρώξουν και πάλι προς τα κάτω. Αυτό χρειαζόταν αρκετή προσοχή και μαεστρία. Πρώτα έβαζαν στο πάνω μέρος της κάδης «λατσούδια» κλωνάρια δηλαδή από έλατο. Μετά κρατιόνταν πολύ καλά από το χείλος της κάδης και με μεγάλη προσοχή πατούσαν πάνω στα «λατσούδια» και πίεζαν, όσο πιο καλά μπορούσαν, τα τσίπουρα προς τα κάτω. Μόλις τελείωνε το πάτημα τοποθετούσαν πάνω από τα λατσούδια δυο ξύλα σταυρωτά και στη μέση έβαζαν μια βαριά πέτρα. Έτσι τα τσίπουρα πιέζονταν συνέχεια προς τα κάτω. Μετά από 20-30 μέρες, ανάλογα με την ποσότητα, γινόταν ο μούστος. Τότε άνοιγαν τον πίρο της κάδης, τραβούσαν λίγο, λίγο τον γινομένο μούστο και τον άδειαζαν μέσα στα ολοκάθαρα ξύλινα βαρέλια. Όταν γέμιζε το βαρέλι με μούστο έριχναν μέσα το ανάλογο ελατίσιο ρετσίνι και έκλειναν πολύ καλά το στόμιο του βαρελιού για να μην περνάει καθόλου αέρας. Αν τα βαρέλια του κρασιού ήταν πολύ μεγάλα, τότε χρειάζονταν άλλη προετοιμασία πριν να βάλουν το μούστο. Ειδικοί άνοιγαν ένα μέρος του βαρελιού, άλειφαν όλο το εσωτερικό του βαρελιού με ρετσίνι, μετά το συναρμολογούσαν πάλι και στη συνέχεια έμπαινε ο μούστος. Σ' αυτή βέβαια την περίπτωση δεν έβαζαν πρόσθετο ρετσίνι, απλά έκλειναν πολύ καλά το στόμιο του βαρελιού.

Αυτό που απόμενε στην κάδη, όταν τραβούσαν όλο το μούστο, αποτελούσε την πρώτη ύλη για την παραγωγή του **τσίπουρου**. Το τσίπουρο γινόταν στα «καζαναριά». Δεν ήταν πολλοί στο χωριό που διέθεταν καζαναριά γιατί ο εξοπλισμός ήταν ακριβός αλλά και η παραγωγή του τσίπουρου απαιτούσε άδεια. Το καζαναριό απαρτιζόταν από ένα μεγάλο μπακιρένιο ή χάλκινο δοχείο «το ρακοκάζανο», το οποίο είχε ένα ειδικό καπάκι με ένα σωλήνα που λεγόταν «λουλάς». Ο «λουλάς» περνούσε μέσα από ένα ξύλινο δοχείο «τον κουρήτο», που ήταν συνήθως ένα ατόφιο σκαφτό πλατανόξυλο, που τον διατηρού-

σαν κρύο με νερό που έτρεχε συνέχεια, και ο λουλάς κατέληγε σε ένα καζάνι.

Πρώτα έβαζαν τα τσίπουρα μέσα στο ρακοκάζανο, μετά εφάρμοζαν καλά το καπάκι του και το σφράγιζαν. Στη συνέχεια άναβαν φωτιά κάτω από το ρακοκάζανο. Οι ατμοί από τα τσίπουρα ανέβαιναν σιγά, σιγά στο καπάκι του και προχωρούσαν μέσα στον λουλά. Όταν ο λουλάς περνούσε μέσα από τον κρύο κουρήτο, οι ατμοί υγροποιούνταν και κατέληγαν στο καζάνι σαν ένα «ράμμα», όπως έλεγαν, δηλαδή το τσίπουρο που έβγαινε συνέχεια λίγο, λίγο έμοιαζε σαν ένα λεπτό σπάγκο.

Αν και ελάχιστοι, υπάρχουν ακόμα σήμερα εραστές του παραδοσιακού τρόπου παρασκευής του τσίπουρου στο χωριό μας. Γι' αυτό και το αγνό αυτό αλκοολούχο ποτό του τόπου μας είναι πλέον περιζήτητο.

Ένα ποτήρι Κρασί

Το πρώτο φέρνει όρεξη, το δεύτερο υγεία.
Το τρίτο φέρνει τη χαρά, το τέταρτο ευτυχία.
Το πέμπτο φέρνει γέλιο, το έκτο φλυαρία.
Το έβδομο φέρνει τον καυγά, το όγδοο αστυνομία!

Οικολογική έκδοση

Η Πόπη Μπάκα, κόρη του Χρίστου και της Θεοδώρας Βρυνιώτη (Μπάκη) κυκλοφόρησε πρόσφατα το βιβλίο της: *Παράνομη Διακίνηση Κατοικιδίων Ζώων (Αμερική, Ευρώπη, Ελλάδα),* το οποίο παρουσιάζεται εκτενώς στη σελίδα του βιβλίου πιο κάτω. Συγχαίρουμε την Πόπη για την οικολογική της ευαισθησία και την αξιόλογη έρευνά της για τα κατοικίδια ζώα.

Το βιβλίο έχει 187 σελ. και η τιμή του είναι 15 ευρώ. Αποστέλλεται με αντικαταβολή και έκπτωση 30% από την Ευώνυμο, τηλ. 3316516 και 3231557. Βρίσκεται επίσης στο βιβλιοπωλείο «Χρηστάκης», Ιπποκράτους 12, Αθήνα.

Βιολογική παραγωγή

Μια ενδιαφέρουσα έκθεση, η Eco Festival πραγματοποιήθηκε για δεύτερη χρονιά στην Αθήνα από τις 10 έως τις 13 Νοεμβρίου. Η περιήγηση στην έκθεση και η πληθώρα των επισκεπτών μας έπεισε ότι η ανάγκη για κατανάλωση καθαρών προϊόντων, προϊόντων δηλαδή που έχουν καλλιεργηθεί χωρίς τη χρήση χημικών λιπασμάτων, γίνεται συνείδηση για όλο και περισσότερους καταναλωτές.

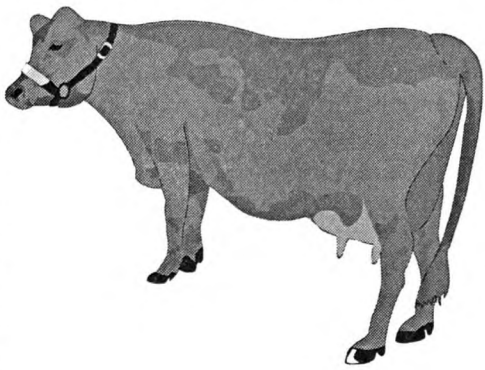

Με αφορμή την έκθεση αυτή ζητήσαμε από τον κ. Ματθαίο Τερεζάκη, δημοσιογράφο ειδικό σε θέματα διατροφής και τακτικό επισκέπτη της Ευρυτανίας να μας πει τη

γνώμη του για το πώς θα μπορούσε να αναπτυχθούν οι βιολογικές καλλιέργειες στο νομό.

Σύμφωνα με τον κ. Τερεζάκη, η Ευρυτανία είναι ιδανικός τόπος για ανάπτυξη βιολογικής κτηνοτροφίας καθώς τα εδάφη της δεν είναι μολυσμένα από χημικά λιπάσματα. Θα μπορούσαν να αναπτυχθούν χοιροτροφικές μονάδες που θα έδιναν προϊόντα κρέατος βιολογικά και παραδοσιακά όπως τα λουκάνικα, μεγάλα κοπάδια προβάτων που θα έδιναν εκτός από το κρέας και γάλα βιολογικό, καθώς και μοσχάρια που θα έδιναν προϊόντα κρέατος και γάλα. Οι προϋποθέσεις για την ανάπτυξη τέτοιων μονάδων είναι πολύ απλές, χρειάζονται οι απαραίτητες εγκαταστάσεις για το σταυλισμό των ζώων, η εκτροφή τους θα πρέπει να είναι φυσική και να γίνεται σωστή αντιμετώπιση των ασθενειών, π.χ όχι εμβόλια για προληπτικούς λόγους. Ο κ. Τερεζάκης τόνισε ότι θα πρέπει να προτιμούνται ράτσες παραδοσιακές που είναι ανθεκτικές στις αρρώστιες.

Θα μπορούσε ακόμη να αναπτυχθεί η καλλιέργεια αρωματικών φυτών, όπως ρίγανη, φασκόμηλο και τσάι του βουνού καθώς και η παραγωγή ζυμαρικών από τοπικές καλλιέργειες. Τέλος ο οικοτουρισμός που θα περιελάμβανε περιηγήσεις στα βουνά αλλά και συμμετοχή στις παραγωγικές διαδικασίες θα βοηθούσε τους επισκέπτες να γνωρίσουν τον τόπο αλλά και τους Ευρυτάνες.

Κομποστοποίηση

Μια ακόμη δραστηριότητα που γνωρίσαμε στην έκθεση Eco Festival είναι η κομποστοποίηση. Πρόκειται για τη διαδικασία μετατροπής σε λίπασμα των οργανικών αποβλήτων ενός σπιτιού. Η Οικολογική Εταιρία Ανακύκλωσης έχει ξεκινήσει εκστρατεία ενημέρωσης και ενεργοποίησης των πολιτών με θέμα την Οικιακή Κομποστοποίηση με στόχο την προώθηση νέων μεθόδων βιώσιμης διαχείρισης αποβλήτων. Πρόκειται για μια διαδικασία που γίνεται σε ένα μικρό χώρο του κήπου ή του χωραφιού και αποδίδει ένα πολύ καλό φυσικό λίπασμα για τα φυτά.

Τι είναι όμως η η κομποστοποίηση; Στο σχετικό φυλλάδιο διαβάζουμε:

Κομποστοποίηση είναι η φυσική διαδικασία κατά την οποία οργανικά απόβλητα φρούτα, λαχανικά, φύλλα, κλαδέματα κά. μετατρέπονται σε ένα πλούσιο οργανικό μείγμα που λειτουργεί ως εδαφοβελτιωτικό και λίπασμα. Αυτή η διαδικασία μπορεί να γίνει πολύ εύκολα σ' ένα κήπο με τη χρήση ενός απλού κάδου κομποστοποίησης. Μέσα στον κάδο συγκεντρώνουμε τα οργανικά και αφήνουμε τη φύση να κάνει τη δουλειά της, με μικρή υποστήριξη από εμάς, όπως σωστή επιλογή υλικών, καλό αερισμός υλικού, ανακάτεμα και τήρηση ορισμένων κανόνων. Τα οργανικά οικιακά απόβλητα αποτελούν περίπου το 40-60% του συνόλου των αποβλήτων που παράγουμε στο σπίτι μας. Από αυτά το 70% περίπου είναι κομποστοποιήσημα. Αυτό σημαίνει ότι μπορούμε να μειώσουμε το σύνολο των οικιακών αποβλήτων μας κατά 35% περίπου.

Το άμεσο όφελος για τους δήμους με την εφαρμογή της κομποστοποίησης είναι η μείωση των ποσοτήτων των αποβλήτων που στέλνουν στους ΧΥΤΑ. Εκτός όμως από αυτό, με τη μείωση των σκουπιδιών που αποθηκεύονται στους ΧΥΤΑ μειώνονται οι εκπομπές αερίων που συμβάλουν στο φαινόμενο του θερμοκηπίου, ενώ με τη χρήση κομπόστ μειώνεται και η χρήση των χημικών λιπασμάτων στη γεωργία.

Για περισσότερες πληροφορίες μπορείτε να απευθύνεστε στην Οικολογική Εταιρεία Ανακύκλωσης τηλ. 210.8224481, info@ecorec.gr

Ανθολόγιο

Εντυπώσεων από την Πνευματική Γωνιά

Μνήμες – μνήμες τραγικές, ιστορικές ζωντανεύουν με το διάβα του κάθε επισκέπτη απ' αυτό το μουσείο. Συγχαρητήρια σ' αυτούς που το φρόντισαν και το φροντίζουν.

Όλγα – Δημήτρης 20/8/2005

***

Περιττά τα κολακευτικά λόγια μπροστά στο μεγαλείο της δουλειάς σας.

Θερμά Συγχαρητήρια.

Αχιλλέας 22/10/2004

***

Η ιστορία ενός μικρού «ζωγραφιστού» χωριού στους τοίχους του σχολείου του...
Ολοζώντανες μνήμες που σημαδεύουν την ιστορία του Μικρού Χωριού που έχει, όμως, μεγάλους ανθρώπους...
Συγχαρητήρια για την αξιέπαινη αυτή προβολή του παρελθόντος του τόπου σας!

Ελισάβετ Μερκούρη, Μαρκόπουλο Μεσογαίας, 22-7-2005

Εντυπωσιακά τα πάντα. Το χωριό, η φύση, η ιστορία του.

Σφαέλλος Γιάννης 27/12/2004

***

Εμπλουτίσατε το μουσείο με πολλά περισσότερα εκθέματα.

Έρχομαι κάθε χρόνο στην Ευρυτανία και επισκέπτομαι όλα τα μουσεία.

Φέτος όμως το απόλαυσα περισσότερο από άλλες φορές.

Γιώτα Νίκου, Χαλκίδα, 19/8/2005

***

Είναι αξιέπαινη η προσπάθειά σας.
Νομίζω ότι χρειάζεται μικρή αναστήλωση.

Σωτήρης Γ. Μούρτας, Πολιτικός Μηχανικός, 26/7/2005

***

Αγαλίασε η ψυχή μας όταν αντικρίσαμε όλο αυτό τον πλούτο γιατί τονίζει στις καρδιές μας την ηθική συναίσθηση, την αγωνιστικότητα και τον πατριωτισμό. Συγχαρητήρια!!!

Σ. Κ. Γ. Λιβιτσάνου 27/7/05

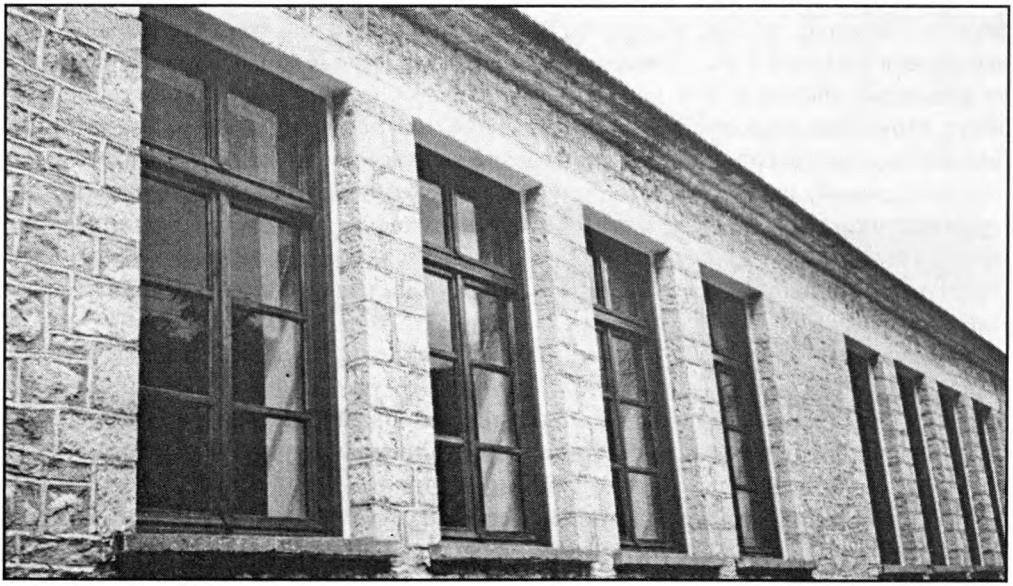

Τέτοιες κινήσεις κρατούν ζωντανές τις μνήμες και ζωντανή την ιστορία του τόπου. Ευχαριστούμε που την γνωρίσαμε.

Από την Υπαίθριο Ζωή με συντροφιά το Θανάση και τη Χρυσούλα Κεράνη.

Τασία Μπουλιγαράκη 2/7/2005

***

Πολύ όμορφο σχολείο! Εντυπωσιακά τα εκθέματα.

Τυχερά τα παιδιά που φοιτούσαν σε ένα τέτοιο σχολείο.

Θα ξανάρθουμε σίγουρα.

Παναγιώτης – Χριστίνα – Δήμητρα – Βασίλης, 4/1/2005

****

Ιδιαίτερα με συγκίνησαν τα γράμματα των ετοιμοθάνατων παλικαριών

στις οικογένειές τους. Μάλιστα και μόνο που το σκέπτομαι

μια περηφάνια για την ανδρεία τους με πλημμυρίζει

Χάρης Αβραμίδης, 18/8/2005

***

Παλιό Μικρό Χωριό - Μουσείο: «Ιστορία - Πολιτισμός - Παράδοση - Μνήμη - Ομορφιά»

Νίκος και Βάνα Καραβασίλη
από την Άρτα, 10/10/2004

***

Ήταν μια αξιόλογη περιήγηση στο χρόνο

Γ. Τσουμπρής – Ε. Κισσούδη, 29/12/2004

Ενισχύστε την ανακαίνιση του Ιστορικού και Λαογραφικού Μουσείου Μικρού Χωριού.

Η περιορισμένης κλίμακας αρχαιολογική ανασκαφή από την ΙΔ΄ Εφορεία Προϊστορικών και Κλασσικών Αρχαιοτήτων (1988) ανακάλυψε στο χωριό μας *ελληνιστική οχύρωση* και *όστρακα, θραύσματα κεραμίδων λακωνικών, κλπ.* που τοποθετούνται χρονολογικά *στην ύστερη ελληνιστική περίοδο (2ος -1ος π.Χ. αι).*

Πρόσφατα ανακαλύφθηκαν από την ίδια Υπηρεσία *ένα αποθηκευτικό πιθάρι και λείψανα τοίχου*, που επίσης παραπέμπουν σε *οικιστικά κατάλοιπα ελληνιστικής περιόδου (3ος – 1ος αι. π.Χ.).*

Είναι καθήκον μας να πετύχουμε μια ανασκαφική έρευνα μεγαλύτερης κλίμακας για να βρούμε τις ιστορικές ρίζες του χωριού μας. Το Μουσείο είναι το μέσον που θα βοηθήσει προς αυτή την κατεύθυνση.

Βοηθείστε την ανακαίνισή του.

Η Ευρυτανία κατά την Τουρκοκρατία και την Επανάσταση του΄21

Του Βαγγέλη Χρ. Πλάκα

Ο Βαγγέλης Πλάκας είναι γιος του Χρήστου και της Ελευθερίας Πλάκα, μένει στη Θεσσαλονίκη και εργάζεται ως πολιτικός συντάκτης της εφημερίδας «Μακεδονία». Η αγάπη του όμως για τον τόπο καταγωγής του τον κάνει να παρακολουθεί με πολύ ενδιαφέρον τα θέματα που απασχολούν την Ευρυτανία και να διατυπώνει εποικοδομητικές απόψεις με το εβδομαδιαίο του σχόλιο στην τοπική εφημερίδα «Ευρυτανικά Νέα». Ο Βαγγέλης γεννήθηκε το 1975, σπούδασε δημοσιογραφία, μηχανολογία στο ΤΕΙ Θεσσαλονίκης και παρακολούθησε επιμορφωτικά προγράμματα ελληνικής ιστορίας στο Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών. Από το 1996 εργάζεται ως δημοσιογράφος σε ηλεκτρονικά και έντυπα ΜΜΕ. Έχει εκδώσει ιστορικό δοκίμιο για το «Ολοκαύτωμα του Χορτιάτη», ποιητική συλλογή με τίτλο «Συναισθήματα δίχως όνομα», ενώ ετοιμάζεται να εκδώσει έρευνά του *για την Ευρυτανία κατά την περίοδο της τουρκοκρατίας και την επανάσταση του΄21.* Συγχαίρουμε τον ταλαντούχο συγχωριανό μας για το έργο του και ανυπομονούμε να διαβάσουμε το βιβλίο του. Με χαρά φιλοξενούμε πιο κάτω περίληψη της εισαγωγής από το υπό έκδοση δοκίμιό του, που ο ίδιος μας έστειλε.

Η ΟΘΩΜΑΝΙΚΗ ΚΥΡΙΑΡΧΙΑ ΚΑΙ ΤΑ ΝΕΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ

Η πτώση του Βυζαντίου και οι νέες συνθήκες για τον ελληνισμό

Ως ημερομηνία ορόσημο της οριστικής πτώσης της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας θεωρείται η άλωση της Κωνσταντινούπολης από τους Οθωμανούς του Μωάμεθ του Β' την 29η Μαΐου 1453. Η σταδιακή της εξασθένηση -που οδήγησε και στην τελική παρακμή της- είχε βέβαια ξεκινήσει αιώνες νωρίτερα με σημείο αναφοράς την άλωσή της από τους Σταυροφόρους το 1204. Η βυζαντινή αυτοκρατορία τελεί αρχικά υπό την διπλή κυριαρχία Οθωμανών και Βενετών και από τον 18ο αιώνα και εν συνεχεία μόνο των πρώτων.

Αναπόφευκτες και δραστικές οι επιπτώσεις στον Ελληνισμό επρόκειτο άλλωστε, πέρα από τα προνόμια και τις θρησκευτικές ελευθερίες που είχαν παραχωρηθεί, για σχέση κατακτητή και υπόδουλου. Φορολογία, διαφόρων ειδών καταπίεση, εξισλαμισμοί και παιδομαζώματα, πνευματική και πολιτιστική υποβάθμιση συνθέτουν την κατάσταση που βιώνει ο υπόδουλος ελληνισμός ιδιαίτερα τον πρώτο ενάμιση αιώνα μετά την άλωση. Ωστόσο το ελληνικό στοιχείο, στοιχισμένο γύρω από την εκκλησία, θα διατηρηθεί αλλά θα καταφέρει και να αναπτυχθεί αρχής γενομένης τον 17ο και ιδιαίτερα τον 18ο αιώνα με την άνθηση γραμμάτων και τεχνών, του εμπορίου και της οικονομίας αλλά και την διείσδυσή Ελλήνων στη διοικητική μηχανή. Ο νεοελληνικός διαφωτισμός, η δράση της εκκλησίας και η διάσωση της ελληνικής ταυτότητας, η οικονομική άνθηση, η ανάπτυξη ελληνικών ένοπλων τμημάτων (αρματολοί και κλέφτες) και η εμπέδωση της ιδέας περί ενός ανεξάρτητου ελληνικού κράτους από τον διεθνή παράγοντα ωρίμασαν και τις διαδικασίες για την εκδήλωση της απελευθερωτικής επανάστασης του 1821.

Η κατάληψη της περιοχής και τα ειδικά προνόμια

Η οθωμανική κατάληψη του Καρπενησίου και της ευρύτερης περιοχής συντελέστηκε το 1393 από τον σουλτάνο Βαγιαζήτ. Ωστόσο η οθωμανική κυριαρχία δεν μπόρεσε να εδραιωθεί, ειδικά στον ορεινό όγκο των Αγράφων, κάτι που αποδίδεται και στις πολεμικές αντιμαχίες με το δεσποτάτο του Μοριά. Το 1446 ο Μουράτ ο Β' επιστρέφοντας από την νικηφόρα μάχη του Ισθμού με τον δεσπότη Κωνσταντίνο Παλαιολόγο (10/12/1446) κατέλαβε οριστικά την περιοχή την οποία είχαν κατακτήσει έναν χρόνο πριν οι δυνάμεις του Μυστρά.

Ο Μουράτ ο Β' αν και κατάφερε να εδραιώσει την οθωμανική επικυριαρχία δεν κατάφερε να καταλάβει τις δύσβατες περιοχές των Αγράφων. Αναγνώρισε έτσι σε αυτές διοικητική και οργανωτική αυτονομία –στο πρότυπο των αντίστοιχων συμφωνιών που είχαν συναφθεί από τα βυζαντινά χρόνια και όριζαν την μη εγγραφή των κατοίκων των Αγράφων στους φορολογικούς καταλόγους της αυτοκρατορίας. Με την εν λόγω συμφωνία ορίζονταν πως η ορεινή περιοχή έως και τη Φουρνά δεν θα εγγράφονταν στους επίσημους οθωμανικούς φορολογικούς καταλόγους όπως δηλαδή συνέβαινε με κάθε περιοχή που καταλαμβάνονταν και προσαρτούνταν στην Αυτοκρατορία. Ωστόσο ο Μουράτ επέβαλε και για τα Άγραφα την καταβολή του ειδικού κεφαλικού φόρου αν και είχε συμβολικό χαρακτήρα καθώς αφενός το ύψος του ήταν ασήμαντο και στόχευε κυρίως στο να διαφανεί ότι αναγνωρίζονταν η οθωμανική αρχή αφετέρου στην πράξη ελάχιστες φορές καταβλήθηκε. Προέβλεπε ακόμη τη μη στρατολόγηση κατοίκων της περιοχής στον οθωμανικό στρατό.

Το κυριότερο όμως στοιχείο της συμφωνίας ήταν η ίδρυση του πρώτου «αρματολικιού» στον ελλαδικό χώρο. Συγκεκριμένα προβλεπόταν ο ορισμός από την οθωμανική αρχή ενός Έλληνα καπετάνιου ο οποίος θα είχε στη διάθεσή του στρατιωτική δύναμη και θα έφερε υπό την ευθύνη του την τήρηση της τάξης και τη διοίκηση της περιοχής. Παρά τη συμφωνία των δύο πλευρών οι Οθωμανοί συνέχισαν τις προσπάθειές τους για κατάληψη του τόπου. Μια από αυτές το 1525 οπότε ο γενικός τοπάρχης της Ρούμελης εκστρατεύει από τη Λάρισα προς τα Άγραφα δίχως όμως επιτυχία. Με τη συγκατάθεση του Σουλτάνου Σουλεϊμάν του Μεγαλοπρεπή υπογράφει στις 10 Μαΐου 1525 στο αγραφιώτικο χωριό Ταμάσι συνθήκη με επιτροπή τοπικών καπετάνιων, η οποία έγινε γνωστή ως η «συνθήκη του Ταμασίου» και προέβλεπε αύξηση των προνομιών για τους κατοίκους των Αγράφων. Συγκεκριμένα αναγνώριζε αυτονομία σε όλα τα χωριά των Αγράφων και διοίκηση υπό ειδικό συμβούλιο, απαγόρευε την εγκατάσταση τουρκικών οικογενειών και επέτρεπε την ελεύθερη επικοινωνία μεταξύ πεδινών και ορεινών μερών. Επέβαλε όμως την υποχρέωση πληρωμής προς την Πύλη ετήσιου φόρου – που στην πράξη και αυτός λιγοστές φορές καταβλήθηκε. Οι κάτοικοι των Αγράφων βγήκαν εμφανώς ενισχυμένοι από την συμφωνία κάτι που εν τέλει ενδυνάμωσε τον κεντρικό ρόλο τους στην πνευματική και ένοπλη προετοιμασία της επανάστασης.

Διοικητική οργάνωση, πληθυσμός και καθημερινή ζωή

Σε ότι αφορά τη διοικητική οργάνωση οι Οθωμανοί αμέσως μετά την κατάκτηση της περιοχής ίδρυσαν την επαρχία Καρπενησίου η οποία υπήχθη στη διοικητική περιφέρεια (σαντζάκι) Τρικάλων με πρώτο διοικητή τον πιστό στρατηγό του Βαγιαζήτ, Εβρενός γνωστό και ως Γαζή. Η επαρχία Καρπενησίου το 1499 υπάχθηκε στην διοικητική περιφέρεια Ναυπάκτου όπου και παρέμεινε ως τα τέλη του 18ου αιώνα οπότε και η περιοχή περιήλθε στην επιρροή του Αλή Πασά καθεστώς που διατηρήθηκε έως τα χρόνια της επανάστασης.

Στις παραμονές της επανάστασης την ευρυτανική γη (με τα σημερινά όρια της) αποτελούσαν δύο επαρχίες, η επαρχία Καρπενησίου και η επαρχία Αγράφων. Η περιοχή των Αγρά-

φων ήταν αδιαίρετη έως το 1833 και αποτελούνταν από περίπου 60 χωριά τα οποία εξ ημισείας ανήκαν στα γνωστά σήμερα ως Ευρυτανικά και Θεσσαλικά Άγραφα. Την επαρχία Καρπενησίου αποτελούσαν τέσσερις ομάδες χωριών (ναχιγιέδες) : τα Βλαχοχώρια, τα οποία αποτελούσαν 26 χωριά, β) τα Πολιτοχώρια αποτελούμενα από 20 χωριά, γ) τα χωριά του Σοβολάκου συνολικά 16 στον αριθμό και δ) του Αποκούρου, συνολικά 24 χωριά. Η περιοχή του Αποκούρου αναφέρεται και ως ξεχωριστή επαρχία αλλά στα χρόνια του Αλή Πασά υπάγονταν στην επαρχία Καρπενησίου. Εκκλησιαστικά ανήκε στην επισκοπή Λιτζάς και Αγράφων η οποία είχε ως έδρα το Καρπενήσι και υπάγονταν στην Μητρόπολη Λάρισας.

Σε ότι αφορά τον πληθυσμό σύμφωνα με τον γάλλο περιηγητή Πούκεβιλ το 1810 υπήρχαν στο Καρπενήσι περί τις 1000 οικογένειες οι μισές από τις οποίες πρέπει να ήταν τουρκικές. Στις αρχές του 19ου αιώνα η Ρεντίνα και η Φουρνά είχαν περίπου 400, το Σμόκοβο 300, το Μεγάλο Χωριό, το Κρίκελο και το Μαυρίλο 150 και το Μικρό Χωριό περί τις 50. Πλην Καρπενησίου δεν υπήρχε οργανωμένος τουρκικός πληθυσμός αν και εκεί τα επόμενα χρόνια μειώθηκε δραματικά ώστε στις παραμονές της επανάστασης οι τουρκικές οικογένειες στο Καρπενήσι να μην ξεπερνούν τις 80. Την ίδια περίοδο οι ελληνικές οικογένειες στις δύο επαρχίες ανέρχονταν περί τις 9000 με τις 3222 να εντοπίζονται στην επαρχία Καρπενησίου και τις 5859 σε αυτήν των Αγράφων, από τις οποίες οι 1874 στο ευρυτανικό τομέα. Επομένως ο συνολικός πληθυσμός πρέπει να κυμαίνονταν μεταξύ 40 με 45 χιλιάδες ενώ αν επιχειρηθεί αναγωγή στα σημερινά διοικητικά όρια της Ευρυτανίας ο πληθυσμός πρέπει να κυμαίνονταν μεταξύ 15 με 20 χιλιάδες.

Οι κάτοικοι στην πλειοψηφία τους ασχολούνταν με την κτηνοτροφία και συναφή με αυτήν επαγγέλματα όπως το εμπόριο γαλακτοκομικών προϊόντων, σφαγίων, μαλλιού και δέρματος. Οι εμπορικές συναλλαγές γίνονταν σε οργανωμένα παζάρια στα οποία έβρισκε κανείς πέρα των παραπάνω και προϊόντα της γης, εργαλεία, είδη οικιακής χρήσης κλπ.

Με την πάροδο των χρόνων και ειδικά μετά τον 17ο αιώνα, παράλληλα με την εντυπωσιακή πνευματική ανάπτυξη εμφανίσθηκε και οικονομική πρόοδος. Στο Καρπενήσι και τη Φουρνά υπήρχαν εργοστάσια ξυλείας τα οποία κατασκεύαζαν βαρέλια, κουβάδες, εργαλεία και είδη οικιακής χρήσης. Στα χωριά λειτουργούσαν και νερόμυλοι για το άλεσμα. Άνθηση γνώρισε η τέχνη της μεταλλοτεχνίας η οποία εστιάστηκε στην κατασκευή εκκλησιαστικών αντικειμένων αλλά και στην κατασκευή εργαλείων όπως τσεκούρια, μαχαίρια κλπ. Σε βασικό οικονομικό-εμπορικό παράγοντα αναδείχθηκε και η υφαντουργία. Στην παραγωγή ξεχώρισαν βελέντζες, υφαντά, κάπες και κιλίμια αλλά και διακοσμητικά κεντητά και φορεσιές.

Μια ευκρινή εικόνα του Καρπενησίου του 17ου-18ου αιώνα μας δίνει ο τούρκος Εβλιά Τσελεμπί στο βιβλίο του «Ταξίδι στην Ελλάδα» : «*Πρόκειται για επαρχία του νομού Ναυπάκτου (ινέμπαχτης), έχει δικαστή, νομάρχη (σαντζάκ-μπέη) και πολιτικό διοικητή. Είναι επίσης έδρα διαχειριστού, αρχηγού γενίτσαρων (σερντάρη), αγορονόμου εισπράκτορα κεφαλικού φόρου (χαράτς αγασί). Δικαστής είναι ένας από τους άρχοντες (ντεριμπέηδες) της πόλης. Υπάρχουν πολλοί θεολόγοι. Η πόλη ολόκληρη βρίσκεται στην εξοχή και στα αμπέλια. Αποτελείται από μαχαλάδες και έχει πολυόροφα καλοχτισμένα αρχοντόσπιτα (σεράγια). Τα νερά της είναι κρυστάλλινα και υγιεινά. Έχει διοικητήριο και τέμενος με μιναρέ (μιχράπ). Έχει τζαμί που παραστέκεται στο παζάρι. Έχει τέμενος χωρίς μιναρέ (μερτζίτ) στους μαχαλάδες της, ένα ιεροδιδασκαλείο (μεντρεσέ), δημοτικό σχολείο και δύο τεκέδες. Δεν έχει αγορά αλλά μπορείς να βρεις όλα τα πολύτιμα εμπορεύματα στο παζάρι. Οι μπαχτσέδες και τα μποστάνια παράγουν αγγούρια και πολύ καλά κυδώνια. Οι ραγιάδες έχουν ρωμαίικη νοοτροπία: το σπίτι τους είναι φιλόξενο και το τραπέζι τους στρωμένο με άφθονα και καλά τρόφιμα. Οι περισσότεροι είναι έμποροι με πάρε δώσε τα λιμάνια Ναυπάκτου και Σαλώνων*».

Ανθρακωρύχοι:
Στα κατάβαθα της γης για ένα μεροκάματο

Στις αρχές του εικοστού αιώνα χιλιάδες μετανάστες στην Αμερική για να εξασφαλίσουν ένα μεροκάματο αναγκάζονταν να δουλεύουν στις εγκαταστάσεις των σιδηροδρομικών γραμμών ή στα ανθρακωρυχεία. Γνωρίζουμε ότι αρκετοί Ευρυτάνες αλλά και Μικροχωρίτες εργάστηκαν στις γραμμές του τραίνου, όμως δεν έχουμε στοιχεία για το αν και πόσοι βρήκαν απασχόληση στα ανθρακωρυχεία. Και στις δυο δουλειές οι συνθήκες εργασίας ήταν πολύ δύσκολες και σχεδόν απαράδεκτες, όμως η ανάγκη για δουλειά ήταν τόσο μεγάλη που πολλές φορές νεαρά παιδιά πλαστογραφούσαν ακόμα και τα πιστοποιητικά γέννησης για να παρουσιάζονται μεγαλύτερα και να μπορούν να προσληφθούν ως εργάτες. Βαριά και σκληρή η δουλειά στις σιδηροδρομικές γραμμές κάτω από τον καυτό ήλιο ή το τσουχτερό κρύο και τη βροχή. Ακόμα πιο βαριά και ανθυγιεινή η δουλειά στα έγκατα της γης, στα ανθρακωρυχεία.

Οι εργάτες των ανθρακωρυχείων είχαν διάφορες ειδικότητες. Οι ενήλικοι ανθρακωρύχοι ήταν συνήθως επιφορτισμένοι με την εξόρυξη του κάρβουνου από τα σπλάχνα της γης και το φόρτωμά του σε βαγόνια. Εκεί, παραμόνευε πάντα ο κίνδυνος από μια ξαφνική κατολίσθηση που θα τους έφραζε το δρόμο προς την έξοδο. Μοναδική καθημερινή τους ευχή ήταν να ξαναδούν στο φως του ήλιου.

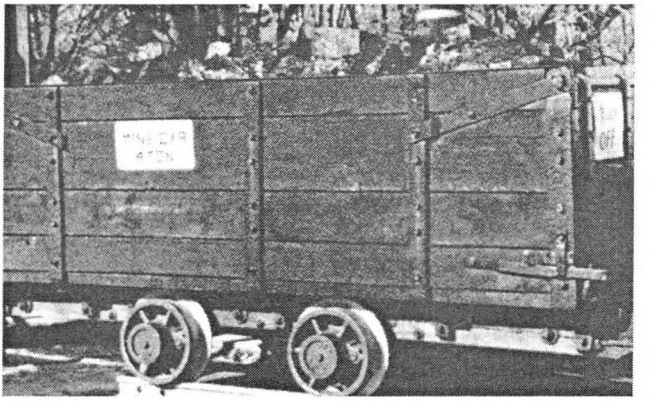

Τα ανθρακωρυχεία είχαν πολλούς διαδρόμους που ενώνονταν μεταξύ τους με πόρτες, οι οποίες έπρεπε να είναι κλειστές και να ανοίγουν μόνο όταν περνάει ένα βαγόνι. Έτσι, σε κάθε μια απ' αυτές τις πόρτες στεκόταν ένας εργάτης που δουλειά του ήταν να ανοίγει και να κλείνει την πόρτα. Έμοιαζε να είναι μια εύκολη δουλειά, που όμως απαιτούσε συνεχή επαγρύπνηση γιατί το απόλυτο σκοτάδι, που το διέκοπτε μόνο το λιγοστό φως μιας λάμπας που φώτιζε την πόρτα μαζί με το νανούρισμα από το μονότονο βουητό των βαγονιών πάνω στις ράγες δεν ήταν καλοί σύμμαχοι. Ο εξαντλημένος εργάτης μπορούσε εύκολα να αποκοιμηθεί και τότε παραμόνευε ο κίνδυνος να τον πατήσει το βαγόνι. Το κάρβουνο, στη συνέχεια, κομματιαζόταν από άλλους εργάτες και έμπαινε σε μεγάλους σωλήνες που έμοιαζαν με υδρορροές και κυλούσε μέχρι εκεί που βρίσκονταν οι νεώτεροι εργάτες, συνήθως παιδιά 10-12 χρονών. Αυτοί ήταν υπεύθυνοι για το καθάρισμα του κάρβουνου από τα διάφορα άλλα πετρώματα, κυρίως από το σχιστόλιθο. Όταν, όμως, αυτό το ποτάμι από κάρβουνο κυλούσε με φόρα μέσα στην υδρορροή, σήκωνε ένα πυκνό σύννεφο σκόνης που τους μαύριζε το πρόσωπο, τα ρούχα και, δυστυχώς, κατακαθόταν και στους πνεύμονές τους. Έκανε δε τόσο θόρυβο, που δεν μπορούσαν ούτε να μιλήσουν γιατί η φωνή τους δεν ακουγόταν. Το κάρβουνο έβγαινε ασταμάτητα και οι εργάτες δεν προλάβαιναν ούτε τη μέση τους να ισιώσουν, με αποτέλεσμα οι πιο πολλοί να υποφέρουν από πόνους στην σπονδυλική τους στήλη.

Η δουλειά στα ανθρακωρυχεία ήταν, ίσως, η πιο σκληρή, ανθυγιεινή και επικίνδυνη δουλειά. Έπρεπε όμως να βγει το μεροκάματο, το πενιχρό μεροκάματο, που δεν ήταν τότε παρά μόνο 75 σεντς την ημέρα!!

150 Χρόνια πριν...

Η Ιστορία μέσα από Διαφημίσεις εφημερίδων της εποχής

Πωλήσεις

- *ΠΥΡΕΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ βραβευθέντα εν τοις Ολυμπίοις πωλούνται παρά τοις καπνοπώλοις Αθηνών και Πειραιώς, ιδίως παρά τοις εν Πειραιεί, αδελφοίς Σωτηροπούλοις. Τα ελληνικά αισθήματα θα προτιμήσωσι την ελληνικήν ταύτην βιομηχανίαν από της Αυστριακής.* («Αυγή» 5/1/1861).
  Εις το μαγαζί το Τζιότικο αντίκρυ εις την οικίαν του Κ. Πιστόλα πλησίον εις το τζαρουχάδικον ευρίσκεται κρασί της Νάξου άσπρο πρώτης ποιότητος 40 λεπτά η οκά.... («Ταχ. Φήμη» 17/4/1842).
- *Ο εμπορορόπτης Κ.Π. Λαμπίκης, επανελθών εκ Γαλλίας, εκόμισε διαφόρων ειδών υφάσματα αρίστης ποιότητος, ήτοι τζόχας, καστόρια, κασμίρια, γελέκα, κλπ. και εστόλισε το κατάστημά του με πραγματείας νέας γαλλικάς και ουχί γερμανικάς.* («Ευαγγελισμός» 26/8/1862)
- *Ο Φραγκοράπτης Κύριος Μικές Κωνσταντίνου Χίος, έχει διάφορα καξενέτα, κασμίρια φίνα δια σουρτούκα ομοίως ριγάδα δια το καλοκαίριον και ακόμη έχει και καραμάντουλες διαφόρων χρωμάτων δια σουρτούκα και βρακία. Τα σουρτούκα με πράγμα ειδικόν του με μεταξωτόν με κουμπία μεταξωτά κτλ. δια δραχ. 43 έως 49, τα πανταλόνια με ιδικόν του πράγμα κτλ. δραχ. 16 έως 17, τα λινά πανταλόνια δραχ. 14 έως 15. Οι επιθυμούντες λοιπόν ας διευθυνθώσιν εις το μαγαζείον του κείμενον αντίκρυ της οικίας του Κ.Π. Σκουλούδη, όστις υπόσχεται να τους ευχαριστήση τα μέγιστα.* («Αθήνα» 12/7/1841)

Διάφορα:

- *Επειδή ο υιός μου Αναστάσιος ενεργεί κρυφίως, επ' ονόματί μου δάνεια ή άλλας πράξεις άνευ της συγκαταθέσεώς μου και επειδή αι πράξεις αύται βλάπτουσι τα οικονομικά μου συμφέροντα δια τούτο ειδοποιώ το κοινόν ότι ουδεμίαν αυτού πράξιν ή δάνειον αναγνωρίζω ουδέ είμαι υπεύθυνος. Ταύτα προς γνώσιν των ενδιαφερομένων και προς αποφυγήν πάσης απαιτήσεως εκ μέρους τρίτου. ΣΤΑΥΡΟΣ ιερεύς του χωρίου Κουκουβάουνες του δήμου Αχαρνών* («Αυγή» 10/6/1861)
- *Παρακαλούνται οι οφείλοντες εις τον φωτογράφον κ. Πέτρον Μωραίτην και δυστροπούντες να πληρώσωσι, να σπεύσωσι προς απότησιν του χρέους των, διότι άλλως αναγκάζεται να τους κλητεύση, και προς γνώσιν των.* («Φως» 3/5/1864)
- *Την 30 τ.μ. ημέραν παρασκευήν δίδεται χορός μετεμφιεσμένων (bal masques) εν τω ξενοδοχείω «ο Ευρώτας» κειμένω προς ανατολάς της Καπνικαρέας. Τιμή εισόδου δρχ. 2,50. Αι κυρίαι άνευ πληρωμής. Άρχεται δε την 7½ ώραν μ.μ προηγουμένης μουσικής συμφωνίας* («Αυγή» 28/1/1859).

Απώλειες:

- *ΧΑΡΤΟΝΟΜΙΣΜΑ των 100 δραχμών απωλέσθη κατά το αναβρυτήριον Τζαβέλα, ο ευρών αυτό, ας κρατήση ότι βαστά η ψυχή του και ας φέρη τα επίλοιπα εις το γραφείον μας* («Ευαγγελισμός» 10/12/1862).
- *Προ τριών ημερών τελάλησά τις και δυστυχής έχασεν ένα μισοφούστανον τρίχηνον ελαστικόν, και όποιος το εύρεν ας διευθυνθή εις το γραφείον μας, και θέλει λάβει*

προς αμοιβήν ένα τάλληρον. («Ταχ. Φήμη» 8/9/1849)

- *Απωλέσθη από την Καπνικαρέαν έως εις το Φρουραρχείον και από το Φρουραρχείον μέχρι της οικίας του κ. Πέπα μανδήλιον λευκόν εκ μπατίστας, κεντημένον, με ταντέλα πέριξ, και με όνομα Π.Δ. ο ευρών αυτό ας το παρουσιάση εις το τυπογραφείον της Αυγής και λήψεται την αμοιβήν του* («Αυγή» 15/10/1859).

... Και αγγελία έμμετρη και σατυρική:

Όποιος θέλει να φορέσει ρούχα τέλεια και καλά,
για να γίνη φιγουρίνι κι' όχι με λεπτά πολλά,
στον Χρηστόπουλο ας τρέξη στου Αιόλου την οδόν,
που είναι φίνος στο ψαλλίδι, κι' όχι λόγια σωρηδόν.
(«Ο Γάτος» 15/2/1892)

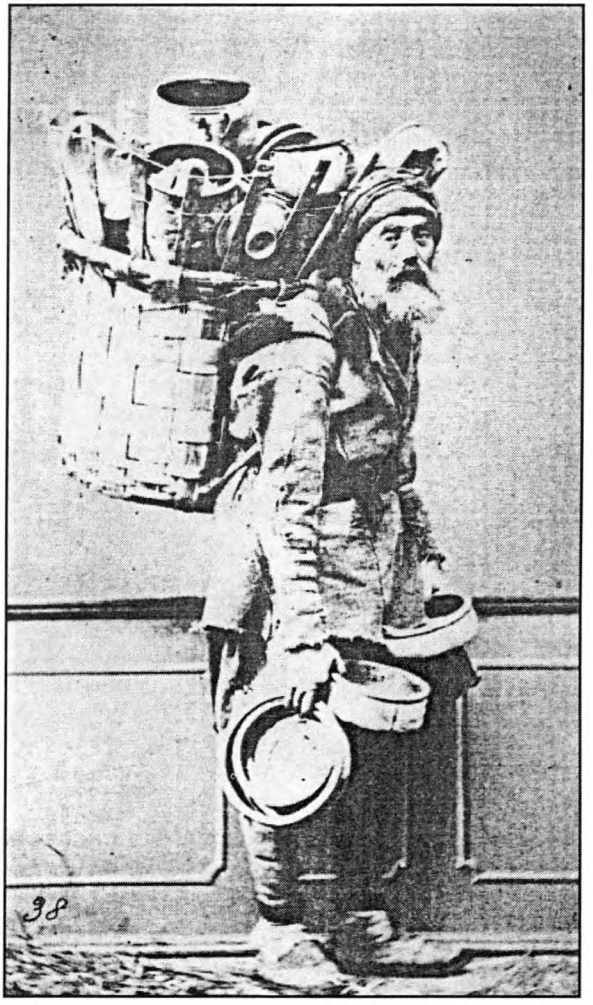

Ο πάαλιατζής, παλιά 'γοράζω, ο πάαλιατζής....

Πήρα το στρατί, πήρα το μονοπάτι...

Γράφει η Χριστίνα Παναγιώτου – Δακτυλίδη
Καθηγήτρια Λυκείου Ραφήνας Αττικής

Στην Πόλη των Βυζαντινών

(σύντομη περιδιάβαση στα σημαντικότερα Βυζαντινά μνημεία της Βασιλεύουσας)

Ένα τρίγωνο είναι η Βυζαντινή πρωτεύουσα, ένα τρίγωνο που απλώνεται νωχελικά στον ήρεμο, γαλήνιο Κεράτιο, τον ορμητικό Βόσπορο και την ψαρομάνα Προποντίδα. Οι δυο του πλευρές βρέχονται και σχηματίζουν λιμάνια κι η τρίτη είναι οχυρωμένη με το χερσαίο τείχος. Αυτό το τριγωνικό κομμάτι αγκαλιάζεται σήμερα από μια πελώρια πόλη που έχει επεκταθεί αρκετά και προς την Ευρωπαϊκή και προς την Ασιατική ακτή. Είναι η καρδιά της, το ιστορικό της κέντρο. Σ΄ αυτό το κέντρο, τη Βυζαντινή Κωνσταντινούπολη, περιηγηθήκαμε. Γνωρίσαμε τα μνημεία της, πολλά ερειπωμένα, κάποια αναστηλωμένα και άλλα σχεδόν εξαφανισμένα. Βυθιστήκαμε στο παρελθόν, στη χιλιόχρονη ζωή της. Φαντασθήκαμε, ονειρευτήκαμε, θαυμάσαμε, συγκινηθήκαμε.

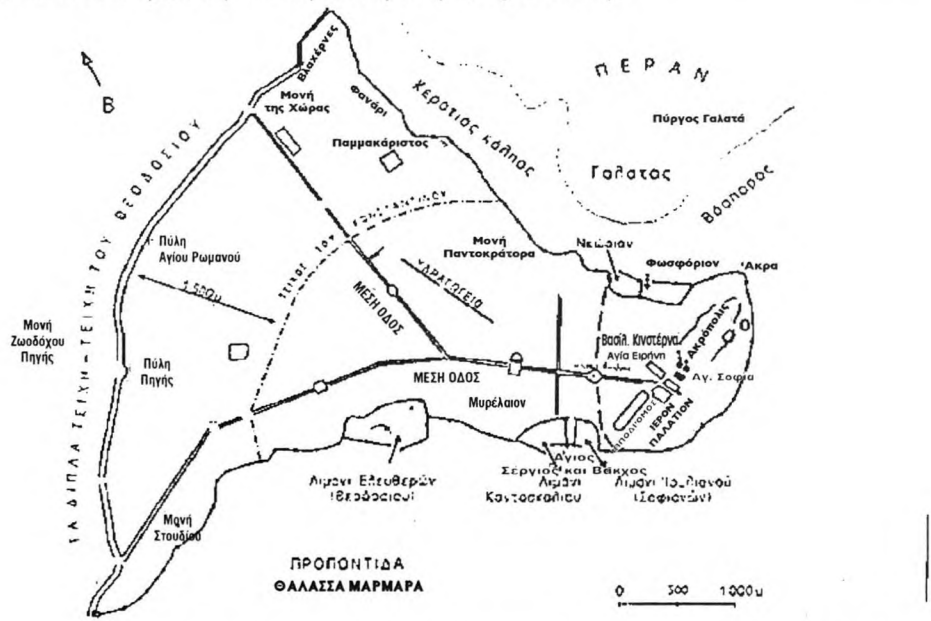

Ξεκινήσαμε την περιήγησή μας από το **Αυγουσταίο**, που ήταν μια πλατεία με πύλες, ένας δημόσιος χώρος και συνέδεε τότε όλες τις λειτουργίες της Βυζαντινής πρωτεύουσας. Δίπλα μας το **«Ιερόν Παλάτιον»**, μια πόλη μέσα στην πόλη, ένα τεράστιο συγκρότημα από κτίρια, αυλές, στοές, πύλες. Μεγαλοπρέπεια και λάμψη! Τη δείχνουν τα λίγα ψηφιδωτά που απέμειναν. Κοντά μας η Αγια Σοφιά και η Αγία Ειρήνη. Απ' την άλλη μεριά ο **Ιππόδρομος.** Πιο κάτω, στη θάλασσα, ο **Άγιος Σέργιος** και **Βάκχος**. Σ' αυτήν εδώ την άκρη χτυπούσε η καρδιά της Αυτοκρατορίας.

Και βλέπουμε, σαν σε όνειρο, τον αυτοκράτορα να βγαίνει απ' το **«Ιερόν Παλάτιον»**. Είναι ντυμένος στα χρυσοπόρφυρα ρούχα του. Συνοδεύεται από τους αξιωματούχους του, διασχίζει το

Αυγουσταίο, περνάει το χρυσό **μίλιον**, απ' όπου μετρούσαν τις οδικές αποστάσεις και ανάμεσα από μαγαζιά, μυροπωλεία, με δεκάδες μυρεψούς και φαρμακοποιούς, χαλκοποιεία, κηροπωλεία με κεριά για φωτισμό και άλλα διάφορα εμπορικά καταστήματα, φθάνει στην **Αγια Σοφιά**, τη Μεγάλη Εκκλησία, την κατάμεστη από κόσμο.

Οι λαμπαδάριοι με τα τρίκερα στα χέρια περιμένουν τον αυτοκράτορα στην είσοδο. Εκείνος μπαίνει και στέκεται στο θρόνο του, απέναντι σ' αυτόν του Πατριάρχη. Παρακολουθεί τη λειτουργία κάτω από τον μεγαλύτερο τρούλλο στον κόσμο, κάτω απ' το φως που χύνουν τα 40 παράθυρα της στεφάνης του τρούλλου και μέσα στη λάμψη που ακτινοβολεί το χρυσάφι απ' τα ψηφιδωτά στους τοίχους. Η λειτουργία μπορεί να κρατούσε και ώρες. Ο αυτοκράτορας και το ποίμνιο, 5.000 περίπου άνθρωποι, ένιωθαν εκεί μέσα λυτρωμένοι και απογειωμένοι. Γιατί μέσα στον «περίκαλο» ναό της του Θεού Σοφίας κυριαρχεί το φως. Το πνεύμα νικά την ύλη!

Άλλοτε πάλι βλέπουμε τον αυτοκράτορα να πηγαίνει στην Αγία Ειρήνη, την αυτοκρατορική εκκλησία, την πρώτη και αγιότερη επισκοπή της πόλης του Κωνσταντίνου. Είναι η εκκλησία που λειτουργεί κάθε μέρα. Μικρή, μοιάζει παρεκκλήσι μπροστά στην Αγιά Σοφιά που βρίσκεται μόνο 110 μέτρα μακριά της.

Κι άλλοτε βλέπουμε τον αυτοκράτορα να βγαίνει από το Ιερό Παλάτιο, και μέσα από το ανάκοτο της **Δάφνης** και το **μυστικό κοχλία** νά 'ρχεται στον **Ιππόδρομο** για τις αρματοδρομίες, το κατεξοχήν άθλημα της εξουσίας. Μένει στο **κάθισμα,** ένα ολόκληρο διαμέρισμα με θέα προς την πλέμπα. Το πλήθος τον επευφημεί «Συ νικάς Αύγουστε» φωνάζει. Άλλες φορές το πλήθος βρίζει, πετάει λάχανα, λιβελλοφωνάζει, εκτονώνεται. Εκεί οι Πράσινοι, οι Βένετοι, οι Λευκοί, οι Ρούσσιοι, όλοι οι δήμοι της πόλης έρχονται σ' επαφή με τους αντιπροσώπους του βασιλιά. Κι όταν παίρνουν τις υποσχέσεις του και ικανοποιούνται, γλεντούν και γιορτάζουν με διάφορα παιχνίδια. Γεμίζει ο ιππόδρομος από στρουθοκαμήλους, νάνους, ζογκλέρ, αρμένισσες χορεύτριες και δωρεάν φαγώσιμα. Στον Εύριππο, το μικρό ποτάμι που διασχίζει τον Ιππόδρομο αρμενίζουν βαρκούλες με φαγητά, λάχανα, καρύδια, ξηρούς καρπούς, στάμνες με κρασί, πίττες διάφορες, πρασινάδες. Την ευφορία, τον κύκλο της ζωής, την Οικουμένη συμβολίζουν όλα αυτά που γίνονται σ' αυτό το χώρο ως και το 1200, την εποχή των Κομνηνών.

Τέτοιες σκηνές ξετυλίγονται μπροστά μας, όσο βρισκόμαστε στο Αυγουσταίο και στα γύρω μνημεία. Ύστερα μπαίνουμε στη **Βασίλειο κινστέρνα**, μια πελώρια υπόγεια δεξαμενή, μια απ' τις δεκάδες τέτοιες δεξαμενές που υπήρχαν στην Πόλη. Είμαστε σ' ένα υπόγειο παλάτι με 336 κίονες βυθισμένους στο νερό. Και το εκπληκτικό! Μέχρι και ψάρευαν οι Βυζαντινοί σ' αυτό το μέρος από τα σπίτια τους μέσα από τρύπες που είχαν ανοίξει στην οροφή του.

Παίρνουμε τη **μέση οδό,** εδώ όπου υψώνεται ακόμα ο κίονας του Κωνσταντίνου. Εδώ ήταν και οι μεγάλες αγορές με τα υφάσματα, εδώ τα καλλιγάρια (παπουτσάδικα) εδώ και η αγορά χαρτιών που οι Βυζαντινοί τα χρησιμοποιούσαν για σακούλες. Σ' ένα πλαϊνό **έμβολο** δρόμο της μέσης οδού η μονή **Μυρελαίου,** επιβλητική, αυτοκρατορική, διώροφη. Κοντά της η μονή **Ακαταλήπτου** ή **Παναγίας Κυριώτισσας** ή **κυρά Μάρθας,** μικρή, με πολλά παράθυρα, για να λούζεται στο φως. Από την άλλη πλευρά της Μέσης οδού προς τον Κεράτιο, η μονή **Παντοκράτορα.** Σε μια υποβαθμισμένη σήμερα συνοικία της Πόλης υψώνεται ο τρισυπόστατος ναός με θαυμάσια τοιχοποιία και τριανταφυλλένια μάρμαρα. Η πολυτέλειά του είχε θαμπώσει τους Φράγκους που τον χρησιμοποίησαν για παλάτι.

Περνάμε τον **Άγιο Ιωάννη εν Τρούλλω**, ένα μικρό βυζαντινό κομψοτέχνημα κι επισκεπτόμαστε την **Παμμακάριστο,** όπου φιλοξενήθηκε το Οικουμενικό Πατριαρχείο από την ίδρυσή του το 1456 ως το 1581. Μετά από τρεις μετακινήσεις του, το Πατριαρχείο εγκαταστάθηκε στο **Φανάρι.** Δεκάδες τα αρχοντικά των λογίων Φαναριωτών εδώ, πολλές οι βυζαντινές εκκλησιές στην περιοχή. Ξεχωριστή είναι η **Παναγία η Μουχλώτισσα** ή το **Μουχλιό**, η μοναδική εκκλησία που λειτουργεί

συνέχεια από τα βυζαντινά χρόνια ως σήμερα. Απέναντί μας το **Πέραν**. Περαία και Πέραν ονόμαζαν οι Βυζαντινοί το ύψωμα στην αντίπερα ακτή του Κεράτιου κόλπου, το 14° διαμέρισμα της βυζαντινής πόλης. Εδώ και ο **πύργος του Γαλατά**, πρωτοβυζαντινός πύργος που έκτισε το 500 ο αυτοκράτορας Αναστάσιος.

Διασχίζοντας τη Μέση οδό, περνάμε το μεγάλο **Υδραγωγείο του Βάλη** και φθάνουμε στα τείχη, στα χερσαία τείχη του Θεοδοσίου, με τις 10 πύλες τους, πέντε ανοιχτές καθημερινά για το εμπόριο και την κίνηση και πέντε στρατιωτικές. Στη **Χρυσή Πύλη** του τείχους βλέπουμε τον αυτοκράτορα να μπαίνει για το **«θρίαμβό»** του. Η συνοδεία του περνάει από τις 2 πλαϊνές καμάρες της πύλης, ο ίδιος από την κεντρική, τη στολισμένη με χρυσά αγάλματα. Κι ο κόσμος τον περιμένει με λουλούδια, στρωμένα χαλιά και φωνάζει και γιορτάζει σκορπισμένος σ' όλη τη διαδρομή του, 6 χλμ δρόμο από δω ως τον Ιππόδρομο.

Τριπλά είναι τα **τείχη** με μεγάλη τάφρο, προμαχώνες και 196 πύργους. Κανείς δεν τα άλωσε ως το 1453 που 300.000 στρατιώτες του πορθητή τα πολιόρκησαν. Το μεγάλο κανόνι του στήθηκε στη μέση του τείχους. Στις 55 μέρες αγωνίας της πολιορκίας, όταν γκρεμίζονταν κομμάτια του τείχους, οι κάτοικοι της πόλης τα κτίζανε και τα σκέπαζαν με χαλιά. Στις 29 Μαΐου 1453 στην πύλη του Αγίου Ρωμανού, πύλη του κανονιού, το τείχος έπεσε «Η πόλις εάλω».

Εκεί στην άκρη του τείχους και κοντά στη Χρυσή Πύλη, η **Μονή Στουδίου**. Το 463 ο γερουσιαστής Στούδιος έκτισε αυτό το μοναστήρι, που το προίκισε με μεγάλα κτήματα, περιβόλια, σταύλους, εργαστήρια, αποθήκες και μια πτέρυγα που στέγασε το μεγάλο «εντός μονής» Πανεπιστήμιο της Πόλης. Εδώ φοιτούσαν εσώκλειστα και τα παιδιά του αυτοκράτορα. Εδώ παράχθηκαν τα περισσότερα χειρόγραφα μιας και λειτουργούσε εργαστήριο αντιγραφής, μικροζωγραφικής με χρυσό, εργαστήριο πρωτογραμμάτων, μουσικών οργάνων, ψαλτικής. Το μοναστήρι ήταν άβατον, προπύργιο των εικόνων στην εικονομαχία. Οι Στούδιοι αρνήθηκαν να κατεβάσουν τις εικόνες. Δύο Στουδίτες τιμωρήθηκαν από εικονομάχους βασανιστές που «έγραψαν» στο στήθος τους. (Γραπτοί)

Σε ερειπιώδη κατάσταση σήμερα η μονή κι όμως εμείς θαυμάζουμε την είσοδο με τους κίονες, το επιστύλιο, το αέτωμα στο καθολικό του Αγίου Ιωάννη και τα εκπληκτικά ψηφιδωτά στο δάπεδο της τρίκλιτης βασιλικής. Νιώθουμε την μεγαλοπρέπεια του χώρου στην ακμή του και νομίζουμε πως ακούμε τους **«ακοίμητους»** μοναχούς, που ψάλλουν 24 ώρες την ημέρα, κατά ομάδες, σε βάρδιες 8 ωρών, αυτούς τους αριστοκράτες μοναχούς, που δεν σταμάτησαν να ψάλλουν για 1.000 χρόνια ως την άλωση.

Στην άλλη άκρη του χερσαίου τείχους, στην άλλη γωνία του τριγώνου με θέα τον Κεράτιο, το **Ανάκτορο των Βλαχερνών**, διαμονή των αυτοκρατόρων από τον 11° αι. και μετά, όταν εγκαταλείπεται το «ιερόν παλάτιον», αφού το κόστος συντήρησης αυτής της πελώριας και πολυτελέστατης «πολιτείας» δυσκόλευε την αυτοκρατορία. Οι Παλαιολόγοι είχαν την έδρα τους στις Βλαχέρνες. Πλούτος και εδώ, άρχοντες, μελισσολόϊ. Ένας απ' αυτούς τους άρχοντες, «πρωθυπουργός», ο **Θεόδωρος Μετοχίτης**, παντρεμένος με Παλαιολογίνα, ξανάκτισε τη **Μονή της Χώρας**, μοναστήρι που από τον 6° αι. υπήρχε στην ύπαιθρο χώρα, αφιερωμένο στον Χριστό, τη «χώρα των ζώντων», αφιερωμένο και στην Παναγία, τη «χώρα του αχωρήτου». Σήμερα εμείς θαμπωνόμαστε από τα μοναδικά ψηφιδωτά του νάρθηκα και τις υπέροχες τοιχογραφίες του παρεκκλησίου.

Τελευταίος σταθμός στην περιήγησή μας ήταν το **Αγίασμα** στη μονή της **Ζωοδόχου Πηγής**, στα τείχη, κοντά στην **πύλη της Πηγής**. Από τα χίλια αγιάσματα της Πόλης αυτό αγάπούσαν περισσότερο οι Βυζαντινοί, αλλά και η Πολίτικη Ρωμιοσύνη αργότερα. Συνδέθηκε με τον καλόγερο που τηγάνιζε ψάρια, όταν οι Τούρκοι πήραν την Πόλη κι έμεινε γνωστό με τ' όνομα **Μπαλουκλί**, αφού μπαλούκ σημαίνει ψάρι. Τούτο τ' αγίασμα κρατήσαμε σαν το καλύτερο, το δυνατότερο ενθύμιο-φυλακτό απ' τη Βυζαντινή πόλη. Το νιώσαμε δροσερό, λυτρωτικό! Ξαλάφρωσε την ψυχή μας από τη συγκίνηση, τον πόνο, τη θλίψη για κάθε τι ξεχασμένο και χαμένο και τόνωσε την περηφάνια μας για κάθε τι δοξασμένο και τιμημένο.

Βιβλιογραφία

Σημειώσεις για την Κωνσταντινούπολη Μαριάννας Κορομπλά.

Πολέμα, Βλάγγο!

Από το βιβλίο του Σουλιώτη λογοτέχνη
Γιάννη Βλαχογιάννη ***Μεγάλα Χρόνια***, 1968

Πολύ το συλλογίστηκε η Επιτροπή, πριν να φτάσει στην απόφασή της. Ήξερε καλά το στρατηγό της Φωτιάς τον πρωτοστάτη, πόσο ήτανε δύσκολος στις ξένες γνώμες, που δεν ταιριάζανε με τη δική του, πόσο στις ξένες προσταγές αγρίευε, κι ας τις στόλιζε της γεροντίσιας συμβουλής το χάδι είτε το παρακάλεμα το ταπεινό, που τον έκανε χειρότερο από τα θεριά. Ο στρατηγός ζητούσε από τους άλλους ένα πράγμα δύσκολο: ίσιος νάναι ο νους τους, ξάστερη η ματιά τους, κι ο λόγος να χτυπάει στην καρδιά, κοφτερός σαν το δικό του λόγο. Μπήκε η Επιτροπή στο νου του στρατηγού μ' ένα μονάχο χτύπημα.

- Στρατηγέ, η Φρουρά λαχταράει για ψωμί. Ομώνει στ' όνομά του! Το βραστό σιτάρι και τ' αραποσίτι τ' αποχόρτασε η Φρουρά, τ' αρνιέται πιά! Ο πόλεμος αυτός μ' όλα του τα κακά, άλλη παρηγοριά δεν έχει, παρά τ' άγιο ψωμάκι, που η καρδιά τ' ανθρώπου ποτέ δεν το βαρέθηκε, σε πόλεμο και ειρήνη. Όμως μας λείπει τ' άλεσμα. Η σιγανεμιά σταμάτησε τους ανεμόμυλους, μα η πείνα δεν σταμάτησε ποτέ. Τα λιοτριβειά, όσο τα δούλευαν άλογα γερά, μας παρηγορούσανε με το καλό-κακό άλεσμά τους. Όμως χάσαν εκείνους τους εργάτες, τους παλιούς, τ' άλογα πέσανε παληκαρίσια απάνου στον αγώνα τους αυτόν, πέσανε και δώσαν τη σάρκα τους θροφή μας.

- Κατάλαβα, γυρεύετε από μένα το άτι, σύντροφό μου αχώριστο απ' τους πολέμους του Μωριά με τον Μπραΐμη. Άνεργο είναι τώρα, κι ο αγέρας κακό του κάνει. Τόχω κρυμμένο στου σπιτιού τον πιο βαθύν οντά. Έλπιζα να τόχατε λησμονημέμο, το κακόμοιρο...

- Ο βρόντος των πετάλων του και τα βρουχίσματά του το μαρτυρούνε, στρατηγέ, σ' όλη τη χώρα την κλεισμένη...

- Και το θρέφω μ' ότι τρώγω εγώ στο σπίτι μου. Σ' αυτό στέκει η ελπίδα να γλυτώσω τα παιδιά μου, άμα αποφασίσουμε να βγούμε... Ύστερα, δεν αξίζει όσο να το βάνετε στο νου σας. Είναι μουδιασμένο, τ' άραχνο, απ' την κλεισούρα του σπιτιού. Άμα βγαίνει λίγο στην αυλή, σαν πεδικλωμένο περπατάει. Και πως θα στρώσει στη δουλειά, που δεν την ξέρει; Και δε βαστάει άλλα λουριά, παρά μονάχα τα δικά του απάνου του... Για πέστε μου κι' αυτό, άμα βγάλετε νωπό ψωμί, θα παίρνει το μερίδιό του;

- Ναι, με τον όρκο μας, θα παίρνει!

- Καλά, να το συλλοϊστώ, είπε ο στρατηγός, αφού έμεινε κάμποση ώρα αμίλητος.

Άμα βγήκε η Επιτροπή, αυτός είχε πάρει κιόλα την απόφαση. Χαϊδεψε το περήφανο άλογο, όλο φλογοκόκκινο και μουντζουρό στη μούρη, τούβαλε τη σέλλα, το λουρί πισωκάπουλα, τις μασκαλήθρες πέρασε στα μπροστινά, του φόρεσε τον πλούσιο χαλινό, πλεχτόν από μετάξι όλο γαλάζιο, χαλινό γεμάτον κρόσια, του τράβηξε τ' αφτιά του τα μικρούλικα να το ξυπνήσει, καμάρωσε το σπαθωτό του ανάστημα, τα ολόρθα στήθια... Και κίνησε να το πηγαίνει. Όμως αυτό δεν ήθελε να βγει όξω απ' την αυλή. Ο στρατηγός τ' ανέβηκε και τ' άλογο έκανε φτερά. Κόσμος έτρεχε κοντά τους ώσπου φτάσανε κι' ο στρατηγός ορμήνευε το μυλωνά. Του μίλησε στ' αφτί σαν να φοβότανε μην ακουστεί από τ' άλογο.

- Δε θα μπορέσει νάναι υπάκουο, αν δε φορεί τη σέλλα και τα δικά του φάλαρα... Βάλε του από πάνου τα λουριά σου. Έτσι θα δουλεύει αρματωμένο και θα ξεγελιέται πως βαστάει τον αφέντη του... Έτοιμος; Έτσι, καλά (με βροντερή φωνή): **Πολέμα, Βλάγγο!**

Τ' άλογο έδωσε ένα τίναγμα κ' έκαμε κομμάτια τα λουριά. Τα μάτια του ήταν αναμμένα, η χαίτη ορθή. Χρειάσθηκε πολύ ως που να συνηθίσει τη σκλαβιά του. Ο στρατηγός έφυγε κρυφά, να μη δακρύσει, κι ο Βλάγγος τονέ δει και καταλάβει. Πολλές φορές τη μέρα πήγαινε και τον καμάρωνε και σπάραζε. Ο Βλάγγος πάλι άμα τον έβλεπε, φρούμαζε σα να τον κεντούσε άλλη δύναμη καινούρια.

- Πολέμα, Βλάγγο, τούλεγε ο στρατηγός. Έτσι ο Βλάγγος καταπιάστηκε τον παράξενο αυτόν πόλεμο, όπου του ήτανε γραφτό ν' αφήσει, μαζί με τη στερνή πνοή, και τα γυμνά του κόκκαλα.

Ιστορικές Μνήμες & Προσωπικές Αναμνήσεις

Συνέχεια από το προηγούμενο

Του Δημητρίου Σπ. Δερματά

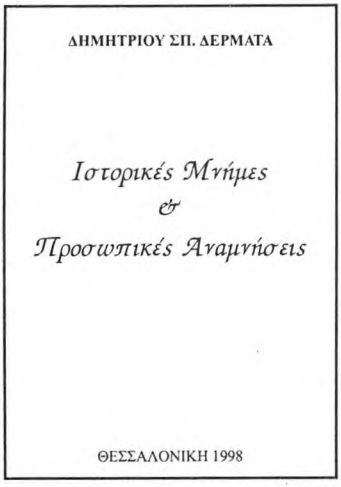
ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΣΠ. ΔΕΡΜΑΤΑ

Ιστορικές Μνήμες
&
Προσωπικές Αναμνήσεις

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ 1998

Η κήρυξη του πολέμου μας βρήκε στο Μοναστήρι Παλιουρή. Αμέσως δόθηκε διαταγή και φύγαμε από εκεί και περνώντας μία γέφυρα πήγαμε απέναντι σ' ένα χωριουδάκι. Εκεί γνωρίσαμε τα πρώτα πυρά των Ιταλών. Ήρθανε αεροπλάνα να χαλάσουνε τη γέφυρα. Από τις πολλές βόμβες που ρίξανε καμιά δεν χτύπησε τη γέφυρα. Αλλά μερικές από αυτές ήρθανε κοντά σε μας χωρίς να χτυπηθεί κανένας. Στάθηκαν, όμως ικανές να δημιουργήσουν κάποιον πανικό αφού ήταν η πρώτη φορά που παίρναμε το βάπτισμα του πυρός. Η διμοιρία η δική μας ήτανε καλυμμένη στο προαύλιο μιας εκκλησίας, όπου ήτανε δεμένα και μερικά άλογα από τα μεταγωγικά τα οποία από τον εκκωφαντικό θόρυβο που έκαναν οι βόμβες και τ' αεροπλάνα ξαφνιάστηκαν και κλώτσαγαν και όπως είμασταν εκεί κοντά διατρέχαμε κίνδυνο να χτυπηθούμε από τ' άλογα παρά από τις βόμβες, που ρίχθηκαν στο γάμο του καραγκιόζη αφού δε βρήκε καμμιά το στόχο που ήταν η γέφυρα.

Μετά από αυτό και αφού τροφοδοτηθήκαμε ξεκινήσαμε για να πλησιάσουμε το μέτωπο στο οποίο και στα σύνορα ήτανε τοποθετημένο το δεύτερο τάγμα του συντάγματός μας. Προχωρώντας την πορεία μας βρήκαμε ένα άνυδρο χωριό, Καρίτσα, κάπως έτσι νομίζω λεγότανε. Μόλις βγήκαμε από αυτό μας επιτέθηκαν πάλι τα αεροπλάνα. Σκορπίσαμε στα χωράφια και στα χαντάκια του δρόμου. Δεν ακούστηκε να έπαθε κανένας τίποτα. Ξανασυνταχθήκαμε και προχωρούσαμε, όπου το απόγευμα Βλέπουμε να έρχονται πανικόβλητοι, από το αντίθετοι μέρος του δρόμου στρατιώτες, τσολιάδες του 2ου τάγματος, που ήταν στα σύνορα. Ανακατεύθηκαν μ' εμάς και στις ερωτήσεις μας τί συμβαίνει και έρχονται έτσι ασύνταχτοι και φοβισμένοι, μας είπαν, ότι τους επιτέθηκαν οι Ιταλοί και Αλβανοί και ότι αυτοί έρχονται κατά τετράδες με βαρύ οπλισμό και τους υποστηρίζουν κανόνια, όλμοι κ.λ.π. και γι αυτό υποχώρησαν. Φυσικό ήταν ο πανικός τους να επηρρεάσει και εμάς. Και αναρωτιώμασταν που πάμε;

Εκείνη τη στιγμή ήρθε ένα τζιπ και βγήκαν από αυτό τρεις αξιωματικοί. Ένας από αυτούς, υπολοχαγός, αφού σταμάτησε όλο το τάγμα και συγκεντρωθήκαμε σε ένα χωράφι, άρχισε να μας μιλάει και το πρώτο που είπε ήταν, ότι στο δεξιό μέτωπο από εμάς ο στρατός μας υπό τη διοίκηση του Δαβάκη, όχι μόνο απέκρουσε την επίθεση των Ιταλών, αλλά τους πήρε και στο κυνήγι και πολεμάει τώρα μέσα στην Αλβανία. Αφού είπε πολλά παινεύοντας το ηρωικό 42ο των τσολιάδων και άλλα για την πολεμική αρετή των Ελλήνων, μας προέτρεπε να φανούμε αντάξιοι όλων αυτών.

Εκείνο που αναπτέρωσε κάπως το πεσμένο ηθικό μας δεν ήταν τόσο οι παραινέσεις και οι πατριωτικές αναφορές, όσο αυτά που είπε για το Δαβάκη και την επιτυχία του και μας έπεισε, ότι οι Ιταλοί δεν ήταν αήττητοι σαν τους Γερμανούς. Σουρουπώνοντας, φτάσαμε στο χωριό Ζίτσα και το δεύτερο τάγμα μισοδιαλύθηκε. Εδώ είμασταν στη πρώτη γραμμή. Αφού βγήκαν οι ανάλογες φρουρές, πέσαμε για ύπνο, σ' ένα πλαγιερό μέρος, κατάσπαρτο από κουμαριές, ρικές και πουρνάρια, χαμηλά ρογκατσίδια. Σ' ένα τουφοτό από αυτά τα ρογκατσίδια έριξα το αντίσκηνό μου. Έπεσα επάνω όπως ήμουν ντυμένος και με την εξάρτηση, γιατί μας εί-

παν ότι θα φύγουμε νύχτα από εκεί. Έλυσα και έριξα μια κουβέρτα επάνω μου με σκοπό να κοιμηθώ, αλλά που να με πάρει ο ύπνος. Η φαντασία μου δούλευε, γι' όλα όσα μας είπαν και μάλλον πίστευα ότι αυτή είναι η τελευταία μου νύχτα, ότι την άλλη μέρα δεν θα υπάρχω. Κοίταζα τ' αστέρια στην ήσυχη νύχτα και ήταν σαν να τα έβλεπα για πρώτη φορά. Μου φαινόταν ωραία η ζωή. Να χεις, να αναπνέεις, να βλέπεις τις ομορφιές της φύσης και την αγάπη των ανθρώπων. Γιατί να γίνονται πόλεμοι; Να σφάζονται οι νέοι άνθρωποι, ενώ πλάστηκαν να χαίρονται όλα αυτά;

Αυτά και άλλα σκεπτόμουν χωρίς να με κολλάει ύπνος όταν ακούστηκε το σάλπισμα του συναγερμού και σε λίγο το προσκλητήριο. Μόλις πρόφθασα να διπλώσω κουβέρτα και αντίσκηνο και αφού τα φορτώθηκα όλα, πήγα στη σύνταξη του λόχου.

Είπαμε ότι το 2ο τάγμα μισοδιαλύθηκε και από αυτούς που υποχώρησαν και έφθασαν και μέχρι τα Γιάννενα, πολλοί πιάσθηκαν. Κυκλοφόρησε η φήμη ότι πολλούς από αυτούς τους εκτέλεσαν ως δειλούς. Αλλά αυτό δεν επιβεβαιώθηκε. Οι περισσότεροι όμως στρατιώτες αν και υποχώρησαν, ανασυντάχθηκαν πάλι, καλύπτοντας και προστατεύοντας τη διοίκηση του Συντάγματος, που δεν απείχε πολύ από τα σημεία που κατέλαβαν οι Ιταλοί, που αφού σπάσαν τα σύνορα στην Κακαβιά, κατέλαβαν την κοιλάδα του Καλπακίου και τα χωριά που ήταν γύρω σ' αυτή, στους πρόποδες των λοφοσειρών.

Ξεκινήσαμε λοιπόν από τη Ζίτσα στις 3 μετά τα μεσάνυχτα. Το σκοτάδι ήταν πίσσα. Πήραμε ένα μονοπάτι. Βαδίζοντας μια πλαγιά, διαπιστώναμε ότι τα πόδια μας όταν ξέφευγαν λίγο από το μονοπάτι, πατούσαν στο κενό και παραπαίαμε.

Για να μη γίνεται αυτό και να μη χαθούμε, βαδίσαμε κοντά ο ένας από τον άλλον πιασμένοι από τη χλαίνη του μπροστινού, χωρίς να μιλάμε.

Αφού βαδίσαμε έτσι δυο ώρες περίπου, ήρθαμε σε επαφή με τα εχθρικά πυρά. Τα βλήματα του εχθρικού πυροβολικού, δε σκάγανε στο μυστικό μονοπάτι που βαδίζαμε εμείς. Αλλά δεν ήταν και μακριά από αυτό. Έσκαγαν στο δημόσιο δρόμο και κοντά σ' αυτόν.

Άρχισε να αστροφέγγει τώρα. Βλέπαμε κάπως πού πατάμε και τι είναι γύρω μας. Εκεί ήταν ένας λόφος που ήταν προστατευμένος από τα βλήματα του ιταλικού πυροβολικού, που έβαζε ασταμάτητα.

Στο σημείο αυτό συναντήσαμε το λόχο διοικήσεως του Συντάγματος. Εκεί συνάντησα και τους χωριανούς μου συναδέλφους και φίλους, δεκανείς Μάνθο Κομπορόζο και Τέλη Θάνο, που υπηρετούσαν εκεί. Μείναμε για λίγο σ' αυτό το μέρος. Έπιασα και κουβέντα με τα πατριωτάκια. Τα βλήματα περνούσαν ψηλά, σφυρίζοντας πάνω από τα κεφάλια μας, χωρίς να διατρέχουμε κανένα κίνδυνο.

Σε μια στιγμή μου λέει ο Μάνθος:

- Μ' αρέσει, μ' αρέσει αυτό.

Και η απάντησή μου:

-Εσένα σ' αρέσει που κάθεσαι εδώ στο απυρόβλητο, προφυλαγμένος. Αλλά εγώ πού πάω σήμερα και ίσως να μη με ξαναδείς;

Αφήσαμε το λόχο διοικήσεως και προχωρώντας στην πεδιάδα πλέον, ο δικός μας λόχος σταμάτησε πίσω από ένα λοφίσκο, που δεν μας κάλυπτε απόλυτα από το πυροβολικό και τους όλμους του εχθρού, που γινόταν πυκνότερο τώρα που άρχιζε να φωτίζει η μέρα. Έσκαγαν πολλοί από αυτούς γύρω μας, χωρίς να προκαλούν και μεγάλες ζημιές. Τουλάχιστον από τη διμοιρία μας δεν είχαμε καμιά απώλεια, κανένα τραυματισμό ή θάνατο. Μπροστά μας και σε απόσταση 200 -300 μέτρα ορθωνόταν ένας λόφος ψηλός, τον οποίο κατείχαν οι Ιταλοί προστατεύοντας τη πεδιάδα του Καλπακίου.

Εκεί λοιπόν έγινε η επίθεση από τους άλλους λόχους του τάγματος μας. Ο δικός μας ήταν εφεδρεία. Οι Ιταλοί αμύνονταν σθεναρά. Πέρασε περίπου μια ώρα. Είχε χαράξει η μέρα για καλά. Γινόταν πανζουρλισμός από τον κρότο από πυροβόλα, πολυβόλα, όλμους κ.λ.π. Σε μια στιγμή ακούστηκαν οι ιαχές: "Αέρααα!" και το "φούσκωστον". Οι δικοί μας είχαν επιβληθεί και κατέλαβαν το ύψωμα που δέσποζε όλης της γύρω περιοχής. Παρ' όλη την υπεροπλία

που είχαν Ιταλοί και Αλβανοί και την αμυντική θέση τους, πιάσθηκαν όσοι δεν σκοτώθηκαν αιχμάλωτοι. Ήταν η πρώτη νίκη στο κεντρικό τομέα. Στο Σύνταγμά μας, ο ενθουσιασμός, οι φωνές και τα πανηγύρια, ήταν αφάνταστα.

Ίσως εκεί πρωτοακούστηκε το "Αέρااα" και το "φούσκωστον" το οποίο σύνθημα μεταφέρθηκε από τη Λαμία και να πώς: Στη Λαμία ήταν ένας τρελός, Δέντρος ονομαζόμενος, ο οποίος όταν κυκλοφορούσε στους δρόμους, τον χτύπαγαν στο σβέρκο και φώναζαν από τα γύρω μαγαζιά το "φουσκωστον". Αυτό δεν ήταν βέβαια και τόσο ηθικό και επιτρεπτό για το ταλαίπωρο αυτόν, αλλά στην προκειμένη περίπτωση δεν λεγόταν τόσο για να θίξει τους δυστυχισμένους οπλίτες Ιταλούς και Αλβανούς, όσο για το Μουσολίνι που τους έστειλε να πολεμήσουν.

Αυτή η πρώτη επιτυχία μας στους Κοχλιούς όπως ονομαζόταν το χωριό που έγινε αυτή η μάχη, αναπτέρωσε αφάνταστα το ηθικό μας. Πειστήκαμε, ότι τα πράγματα δεν ήταν τόσο τρομακτικά, όπως μας τα παράστησαν οι φαντάροι του 2ου και όπως στη συνέχεια δημιουργήθηκε ο φόβος στη φαντασία μας, ότι τα βλήματα που ρίχνονταν δεν σκότωναν, δεν τραυμάτιζαν, όσα πολλά και να ρίχνονταν, παρά ελάχιστους. Πήραμε λοιπόν το βάπτισμα του πυρός και από εδώ και πέρα σε όσο και δύσκολες καταστάσεις και αν βρεθήκαμε, είχαμε άλλη συμπεριφορά.

Καταλήφθηκε λοιπόν το οχυρωμένο ύψωμα στους Κοχλιούς. Οι Ιταλοί υποχώρησαν στα υψώματα των άλλων χωριών που ήταν όπως προχωράμε για τα σύνορα, στους πρόποδες της αριστερής πλευράς της κοιλάδας του Καλπακίου. Προχώρησαν τα τμήματα μας, άρχισαν οι αψιμαχίες τόσο σ' αυτά τα σημεία, όσο και στις κορυφές αυτής της οροσειράς. Ο λόχος ο δικός μας ανέβηκε στη κορυφογραμμή επάνω από τους Κοχλιούς, όπου υπήρχαν στο ύψωμα πολλά ισιώματα, λάκες, λειβάδια. Εν τω μεταξύ, ο λοχαγός μας έδειξε σημεία δειλίας. Άκουγε το πυροβολικό και τρύπωνε και ως εκ τούτου ήταν ανίκανος να διοικήσει το λόχο. Δεν τον αντικατέστησαν, αλλά διέλυσαν το λόχο, αποσπώντας τις διμοιρίες του σε άλλα τμήματα. Τη δική μας διμοιρία τη ρίξανε σε ένα λόχο του 36ου Συντάγματος που δρούσε και αυτό σε σημείο κοντά στη θέση μας. Προχωρούσαμε λοιπόν μαχόμενοι σ' αυτούς τους λόφους της οροσειράς που ήταν περίπου σε μάκρος 15-20 χιλιόμετρα. Οι Ιταλοί παρ' όλη τη πίεση και τον ενθουσιασμό μας, μάχονταν γερά και υποχωρούσαν όταν και τα υπόλοιπα τμήματα τους, που ήταν στους πρόποδες νικούνταν. Οι μάχες μας ήταν καθημερινές. Υπήρχαν απώλειες σε νεκρούς και τραυματίες. Στη διμοιρία μας παρ' όλη τη δράση μας δεν χτυπήθηκε κανένας. Προχωρούσαμε με όλο το φορτίο που σέρναμε μαζί μας. Από το μπρούμυτα που σερνόμασταν, όταν ερχόμασταν σ' επαφή με τους Ιταλούς και κάναμε μάχη -μέσα στη βροχή και τη λάσπη- είχα μία χειροβομβίδα στη ζώνη (ήταν αμυντική Μιλς) όπως όλοι οι στρατιώτες, η περόνη της χειροβομβίδας σκούριασε από την υγρασία, που έπαιρνε όταν πέφταμε μπρούμυτα και προχωρούσαμε σέρνοντας και κόπηκε το σύρμα. Τη συγκρατούσε η σκουριά και δεν απελευθερώθηκε να εκραγεί και να με διαλύσει. Ευτυχώς που την είδα και την εγκατέλειψα.

Οι μέρες περνούσαν σ' αυτό το ρυθμό με τις καθημερινές μάχες και το κυνηγητό που κάναμε στους υποχωρούντες Ιταλούς. Όταν σκοτώνεται κάποιος από αυτούς, μαζεύονται όλοι γύρω του και μας έδιναν συγκεντρωμένο στόχο. Όταν καταλαμβάναμε τα χαρακώματα τους που ήταν βαθειά και άνετα για άμυνα, βρίσκαμε μέσα και του πουλιού το γάλα. Κονσέρβες, όχι μόνο με κρέας και ψάρι, αλλά και με γλυκά και φρούτα. Ωραίες, τετράγωνες γαλέτες και αφράτες άσπρες κουραμάνες. Ακόμα και κολώνιες και σαπούνια για την καθαριότητα. Εμείς οι φουκαράδες την περνάγαμε με καμιά ρέγγα, λίγη σταφίδα και κατάμαυρη κουραμάνα Και αυτά υπήρχαν περιπτώσεις όταν προχωρούσαμε να μην προλαβαίνουν τα μεταγωγικά.

Έτσι και τώρα στις 18 Νοέμβρη και υστέρα από όλες αυτές τις μάχες που δώσαμε

σε όλη αυτή την οροσειρά, στα υψώματα στους Κοχλιούς, φθάσαμε στο τελευταίο ύψωμα που ήταν επάνω από το χωριό Κρυονέρι, αν θυμάμαι καλά.

Η δική μας διμοιρία έμεινε λίγο πίσω, σε απυρόβλητο σημείο από το πυροβολικό, για εφεδρεία του λόχου. Αυτή η μέρα η 18 Νοέμβρη ήταν η μοιραία μέρα για τη διμοιρία μας. Είπαμε ότι είμασταν εφεδρεία του 3ου λόχου, του 36ου που είμασταν αποσπασμένοι σ' αυτόν το λόχο. Προελάσαμε μαζί του πολεμώντας και λάβαμε μέρος σε πέντε μάχες, ερχόμενοι σε επαφή με τους Ιταλούς σ' αυτή την οροσειρά. Εδώ ο λόχος είχε απώλειες και ειδικά σε μάχη στο ύψωμα της Σιταριάς, που η άμυνα των Ιταλών ήταν πολύ μεγάλη.

Κατορθώσαμε ύστερα από μεγάλη προσπάθεια έχοντας και θύματα, νεκρούς και τραυματίες, να καταλάβουμε τα κυριότερα σημεία από τον αντικειμενικό μας σκοπό. Ένα πολυβόλο όμως επέμενε να βάζει εναντίον μας και μας καθήλωσε και δεν μπορούσαμε να ολοκληρώσουμε την κατάληψη του υψώματος. Με μεγάλη προσπάθεια και ύστερα από κυκλωτική κίνηση, καταλήφθηκε το πολυβολείο και ο πολυβολητής, ένας Ιταλός λοχίας, πιάσθηκε αιχμάλωτος. Δεν έχω ξαναδεί, ούτε φανταζόμουν να υπάρχει άνθρωπος να τρέμει έτσι. Έτρεμε σαν φύλλο που το δέρνει ο αέρας, βλέποντας ότι έπεσε σε τμήμα τσολιάδων. Γιατί ποιος ξέρει τί τους έλεγε η προπαγάνδα τους για μας και πως μεταχειριζόμαστε τους αιχμαλώτους. Ο λοχαγός μας βλέποντας τον σ' αυτή τη κατάσταση φόβου που εκδήλωνε, τούδωσε το χέρι, το ενθάρρυνε με λόγια που ασφαλώς δεν καταλάβαινε ο Ιταλός. Αλλά από το φιλικό ύφος του λοχαγού, πήρε θάρρος και η τρεμούλα του μετριάσθηκε. Γυρίζοντας σε μας ο λοχαγός μας είπε: «Αυτός είναι ήρωας για τη πατρίδα του. Μας κράτησε μόνος του τόσες ώρες. Σας διατάσω να μην τον πειράξει κανένας και να του φερθείτε καλά».

Εμείς δεν περιμέναμε να μας πει ο λοχαγός να μην τον πειράξουμε. Και άλλους αιχμαλώτους πιάσαμε αυτό το δεκαπενθήμερο. Όχι μόνο δεν τους ενοχλήσαμε με βρισιές, ξυλοδαρμούς και πλιατσικολογήματα, αλλά τους προσφέραμε τσιγάρο, τους ενθαρρύναμε. Αυτά γινόταν στη πρώτη γραμμή. Δεν ξέρω τι γινόταν στα μετόπισθεν, από τους φαντάρους που τους συνόδευαν. Καθώς μαθαίναμε, υπήρχαν πολλοί από αυτούς που τους ξάφριζαν χρήματα, δαχτυλίδια, ρολόγια κ.τ.λ.

Εμείς στην πρώτη γραμμή το είχαμε σε γρουσουζιά να πάρουμε κάτι από αιχμαλώτους ακόμα και να μας το 'διναν.

Ας έρθουμε τώρα στις 18 Νοέμβρη, που φθάσαμε στο προτελευταίο ύψωμα της οροσειράς που πολεμούσαμε. Αυτές τις μέρες, αφού καταλήφθηκε και αυτό, εγκαταστάθηκε εκεί ο λόχος και έπιασε θέσεις. Μπροστά από το ύψωμα και στους πρόποδες του, πέρναγε ένας δρόμος που οδηγούσε από το Καλπάκι στα σύνορα μας, στην Κακαβιά.

Απέναντι από το δικό μας ύψωμα ήταν ένα άλλο που κατείχαν οι Ιταλοί και όταν θα έπεφτε αυτό, θα έπεφτε και το Δερβενάκι και θα καταλαμβάνονταν όλη η κοιλάδα του Καλπακίου. Στην κοιλάδα υπήρχαν πολλές δυνάμεις των Ιταλών και σαν συνέπεια που θα έχει αυτή η κατάληψη, θα ήταν η αιχμαλωσία των Ιταλών και το άνοιγμα του δρόμου για τα σύνορα σ' εμάς. Γι' αυτό λοιπόν οι Ιταλοί σ' αυτό το σημείο βάλανε όλες τις δυνάμεις τους να κρατήσουν το ύψωμα.

Οι Ιταλοί ήταν σε πλεονεκτική θέση όντας σε ύψωμα ψηλότερο από το δικό μας και ως εκ τούτου, είχαν ευχέρεια βολής με όλα τα μέσα, από τουφέκια, ολμάκια, οπλοπολυβόλα, πολυβόλα, όλμους και ορειβατικό και βαρύ πυροβολικό. Αυτά όλα χρησιμοποιούσαν αμυνόμενοι και καθήλωσαν τις δυνάμεις του λόχου και των άλλων δυνάμεων που ήταν αριστερά μας.

Η διμοιρία η δική μας ήταν αρκετά πίσω, σε μέρος που δεν την βρίσκαν οι βολές από τα πυροβόλα και τα βλήματα πέρναγαν από πάνω μας. Είμασταν λοιπόν μαζεμένοι και περιμέναμε να μας καλέσουν για το μέτωπο, όπου έξαφνα βλέπουμε ένα λοχία και ένα στρατιώτη να σπαράσουν χτυπημένοι μπροστά στα μάτια μας. Μας έπιασε πανικός, μεγάλη σύγχυση, δεν ξέραμε από που μας βάζουν αφού είμασταν καλυμμένοι από το μέτωπο.

Συνεχίζεται

Έρωτος και Ρέντη γωνία

του Κώστα Τριανταφύλλη

Συνέχεια από το προηγούμενο

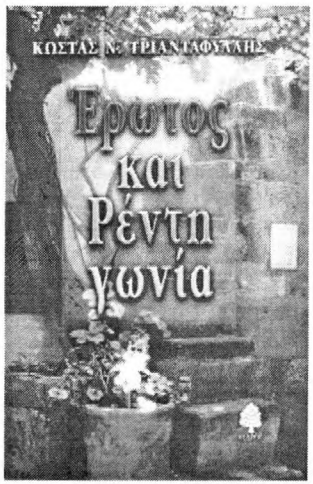

Κατάλαβα πως κάπου αλλού το πήγαινε ο άνθρωπος, μα εγώ ήθελα να μάθω περισσότερα για τα πουλιά, και στην κατάλληλη στιγμή τον διέκοψα.

- Φαντάζομαι το πρωί, με το χάραμα, τι θα γίνεται εδώ μέσα!

- Από κελάηδημα; Ποιο πρωί, παιδί μου; Το πρωί εγώ είμαι στην αγορά. Χα, χα, χα! που να σ' τα λέω, ο γιατρός, ο κτηνίατρος δηλαδή, μου 'φτιαξε ένα σύστημα που τα κάνει και κελαηδάνε την ώρα που ξυπνάω εγώ.

- Δηλαδή;

- Είναι απλό, αντί να ξυπνάει το ξυπνητήρι εμένα, ξυπνάει τα πουλιά, κι εκείνα κελαηδάνε για να ξυπνήσουν εμένα. Δηλαδή, πρόκειται για κάποιο χρονόμετρο που ανάβει σιγά σιγά αυτούς τους λαμπτήρες, παραδείγματος χάριν, στις τρεις, και μες στη νύχτα ετούτα τα καημένα ξεγελιούνται, γιατί νομίζουν πως έφεξε, κι αρχίζουν. Μ' αρέσει που τ' ακούω να κελαηδάνε όλα μαζί, μου δίνουν την αίσθηση πως με βρίσκει το ξημέρωμα στην ύπαιθρο, στο δάσος, στη ζούγκλα. Αισθάνομαι περίεργα, ή, καλύτερα, τρισευτυχισμένος, που ζω ανάμεσα σ' αυτά τα πανέμορφα και καλλικέλαδα πλάσματα.

Στην αρχή συμφώνησα μαζί του, τον θεώρησα ευτυχισμένο, σε κάποιο σημείο τον ζήλεψα. Γρήγορα όμως άλλαξα γνώμη. "Κοίτα τι έκανε ο άνθρωπος με τα λεφτά του", είπα από μέσα μου. "Πλήρωσε όσο όσο κι έκλεισε αυτά τα πλασματάκια ισόβια φυλακή. Με τεχνητά μέσα τους δημιούργησε την αίσθηση ότι ξημέρωσε, τους στέρησε το φυσικό τους χώρο για ν' απολαμβάνει μισή ώρα κελάηδημα." Ήθελα κάτι να του έλεγα, αλλά το 'πνιξα στο βωμό του επαγγέλματος και στην ανάγκη του μεροκάματου.

Βγήκαμε έξω από τους χώρους που ζούσαν τα πουλιά, η πόρτα έκλεισε και ο κυρ Δημήτρης με οδήγησε σ' άλλο δωμάτιο που 'χε εκεί το γραφείο του και οπωσδήποτε ήταν πιο καθαρό.

- Κάθισε δω τώρα, και περίμενέ με να πλυθώ και ν' αλλάξω.

Δεν άργησε καθόλου να επιστρέψει στο μικρό σαλόνι. Ήρθε αλλαγμένος, χαρούμενος, με δυο ποτήρια "θερμαντικού ποτού", όπως είπε. Δεν πολυκατάλαβα τι ήταν, το δοκίμασα, μου άρεσε, το ήπια.

- Έχετε πολύ μεγάλο σπίτι, του είπα, βλέπω πολλές πόρτες, βεράντα από δω, άλλη από κει, δυο δωμάτια για τα πουλιά, σαλόνια...

Δεν τ' άρεσε η παρατήρησή μου, δεν μου 'δωσε καμιά απάντηση. Μελαγχόλησε.

Αυτό συνέβαινε συχνά όση ώρα ήμαστε μαζί. Χωρίς να αντιληφθώ τους λόγους, άλλοτε το πρόσωπό του έπαιρνε μελαγχολική όψη, άλλοτε πολύ χαρούμενη, κι άλλοτε, εκεί που μιλούσε, τα μάτια του έπαιζαν ακυβέρνητα, ή έμεναν απλανή. Ο άνθρωπος κάπου χανόταν και κάπου ξαναβρισκόταν. Σίγουρα, μου άφηνε την εντύπωση πως κάποιο ψυχολογικό πρόβλημα τον βασανίζει. Αλλά άλλος ήταν ο δικός μου σκοπός.

- Κυρ Δημήτρη, για πείτε μου τώρα, βλέπετε πως υπάρχουν κάποιες δουλειές που μπορείτε να δώσετε σ' εμένα; Εάν όχι, δεν υπάρχει παρεξήγηση, μπορεί να υπάρξει κάτι αύριο.

Είχε φτάσει μεσημέρι κι ελπίδα να ξεμπερδέψω μαζί του δεν έβλεπα.

- Εγώ είμαι εργένης, δε με περιμένει κανένας, αν βιάζεσαι φύγε, τα λέμε μια άλλη φορά. Τώρα, από δουλειές, δηλαδή ασφάλειες, ό,τι έχω και δεν έχω εσύ θα τα πάρεις.

"Αμάν, καλά πάμε!" σκέφτηκα.

- Όχι, όχι, είπα, δε βιάζομαι, τι λέτε! Είπα μήπως σας ενοχλώ, τόσες ώρες που είμαι κοντά σας.

- Μα τι λες, παιδί μου; Εγώ είμαι πολύ χαρούμενος. Όταν ακούω Λάζαρο, πάω πάσο. Αχ! δεν ξέρεις εσύ τι θα πει Λάζαρος. Εγώ απ' τη χαρά μου άνοιξα την πόρτα και μπήκανε τα πουλιά στο σαλόνι, δυο μέρες θα καθαρίζει η άλλη! Να σου κάνω μια ερώτηση;

- Ναι, κυρ Δημήτρη.

- Πάμε κάπου για φαγητό, γιατί πείνασα, και συνεχίζουμε εκεί την κουβέντα μας;

- Πάμε.

Σε λίγο βρισκόμαστε σε μια χασαποταβέρνα κάπου κοντά στα Γλυκά Νερά. Στη διαδρομή έως εκεί σχεδόν δε μιλούσαμε. Δεν μπορούσα να μαντέψω τι μπορεί να σκεφτόταν. Εμένα μ' έτρωγε η περιέργεια, τι μεροκάματο θα βγει σήμερα, άραγε; Καθίσαμε, κι αμέσως ήρθε στην παρέα μας κι ο ιδιοκτήτης της ταβέρνας. Απ' ό,τι κατάλαβα, ήταν πελάτης του κυρ Δημήτρη, του πουλούσε κρέατα χονδρικά για το μαγαζί του. Αντάλλαξαν κάποιες φιλοφρονήσεις κι ο ταβερνιάρης προσφέρθηκε να μας κάνει το τραπέζι. Ο κυρ Δημήτρης δε δέχτηκε με κανέναν τρόπο την προσφορά. Έδειχνε σαν να παρεξηγήθηκε. Ο άλλος υποχώρησε και με τρόπο έφυγε από το τραπέζι μας.

Παραγγείλαμε ό,τι ήθελε ο καθένας από τα κρεατικά και συμφωνήσαμε να πιούμε βαρελίσια ρετσίνα. Νόμιζα πως κατά τη διάρκεια του φαγητού θα μπαίναμε στο θέμα, αλλά τίποτα.

- Έχετε πολλά αυτοκίνητα-ψυγεία; τον ρώτησα κάποια στιγμή.

Κάτι μου 'πε με γεμάτο το στόμα φαγητό. Ήταν σίγουρο πως δεν ήταν δυνατόν να καταλάβω τι είπε, αλλά εκείνος δεν έκανε προσπάθεια να το ξαναπεί, όταν είχε καταπιεί την μπουκιά του. Δεν τον ξαναρώτησα τίποτα. Του 'βαζα συνέχεια κρασί στο ποτήρι κι εκείνος το 'πινε, φαινότανε γερό ποτήρι.

Με τρόπο προσπαθούσα να τον κοιτάω κατάματα, να διαβάσω κάτι απ' αυτόν. Εκείνος μάλλον καταλάβαινε τι προσπαθούσα να κάνω, και μ' επιδέξιο τρόπο έριχνε το βλέμμα του προς άλλη κατεύθυνση, σαν να μου 'λεγε: "Απαγορεύεται, θα μάθεις όσα θέλω εγώ". Έτσι, σχεδόν βουβοί, μασούσαμε και πίναμε, χωρίς να έχουμε την παραμικρή επικοινωνία. Επιτέλους, άνοιξε το στόμα του:

- Σ' αρέσει το κρασί; με ρωτάει.

- Μα δε βλέπετε, το πίνω σαν γάλα.

- Είναι καλό. Εγώ σπανίως πίνω ποτά, μου λέει. Όταν όμως αρχίσω, δε σταματάω.

- Καλά κάνετε.

- Δεν κάνω καλά, είμαι μεγάλος, δεν πρέπει να πίνω. Θα πρέπει να 'χω τα διπλάσια χρόνια από σένα.

- Ναι, έτσι ακριβώς είναι.

- Λοιπόν, να σου πω, απ' ό,τι βλέπω, εδώ δεν είναι για κουβέντα. Θέλεις να ξαναγυρίσουμε στο σπίτι, να πούμε ό,τι έχουμε να πούμε;

- Είναι πολύ σωστή η γνώμη σας.

Πληρώνουμε και φεύγουμε.

Στο δρόμο προς το σπίτι τα πράγματα άλλαξαν πολύ, ο υποψήφιος πελάτης μου ήθελε να μάθει πολλά πράγματα για μένα. Με ρώτησε για την Εθνική Τράπεζα, για την καταγωγή μου, την οικογένειά μου, αν πιστεύω στον Χριστό κι αν μ' αρέσει η επαναστατική κυβέρνηση. Δεν είχα λόγους να μην του απαντήσω. Μόνο εκεί, στην επαναστατική κυβέρνηση, κόλλησα λίγο, γιατί εμένα βέβαια δε μ' άρεσε, αλλά είχα δεδομένο ότι άρεσε στο συνομιλητή και υποψήφιο πελάτη μου. Τι να κάνω; Να του πω ότι δεν τους πάω με τίποτα, να με διώξει; Για να 'χω επιτυχίες στις δουλειές μου, πρέπει να μην έρχομαι σε ρήξη με τον πελάτη. Του απάντησα γενικά και αόριστα:

- Μ' αρέσει η επανάσταση, αλλά βλέπω πως κάνει πολλά λάθη.

- Ναι, ναι, έτσι είναι, συμφωνώ.

Έχουμε ξαναγυρίσει στο σπίτι. Με το άνοιγμα της πόρτας του τέταρτου ορόφου, ακούγεται το καλωσόρισμα από μερικά πουλιά του διπλανού δωματίου. Ξανά με πέρασε στο μικρό σαλόνι, τράβηξε την κουρτίνα, κάθισε απέναντί μου σε μια μεγάλη πολυθρόνα. Για λίγα λεπτά, χάθηκε, βυθίστηκε στον κόσμο του, προς τα έξω.

- Λοιπόν, εσύ θα βιάζεσαι απ' ό,τι μου 'πες, έχεις οικογένεια, εγώ δεν έχω προβλήματα χρόνου. Βγάλε χαρτί και σημείωσε. Η μεγάλη στιγμή έφτασε. Άκου, απ' ό,τι θα σου πω, μπορεί κάποια πράγματα να είναι ασφαλισμένα αλλού, θα ασφαλίσεις τώρα τ' ανασφάλιστα και, όταν τελειώνει μία μία ασφάλεια απ' τ' άλλα, θα τα πάρεις κι αυτά.

Έγραψα ένα κατεβατό από ανασφάλιστα περιουσιακά στοιχεία κι ένα άλλο από ασφαλισμένα. Τα περισσότερα ήταν ακίνητα στ' όνομα του φίλου του, του Λάζαρου, και αυτοκίνητα-ψυγεία μεταφοράς και συντήρησης κρεάτων. Μου μίλησε για καταθέσεις που είχε στην Ελλάδα και στο εξωτερικό, για μετοχές και ομόλογα. Μάλλον του ξέφυγε, και μου μίλησε για λίγο γι' αφανή εταιρεία που είχε με κάποιο σημαντικό πρόσωπο της Χούντας.

- Δεν ξέρω αν το μεροκάματο σήμερα είναι καλό, πάντως ήθελα και θέλω να σε βοηθήσω. Προχώρα και βλέπουμε, έχω κι εγώ τον κόσμο μου, θα σου βρω δουλειές.

Δεν μπορούσα να κάνω υπολογισμούς, στα χοντρά φαινόταν καλή περίπτωση. Ο κυρ Δημήτρης σίγουρα θα 'ταν στο εξής ο πιο καλός πελάτης μου. Είχε δίκιο ο κυρ Λάζαρος που επέμενε να τον συναντήσω οπωσδήποτε. Η χαρά ήταν διάχυτη στο πρόσωπό του, φαινόταν πως χάρηκε που μου 'δωσε δουλειά.

Σηκώθηκε όρθιος και βημάτιζε. Μάζεψα γρήγορα τα χαρτιά μου, έκλεισα την τσάντα μου κι έκανα κι εγώ το ίδιο, γιατί νόμιζα πως θέλει "να του δίνω".

- Πού πας; Θέλεις να φύγεις; Το ξέρω, σε κούρασα σήμερα.

- Όχι, όχι, εγώ πρέπει να σας κούρασα. Σας έφαγα όλη την Κυριακή. Η ώρα είναι τρεις και μισή, θα πρέπει να είχατε ξαπλώσει τώρα.

- Ποτέ, ποτέ αυτή την ώρα δεν ξαπλώνω. Ύπνο έχει στις δέκα το βράδυ, έως τότε δεν έχω τι να κάνω, παρέα ζητάω.

Είχα ήδη αργήσει πολύ και προπάντων είχα κουραστεί.

- Να κάνω ένα τηλέφωνο στο σπίτι να μην ανησυχούν και να καθίσουμε όσο θέλετε, του είπα.

Έτσι έγινε, αν και στο σπίτι γνώριζαν τι δουλειά κάνω και ότι δεν υπάρχει συγκεκριμένο ωράριο.

- Έτσι μπράβο! Έτσι έπρεπε να κάνεις απ' την ώρα που πήγαμε για φαγητό, να ξέρουν κι εκείνοι τι γίνεται. Δεν αρκεί μόνο να κουράζεσαι και να τους πηγαίνεις λεφτά, καταλαβαίνεις τι θέλω να πω. Τώρα θα μου πεις, πόσοι και πόσο θα αναγνωρίσουν τους αγώνες σου; Σκατά. Κανένας. Σου το λέω εγώ. Εμένα που με βλέπεις, ξέρεις, νομίζεις, ποιος είμαι; Ξέρεις τι έχω τραβήξει στη ζωή μου; Άκου, τώρα έμπλεξες, θ' ακούσεις την ιστορία μου, θες δε θες.

Σταμάτησε, μου 'ριξε μια ματιά για να διαπιστώσει αν συμφωνώ, και συνέχισε:

- Δε θα 'θελα να με διακόψεις για το δίχως τίποτα, γιατί είμαι σε κάποια ηλικία και, όπως και να το κάνουμε, ξεχνάω. Αν όμως δεν μπορείς να κάνεις αλλιώς, καν' το. Δε χάλασε ο κόσμος, δε θα σου κόψω το κεφάλι. Εντάξει;

- Εντάξει.

Εγώ κάθισα στην πολυθρόνα του μικρού σαλονιού κι εκείνος στην καρέκλα του γραφείου του.

- Μπορείς να καπνίζεις όσο θέλεις, το ίδιο θα κάνω κι εγώ.

- Μάλιστα.

Σταμάτησε να μιλάει. Εγώ τον κοιτούσα στα μάτια. Άναψε τσιγάρο, σηκώθηκε όρθιος και τράβηξε λίγο τη συρταρωτή πόρτα για να ανασάνει το δωμάτιο. Ξανακάθισε, λασκάρισε λίγο τη γραβάτα του και ξεκούμπωσε το πάνω κουμπί από το πουκάμισό του. Δεν πρόλαβε ν' αρχίσει και το κουδούνισμα του τηλεφώνου τον διέκοψε. Απάντησε με λίγες και κοφτές κουβέντες σ' εκείνον που τον κάλεσε, κι αμέσως κατέβασε το ακουστικό.

- Άκου, παιδί μου, είπε και διέκοψε για κάμποση ώρα. Δε θέλω να σου πω την ιστορία μου απλώς, θέλω να εξομολογηθώ, βρε αδερφέ! Χμ! χμ!, θα μου πεις, γιατί δεν πας στον παπά; Να σου πω την αλήθεια; Ντρέπομαι απ' τη μια μεριά κι απ' την άλλη χρειάζεται χρόνος. Δηλαδή θα κουραστεί ο παπάς; Χα, χα, χα! έτσι ακριβώς είναι. Πολλοί νομίζουν ότι ξέρουν την ιστορία μου, η αλήθεια είναι ότι γνωρίζουν ελάχιστα πράγματα. Μόνο εκείνος ο Λάζαρος ξέρει τα δικά μου, αλλά όχι και τόσο καλά. Υπάρχουν κάποιες λεπτομέρειες που δε λέγονται. Τώρα, τι μου 'ρθε σήμερα και θέλω να σου τα ξεράσω εσένα, δεν ξέρω.

Σταμάτησε πάλι για λίγο.

- Πάντα ήθελα, προτού φύγω από τούτη τη ζωή, κάπου να τα πω. Σκέφτηκα απ' το πρωί που σε είδα ότι μπορεί να 'σαι εσύ ο κατάλληλος άνθρωπος. Γείτονας δεν είσαι, συγγενής δεν είσαι, σοβαρό παιδί φαίνεσαι...

- Παππούς δεν είμαι! πετάχτηκα και του είπα.

- Ναι, ναι, ακριβώς.

Πάλι ησυχία. Κάποτε άρχισε:

"Έχω γεννηθεί στο Νέο Φάληρο, στον Πειραιά. Εκεί έζησα μέχρι τα είκοσι έξι μου χρόνια και μετά ήρθα σ' αυτήν εδώ την περιοχή. Έχω τρία αδέρφια ακόμα, έναν αδερφό και δυο αδερφές. Εγώ είμαι ο μικρότερος. Η οικογένειά μου ήταν ευκατάστατη, πάππου προς πάππου έμποροι, και μάλιστα πετυχημένοι. Παντού μας έδειχναν με το δάχτυλο. Οι γονείς μου, ηθικών αρχών, κάνανε ό,τι μπορούσαν για να μας δώσουν ανατροφή. Πρόσεχαν τους φίλους μας, μας έφερναν τους καλύτερους δασκάλους. Κάθε Κυριακή, ο κόσμος να χάλαγε, έπρεπε συγκεκριμένη ώρα να πάμε στην εκκλησία όλοι μαζί, κοπάδι. Μπροστά πηγαίναμε εγώ με τον αδερφό μου, πίσω τα κορίτσια και μετά οι γονείς. Με το που μπαίναμε, έτρεχε αμέσως ο επίτροπος να μας δώσει από ένα κερί, αφού έκανε και μια υπόκλιση στον καθένα μας. Ο παππούς και ο πατέρας είχανε δώσει πολλά λεφτά για να γίνει αυτή η εκκλησία, τον παππού μου, μάλιστα, όταν ερχόταν η ώρα που μνημονεύανε τους δωρητές αορίστως και ανωνύμως, αυτόν τον αναφέρανε με τ' όνομά του. Αλίμονο αν δε στεκόμαστε σε ωραία στάση κι αν δεν παρακολουθούσαμε με ευλάβεια τη λειτουργία. Εγώ, σαν πιο μιχρός, ήμουν άτακτο παιδί και συνέχεια δεχόμουν αυστηρές παρατηρήσεις:

""Γιατί έξυνες το κεφάλι σου την ώρα που έλεγε ο παπάς το Ευαγγέλιο; Γιατί δε γονάτισες, όταν είπε "τα σα εκ των σων;""

"Γιατί το ένα, γιατί το άλλο.

"Ο οικογενειακός μας κύκλος ήτανε πάντοτε ξεχωριστοί άνθρωποι.

"Προσωπικότητες της κοινωνίας!" έλεγε η μάνα μου.

"Ο πατέρας, ανήσυχος έμπορος, ήθελε να κάνει παρέα με ανθρώπους που, με τον έναν ή τον άλλο τρόπο, θα του ήταν χρήσιμοι. Εγώ δεν ήμουν καλός μαθητής, έκανα πέντε χρόνια να τελειώσω τις πρώτες τάξεις του σημερινού γυμνασίου. Οι γονείς μου και τ' αδέρφια μου το φέρανε βαρέως αυτό. Ήμουνα, δηλαδή, το μαύρο πρόβατο του σπιτιού. Εδώ που τα λέμε, δεν είχανε κι άδικο, μα τι μπορούσα να κάμω, αυτός ήμουνα. Μου ρίχνανε αρκετές φορές και ξύλο. Θυμάμαι, την τελευταία φορά μ' έδειρε η μεγάλη μου αδερφή, καλή της ώρα, έμεινε γεροντοκόρη."

- Γιατί σας έδειρε;

- Χα, χα, χα! ήταν στριμμένη και κακιά, είχε και κάμποσες τρίχες στο πρόσωπο.

- Γένια, δηλαδή;

Συνεχίζεται

ΛΙΓΟ ΓΕΛΙΟ

Δυο παιδάκια ρωτούν τη γιαγιά τους:

- Γιαγιά, πώς γεννηθήκαμε εμείς;
- Σας έφερε στο σπίτι ο πελαργός. Απαντά η γιαγιά.

Τότε λέει ο ένας πιτσιρικάς στον άλλο:

- Και τώρα τι κάνουμε; Να της πούμε την αλήθεια ή να την αφήσουμε να πεθάνει χωρίς να το μάθει ποτέ;

*****

Κάποιος γιατρός φωνάζει τον υδραυλικό να του επισκευάσει το νιπτήρα. Όταν τέλειωσε τον ρωτάει:

- Τι σου οφείλω;
- 40.000, απαντάει ο υδραυλικός
- Τόσα πολλά; Εγώ είμαι γιατρός και δεν παίρνω ούτε τα μισά σε μια επίσκεψη.
- Έχετε δίκιο. Κι' εγώ καρδιολόγος ήμουνα πριν. 10.000 την επίσκεψη έπαιρνα!...

*****

Σ' ένα ορεινό χωριό λέει ο δάσκαλος στο σχολείο:

- Μονοσύλλαβες λέξεις λέμε όσες λέξεις έχουν μόνο μια συλλαβή. Για πες μας Γιώργο τρεις τέτοιες λέξεις.
- Βοδ' , Μ'λαρ, γρουν' απαντάει ο Γιώργος

Ιστορίες και Λαϊκές Παραδόσεις

Στις λαϊκές παραδόσεις τις παροιμίες αλλά και σε ανέκδοτα από τη Ρούμελη αναφέρεται στο βιβλίο του, «ο κεκρυμμένος θησαυρός των λαϊκών παραδόσεων» ο φιλόλογος καθηγητής, Κωνσταντίνος Σταυρόπουλος, ο οποίος κατέγραψε πολλές διηγήσεις γερόντων από τα χωριά της Στερεάς Ελλάδος λίγο μετά το τέλος του πολέμου.

Από το πλήθος των ιστοριών που καταγράφει θα παραθέσουμε κάποιες χαρακτηριστικές για το χαρακτήρα των ρουμελιωτών.

Η πρώτη ιστορία αναφέρεται στον καυγά δύο χωρικών, οι οποίοι λόγο το λόγο έφθασαν να βρίζονται.

- Σε ξέρω καλά καλά από καιρό τι παληανθρωπιά είσαι! Τέτοιος ήταν κι ο πατέρας σου!
- Δεν είσαι άξιος να μελετάς τον πατέρα μου, να τρως μέλι και τότε να τον βάνεις στο στόμα σου. Σένα σε ξέρει όλος ο κόσμος, πως δεν έχεις ίσιο κρέας απάνω σου! Κρυφόσκυλο είσαι!
- Απ' όπου κι αν σε πιάσει κανένας βρωμάς!
- Πως εμένα θα πεις του λόγου σου, πως βρωμάω;
- Εσένα μάλιστα, έχεις καταγελάσει όλο τον κόσμο. Ού να χαθείς από μπροστά μου , καθάπερ!

Ο δεύτερος χωρικός χύμιξε να τον κατασπαράξει, πέφτουν οι συγχωριανοί τους ξεχωρίζουν. Ο υβρισθείς με την λέξη καθάπερ κάνει μήνυση στον υβριστή και δεν αναφέρει καμία άλλη λέξη παρά μόνο την λέξη καθάπερ. Η λέξη αυτή θεωρείτο από τους χωρικούς ως η χειρότερη απ' όλες τις λέξεις διότι νόμιζαν ότι σημαίνει προδότης ή ακόμη χειρότερο. Την είχαν ακούσει στο Ευαγγέλιο, που λέει «καθάπερ ο Ιούδας....»

Κατά τη δίκη ο Πρόεδρος ρωτάει το μηνυτή – Τι σου έκανε ο κατηγορούμενος και τον μήνυσες;

-Με ύβρισε κύριε Πρόεδρε, με μια πολύ μεγάλη βρισιά

- Για ν' ακούσουμε πως σε είπε;
- Με είπε κύριε Πρόεδρε , καθάπερ!

Μόλις ακούστηκε η λέξη το δικαστήριο σείστηκε από τα γέλια. Κατόπιν ο Πρόεδρος εξηγεί στον μηνυτή ότι η λέξη καθάπερ δεν είναι βρισιά αλλά σημαίνει, καθώς. Στη συνέχεια αθώωσε τον κατηγορούμενο.

Ένα ακόμα ανέκδοτο περιγράφει την περιπέτεια ενός ζωγράφου που συμφώνησε με ένα βλάχο να φτιάξει μια εικόνα του Ιησού.

Ο βλάχος επέμενε να φοράει ο Ιησούς κόκκινα τσαρούχια, ο ζωγράφος προσπαθούσε ο καημένος να του εξηγήσει ότι ο Ιησούς δεν φορούσε τσαρούχια αλλά τα υποδήματα που συνήθιζαν τότε οι άνθρωποι. Ο βλάχος απαντά : έτσ'μ'αρέσ' εμένα αν θέλ'ς, χαλνάω τη συμφωνία μας.

Ο ζωγράφος για να μην χάσει την αμοιβή αποφάσισε να ικανοποιήσει την επιθυμία του βλάχου όταν όμως τελείωσε η ζωγραφιά έγραψε στο κάτω μέρος της: «Θέλοντας ο βλάχος και μη θέλοντας ο ζωγράφος, φόρεσε και συ Χριστέ κόκκινα τσαρούχια!»

Η τρίτη ιστορία αφορά την σκληρή εκδίκηση ενός λήσταρχου που καταγόταν από την Ευρυτανία και σκότωσε με φριχτό τρόπο ένα μάρτυρα εξαιτίας του οποίου βρέθηκε στη φυλακή. Προέρχεται από διηγήσεις γερόντων από την Παραρβόλα και εξηγεί την παροιμιώδη φράση «Τον έγδαρε με το στουρνάρι»

Ο λήσταρχος Πατσαούρας είχε συστήσει συμμορία που λυμαινόταν την περιοχή της Ευρυτανίας, όταν ο Γεώργιος ο 1ος έδωσε αμνηστία σε όλους τους ληστές, ο Πατσαούρας επέστρεψε στο χωριό του και ζούσε ήσυχα καλλιεργώντας τα χωράφια του. Δεν χώνευε όμως ένα συγχωριανό του που τον είχε προδώσει την εποχή που ήταν ληστής, παραφύλαξε λοιπόν και όταν ο χωρικός πήγε για να κόψει ξύλα, τον σκότωσε. Οι αδελφοί του θύματος που γνώριζαν την αιτία κατήγγειλαν ως δράστη τον Πατσαούρα. Αυτός συνελήφθη και παραπέμφθηκε σε δίκη.

Δεν υπήρχαν μάρτυρες αλλά τα αδέλφια του θύματος δωροδόκησαν έναν από τους λεγόμένους «σανιδάδες» και τον παρουσίασαν ως αυτόπτη μάρτυρα. Αυτός κατέθεσε ότι είδε τον κατηγορούμενο να σκοτώνει το θύμα και μάλιστα του φώναξε: «Τι σου φταίει ο άνθρωπος και τον σκοτώνεις;»

Ο Πατσαούρας διακόπτει τον μάρτυρα και του λέει : Αν μ' έβλεπες εσύ να τον σκοτώνω, όχι μόνο δεν θα έβγαζες τσιμουδιά, αλλά και θα λιποθυμούσες από τον φόβο σου, γιατί ανταμωθήκαμε πολλές φορές και με ήξερες πως είμαι ο λήσταρχος Πατσαούρας. Αλλά εκτός από αυτό, τόσο βλάκα με περνάς και δε θα σε ξεμπέρδευα και σένα, για να μην υπάρχει κανένας μάρτυρας;

Κύριε πρόεδρε είμαι αθώος και αυτός, όπως σας απόδειξα πληρώθηκε, είναι ψευδομάρτυρας!

Το δικαστήριο πίστεψε όμως τον ένα μάρτυρα καθώς έλαβε υπ' όψιν του και τον πρότερο βίο του κατηγορούμενου που ήταν ληστής και τον καταδίκασε σε θάνατο. Τον μετέφεραν στις φυλακές του Παλαμηδιού όπου οι καταδικασμένοι σε θάνατο αποκεφαλίζονταν με λαιμητόμο.

Μετά από λίγο καιρό όμως ο Πατσαούρας κατόρθωσε να δραπετεύσει, πηδώντας όπως λένε, μία νύχτα σκοτεινή από το φρούριο με μια τεράστια ομπρέλα. Κατέφυγε πάλι στα παλιά του λημέρια στην Ευρυτανία και έγινε αρχηγός ληστοσυμμορίας.

Δεν είχε ξεχάσει τον ψευδομάρτυρα και έταζε λαγούς με πετραχήλια σε όποιον του έλεγε που βρίσκεται. Για έξι μήνες ερευνούσε τα βουνά από τα 'Αγραφα μέχρι τον Παρνασσό. Τέλος μια μέρα που έβρεχε πέρασε από τα λημέρια του μία ομάδα από «σανιδάδες», ο Πατσαούρας τους σταμάτησε και άρχισε να τους ρωτά από πού έρχονται και πως τους λένε. 'Όταν έφτασε στον τελευταίο, τον ρώτησε πως τον λένε κι αυτός του είπε ένα όνομα τρέμοντας ολόκληρος. Ο λήσταρχος του κατεβάζει την κουκούλα της κάπας τον κοιτάζει καλά καλά,ι αναγνωρίζει τον ψευδομάρτυρα και τον ρωτά: εσύ δεν είσαι ο Γεωργούλας από την Τσαμουργιά ; Ναι εγώ είμαι καπετάνιο μου απαντά τρέμοντας ο σανιδάς. Τότε ο λήσταρχος του λέει: Για έλα εδώ που σε χρειάζομαι και τον τραβά στο λημέρι του! Στο δρόμο τον ρωταέι: θυμάσαι στο δικαστήριο που είπα αν υπάρχει Θεός θα πέσεις στα χέρια μου, κι ας ήμουνα καταδικασμένος σε θάνατο! Υπαρχ΄ο καϋμένος υπάρχ΄ και παραϋπάρχει. Αν το λέει η θρησκεία και οι σοφοί το λέει κι ένας λήσταρχος! Να μου πεις την αλήθεια και κάτι θα σου λιγοστέψω από την τιμωρία που θα σου κάνω! Λοιπόν εγώ τον σκότωσα γιατί με είχε προδώσει, εσύ με είδες με τα μάτια σου ότι τον σκότωσα;

- Όχι καπετάνιο μου δεν σε είδα
- Πόσα πήρες για να ψευδομαρτυρήσεις;
- Δεκαπέντε δραχμές, καπετάνιο μου!
- Σου βάσταξε ορέ, η ψυχή για δεκαπέντε δραχμές να καταδικάσεις άνθρωπο σε θάνατο; Τότε εσύ είσαι ο Πατσαούρας, δεν είμαι εγώ!

Αμέσως τον γδύνει ολότελα, παίρνει ένα στουρνάρι κοφτερό του χαράζει το δέρμα και του τραβάει μια φασκιά! Και δεύτερη και τρίτη! Ο άνθρωπος υπέφερε τρομερά ι τον λυπήθηκαν οι σύντροφοι του ληστή που τον παρακαλούσαν να σταματήσει.Τέλος ένας από αυτούς που δεν άντεχε να βλέπει το μαρτύριο τράβηξε το κουμπούρι του και τον σκότωσε.

Δεκαετία του '30 στην πλατεία του χωριού

Προσπάθησε να βρεις χρόνο

Προσπάθησε να βρεις χρόνο:
Για να σκεφτείς
Είναι το ελατήριο της δύναμης
Για να δουλέψεις
Είναι το κλειδί της επιτυχίας
Για να παίξεις
Είναι το μυστικό της ατέλειωτης νιότης
Για να διαβάσεις
Είναι η πηγή της σοφίας
Για να πας στην εκκλησία
Είναι η οδός της ευσέβειας
Για να ονειρευτείς
Στολίζει τη ζωή μ' όνειρα

Προσπάθησε να βρεις χρόνο:
Για να γελάς
Είναι η μελωδία της ψυχής
Για να χαρείς τα παιδιά
Είναι η πηγή της ανανέωσης
Για να αγαπήσεις και να αγαπηθείς
Είναι το προνόμιο του Θεού
Για να νοιώσεις τον κόσμο γύρω σου
Η ζωή είναι άδεια για τους ατομιστές
Για να δείξεις καλοσύνη
Είναι η πηγή της γαλήνης
Για να αγαπήσεις τον εαυτό σου
Είναι πρωταρχικό σου καθήκον.

Βιβλιοπαρουσιάσεις

Στη στήλη αυτή παρουσιάζονται συνοπτικά βιβλία ή έντυπα που αποστέλλονται στην Αδελφότητα και αφορούν κυρίως τους Ευρυτάνες, την Ευρυτανία ή γενικότερα τη Ρούμελη.

Γράφει ο Μένιος Κουτσούκης

Αυτοβιογραφικά κείμενα για την Εθνική Αντίσταση 1941-44

Εκτός από τους επιστήμονες, ιστορικούς, κοινωνιολόγους κ.ά. που ερευνούν, μελετούν και ερμηνεύουν τα πρωτόφαντα φαινόμενα της εθνικής αντίστασης (1940-44) υπάρχουν κι' αυτοί που μας μεταδίδουν τα γεγονότα εκείνης της εποχής, όπως αυτοί τα έζησαν. Η συμβολή τους είναι εξ' ίσου σημαντική, γιατί χωρίς τη δική τους μαρτυρία δεν θα είχαμε σήμερα το απαραίτητο ιστορικό υλικό για να κατανοήσουμε την ηρωική εκείνη εποχή. Ο Παπα-ανυπόμονος, ο Θανάσης Τραχύλης και ο Κων. Μαραγιάννης είναι οι τρεις συγγραφείς των οποίων τα βιβλία παρουσιάζονται εδώ συνοπτικά για να μεταφέρουμε στη μνήμη των νεώτερων μερικά απ' αυτά που έζησαν και να κεντρίσουμε το ενδιαφέρον τους. Ταυτόχρονα να αποτίσουμε φόρο τιμής στους συγγραφείς που κάθισαν και κατέγραψαν τις σημαντικές εμπειρίες τους συμβάλλοντας έτσι στη διάσωση όχι μόνο της τοπικής αλλά και γενικότερα της εθνικής μας ιστορίας και αυτογνωσίας:

Αρχιμ. Γερμανός Κ. Δημάκος (Πάτερ Ανυπόμονος): *Στο Βουνό με τον Σταυρό κοντά στον Άρη*. Αθήνα – Τρίκαλα: Πρότυπες Θεσσαλικές Εκδόσεις, 2004.

Με επιμέλεια του Λαυρέντιου Ντετζόρτζιο κυκλοφόρησε το από μακρού αναμενόμενο αυτοβιογραφικό κείμενο του π. Ανυπόμονου. Πρόκειται για τον γνωστό ηγούμενο της Ι. Μονής Αγάθωνος Φθιώτιδος, που όταν κατατάχτηκε στην Ομάδα του Άρη Βελουχιώτη ο διμοιρίτης τον ρώτησε: «Πώς να σε γράψω παπούλη;» Τι όνομα ή μάλλον τι ψευδώνυμο θα πάρεις; «Όμως», όπως αφηγείται ο ίδιος, «πριν προλάβω να απαντήσω επεμβαίνει ο παριστάμενος Άρης και λέει:» «Πάτερ Ανυπόμονος!» και αμέσως προσθέτει: «Είναι πολύ φουριόζος ο παπούλης κι αυτό το επίθετο του ταιριάζει». Λίγο αργότερα, όταν ρώτησε τον Άρη ποια θα είναι τα καθήκοντα και η αποστολή του, ο Άρης του απάντησε: «Εδώ, παπούλη μου, κόσμο για να πολεμάει έχουμε και κάθε μέρα μας έρχονται κι άλλοι... Εσύ θα είσαι ο παπάς μας και θα προσεύχεσαι για μας! Θα φοράς το ράσο σου, το καλιμάχι σου, τον σταυρό σου. Θα είσαι ο παπάς μας!»

Από τότε ο πατήρ Ανυπόμονος ζει ως αντάρτης παπάς, κοντά στον Άρη και τους άλλους αντάρτες. Τη ζωή του αυτή αφηγείται με πολλές λεπτομέρειες. Για τον Άρη θα πει πολλά: Πως ήταν δημεγέρτης, μια ομιλία του πάντα συνάρπαζε. Είχε το χάρισμα να μιλάει απλά και στην καρδιά του πλήθους. Μίλαγε με ωραία παραδείγματα και πετυχημένα ανέκδοτα. Είχε ετοιμότητα.

Είναι άπειρα τα καλά και κακά περιστατικά που θυμάται. Αλλά στο τέλος του βιβλίου του θα σταθεί αυστηρός κριτής απέναντι στον Άρη, θέτοντας άτεγκτα ερωτήματα για να εξιλεωθεί και ο ίδιος λίγο πριν πεθάνει. Σε ένα φανταστικό διάλογο θα πει μεταξύ άλλων: «Εγώ, Αρχηγέ μου δεν έχω κανένα προσωπικό παράπονο από σένα. Αντιθέτως με τίμησες με την εμπιστοσύνη και με

τη φιλία σου. Μου ανέθεσες λεπτές αποστολές. Όσες φορές σου ζήτησα επιείκεια για κάποιον δεν μου την αρνήθηκες... Ακουσέ με Αρχηγέ μου .... Έδειχνες να στενοχωριέσαι και να βασανίζεσαι για ό,τι οι περιστάσεις του πολέμου και του Αγώνα σου επέβαλαν να κάνεις. Αλλά ... τους άδικους φόνους που αναφέρω ... τους καταλογίζω σε σένα Αρχηγέ μου!... Και το αίμα των ανθρώπων που άδικα χύσατε, εσύ και οι άνθρωποί σου, είναι που έγινε ποτάμι και σε έπνιξε στη Μεσούντα.»

«Αυτά που σου λέω Αρχηγέ μου, σου τα λέω με σπαραγμό καρδιάς και βαθύτατο πόνο, γιατί ξέρω ότι πολύ θα σε στενοχωρήσω κι εγώ δεν σε στενοχώρησα ποτέ όσο καιρό έζησα μαζί σου. Δεν μπορούσα όμως να φύγω χωρίς να στα ειπώ. Συγχώρεσέ με για το θάρρος μου, Αρχηγέ , και ο Θεός να μας συγχωρέσει και σένα και μένα και όλους μας...»

***

Θανάση Ν. Τραχήλη, Αντισυνταγματάρχη ε.α., *Το Ξεκίνημα του Αγώνα και το Κρίκελλο Ευρυτανίας*, 2η έκδοση, Αθήνα 2004.

Σε διάφορες συνεδριακές εκδηλώσεις είχαμε απολαύσει τον συναρπαστικό αφηγηματικό λόγο του μπάρμπα Θανάση Τραχήλη. Ένας λόγος που σου μεταδίδει με αμεσότητα όλα τα γεγονότα και τις παραστάσεις που έζησε ο ίδιος όσο αγωνιζόταν με τα' όπλο στο χέρι κατά του εχθρού. Με το βιβλίο του έρχεται να τεκμηριώσει όλα όσα μας έχει αφηγηθεί ως τώρα, να συμπληρώσει, να προσθέσει και μαρτυρίες άλλων.

Ο απόστρατος αξιωματικός Αθανάσιος Τραχήλης στη συμπληρωματική αυτή επανέκδοση του βιβλίου του μας δίνει, πρώτα απ' όλα, πολύτιμες πληροφορίες από πρώτο χέρι για την οργανωτική δράση του Αντιστασιακού Αγώνα στην Ευρυτανία στην περίοδο 1941-44. Στο πλαίσιο αυτό προβαίνει σε περιγραφές και ανάλυση σημαντικών προσώπων και γεγονότων. Ηρωικές μορφές που αγωνίσθηκαν και έχασαν τη ζωή τους στη διάρκεια του Αγώνα, άνδρες και γυναίκες. Κεντρικό πρόσωπο είναι η ηγετική φυσιογνωμία του Άρη Βελουχιώτη, που ο λόγος του είναι διάχυτος μέσα στις αφηγήσεις του συγγραφέα, ο οποίος ξεκίνησε μαζί με το θρυλικό καπετάνιο από τη Δομνίστα στις 7 Ιουνίου 1942. Ο λόγος του Άρη στη Λαμία με την απελευθέρωση αποτελεί χρήσιμο συμπλήρωμα στην έκδοση αυτή.

Ακόμη, πέρα από τις πρώτες ηρωικές στιγμές που έζησε στο ξεκίνημα της Αντίστασης μαζί με τον Άρη μας εξομολογείται και άλλες προσωπικές του στιγμές, άλλοτε ευχάριστες και άλλοτε δυσάρεστες. Ιδιαίτερα αυτές που συνδέονται με τον κατοπινό κατατρεγμό και τις πικρίες της μετεμφυλιακής περιόδου. Κάποια στιγμή όμως ήλθε η δικαίωση με την αναγνώριση των θυσιών και πολύτιμων υπηρεσιών που πρόσφερε ως αξιωματικός στην πατρίδα. Μια δικαίωση που την οφείλει η πατρίδα σε κάθε παιδί της, που αψηφά τη ζωή του για να την υπηρετήσει με θυσίες και στερήσεις. Ο Αθαν. Τραχήλης πλειοδότησε και στα δυο αυτά.

***

Κώστα Δήμου Μαραγιάννη, *Η Εθνική Αντίσταση στο Θέρμο και στο χωριό του το 1941-1944: Λαογραφικά, Πολιτιστικά, Αντιστασιακά.* Εκδόσεις Μυρτιά, Αγρίνιο 2005.

Στις δεκάδες βιβλία και άρθρα που αποτελούν αψευδείς μάρτυρες όχι μόνο της εμβρίθειας και του ερευνητικού ζήλου του συγγραφέα αλλά και την πολύπτυχη αγάπη του για τη γενέθλια γη,

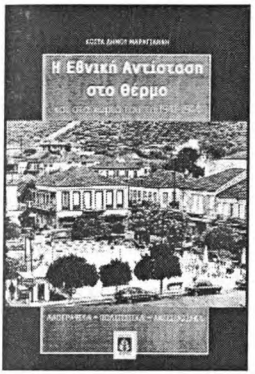

έρχεται τώρα να προστεθεί ο εντυπωσιακός αυτός τόμος των 465 σελίδων με 120 κεφάλαια για να καλύψει κυρίως γεγονότα, εμπειρίες και δράση κατά την ηρωική περίοδο 1941-44. Τα ιστορικά του ενδιαφέροντα, αν και επικεντρώνονται στη νεώτερη εποχή, ο ίδιος ανατρέχει σε αρχαιολογικές, ιστορικές πηγές για να τεκμηριώσει την ιστορικότητα της περιοχής του Θέρμου, που υπήρξε το σημαντικό κέντρο της Αιτωλικής Συμπολιτείας και έπαιξε καθοριστικό ρόλο στη μακραίωνη ιστορία της ευρύτερης περιοχής.

Οι προσωπικές αναμνήσεις του συγγραφέα από το Θέρμο ξεκινούν με την κήρυξη του πολέμου το 1940, όταν αυτός ήταν ακόμη μαθητής Γυμνασίου. Έκτοτε ξετυλίγει το νήμα των αναμνήσεών του μαζί με την προσωπική του εμπειρία και δράση σε συνδυασμό με την ιστορική έρευνα και προσωπικές μαρτυρίες πρωταγωνιστών. Κυρίαρχη αναδύεται η μορφή του πρωτοκαπετάνιου της Εθνικής Αντίστασης, Άρη Βελουχιώτη, για τη δράση και προσωπικότητα του οποίου ο συγγραφές έχει κάνει πολύχρονες και εμπεριστατωμένες έρευνες. Τον ακολουθεί με τη ματιά τού ερευνητή στους τόπους δράσης του με πρώτη την Ευρυτανία, που αποτέλεσε άλλωστε τον κορμό της Αντίστασης και την έδρα λειτουργίας των πρωτόφαντων θεσμών και δράσης της Κυβέρνησης της Ελεύθερης Ελλάδας (Βίνιανη, Κορυσχάδες κ.ά.).

Ο τόμος διανθίζεται με πλούσιο φωτογραφικό υλικό, προσωπικές συνεντεύξεις, βιογραφικά σημειώματα ανθρώπων δράσης από το Θέρμο αλλά και πολλά ποιήματα. Μεταξύ αυτών και «του Μικρού Χωριού», που ως γνωστό αναφέρεται στη Μάχη της 18ης Δεκεμβρίου 1942, που στάθηκε πηγή δεινών και δόξας για το Μικρό Χωριό.

Αξίζουν θερμά συγχαρητήρια στον κ. Κ. Μαραγιάννη, που με τόση ενάργεια και ερευνητικό μόχθο ολοκληρώνει ένα τεράστιο ερευνητικό έργο που συμβάλλει στην εθνική μας αυτογνωσία.

***

Γιώργος Κ. Σταυράκης, *Ταξιδιώτες του Ανέμου*, Εκδόσεις Παρασκήνιο, Αθήνα 2004.

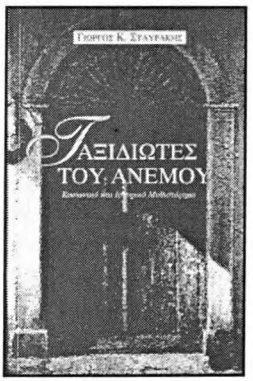

Το έξοχο αυτό κοινωνικό και ιστορικό μυθιστόρημα του συμπατριώτη μας συγγραφέα Γιώργου Σταυράκη, έχει ως επίκεντρο δράσης κυρίως το Μεγάλο Χωριό Ευρυτανίας, γενέθλιο τόπο του ίδιου και των κεντρικών ηρώων του. Ωστόσο, επειδή η κοινωνία του Μεγάλου Χωριού και της ευρύτερης περιοχής είναι το πλαίσιο μέσα στο οποίο τοποθετεί τη δράση και όπου ο ίδιος έζησε τα παιδικά του χρόνια, μπορούμε να πούμε ότι εν πολλοίς η αφήγησή του αποτελεί μια συγκλονιστική βιωματική εμπειρία των γεγονότων της εποχής εκείνης, δηλ. της Κατοχής (1940-45) και του Εμφυλίου Πολέμου (1946-49).

Σε όλα αυτά τα ηρωικά και θλιβερά μαζί χρόνια μπορεί να περιπλανηθεί κανείς συνεπαρμένος από την γλαφυρή γραφή του Γιώργου Σταυράκη. Στους μεγαλύτερους ξαναζωντανεύουν μνήμες, στους νεώτερους γίνονται πρωτόγνωρες περιγραφές γεγονότων και προσώπων, όπως αυτή: *«Κόσμος πολύς είχε συρρεύσει από τα γύρω χωριά. Πάνω στον πλάτανο της κεντρικής πλατείας βάλανε τρία φαρδιά σανίδια και ένα μεγάλο χωνί. Ένα πλήθος χωρικών σκόρπιοι, γύρω από την πλατεία και μπροστά στα καφενεία, έδειχνε*

ανήσυχο για το ποια ώρα θα αρχίσει ο λόγος... Επί τέλους κάποια στιγμή, μέσα από ένα καφενείο ξεμύτισαν τρεις γενειοφόροι. Φορούσαν χλαίνη και τράβηξαν ίσια για τον πλάτανο. Στάθηκαν όρθιοι κάτω από τον γεροπλάτανο της πλατείς...

- *Λαέ του Καρπενησιού, Λαέ της Ευρυτανίας. Ο αγώνας για τη δικαιοσύνη και τη λευτεριά δεν τελείωσε.*
- *Δημοκρατικέ Λαέ, είμαι σήμερα εδώ να σας φέρω μήνυμα λευτεριάς. Σας μιλάω από τη μεριά των καπεταναίων που πολέμησαν και έδιωξαν τον καταχτητή, μαζί με χιλιάδες έλληνες πολεμιστές, όπως σεις ...»*

Τα ακροατήριο άρχισε να ζητωκραυγάζει με συνθήματα που έμοιαζαν πρωκατασκευασμένα: *«Ζήτω η Δημοκρατία, Ζήτωωωω!»*. Ήταν η εποχή αποθέωσης της αντίστασης, της λευτεριάς και της εθνικής ανάτασης. Σε λίγο θα τα σκίαζε όλα ο εμφύλιος πόλεμος. Αυτός, σαν η χειρότερη μορφή πολέμου, περιέπλεξε τις σχέσεις των ανθρώπων μεταξύ τους, άνοιξε τους ασκούς του Αιόλου για συμφορές και περιπέτειες, τις οποίες εύστοχα, λιτά και παραστατικά αναλύει και περιγράφει ο Γιώργος Σταυράκης. Γι' αυτό και αξίζει να διαβαστεί το βιβλίο του αυτό απ' όποιον θέλει να θυμηθεί ή να γνωρίσει, να νιώσει τη θλιβερή και ηρωική εκείνη εποχή.

Μαζί με τον συγγραφέα συγχαρητήρια αξίζουν και στους χορηγούς της έκδοσης αυτής, το ζεύγος Φίλιππο και Μαίρη Καλλιάνη, και στην αφιέρωση: *«στην Ελλάδα των Ολυμπιακών Αγώνων 2004»*.

***

Πόπης Μπάκα: *Παράνομη Διακίνηση Κατοικίδιων Ζώων* (Αμερική, Ευρώπη, Ελλάδα). Έκδοση: Ευώνυμος Οικολογική Βιβλιοθήκη, Σεπτέμβριος 2005.

Η έρευνα της Πόπης Μπάκα γύρω από την παράνομη διακίνηση των αδέσποτων, ανεπιθύμητων και κλεμμένων κατοικίδιων ζώων στην Αμερική, την Ευρώπη και την Ελλάδα ανοίγει μια συζήτηση που προβλέπεται ότι θα συνεχιστεί, καθώς η Ευρωπαϊκή Ένωση και η Ελλάδα προχώρησαν, με δειλά βήματα, στη νομοθετική κατοχύρωση της προστασίας και των μετακινήσεων αυτών των ζώων.

Τα στοιχεία της έρυνας συνθέτουν μιαν ανάγλυφη εικόνα για την «χρησιμότητα» των κατοικίδιων που ταξιδεύουν στο άγνωστο. Ταξιδεύουν υπό το πρόσχημα της υιοθεσίας τους από «καλές οικογένειες», συχνά όμως καταλήγουν να εξυπηρετούν ποικίλες κερδοφόρες επιχειρήσεις. Πειραματόζωα, γούνες, μεταφορείς ναρκωτικών, λουκάνικα, αντικείμενα λαθρεμπορίου, δοκιμαστές όπλων ... ένα trafficking που εξυπηρετεί. Ο «άνθρωπος» εκμεταλλεύεται με τον χειρότερο τρόπο τα κατοικίδια που απλώς διεκδικούν μια θέση κοντά του.

Η εξαιρετικά τεκμηριωμένη αυτή έρευνα, ανατρέπει μύθους και εισάγει καινά δαιμόνια. Στον κόσμο της ζωοφιλίας και της προστασίας των ζώων συντροφιάς δεν είναι όλα αγγελικά πλασμένα.

***

Γεωργοπούλου Σταυρούλα: *Αέναον Έτος*. Αθήνα, Εκδοτική Λυμπερόπουλος, 2002.

Στον κύκλο του χρόνου, δηλ. το έτος με τον κάθε μήνα χωριστά, έχει ως σημείο αναφοράς η πρώτη αυτή ποιητική συλλογή της Σταυρούλας Γεωργοπούλου. Ο κάθε μήνας με τη φύση και τις εικόνες που φέρνει μαζί του, τις γιορτές, τα έθιμα, το κρύο, τη ζέστη γίνονται αφορμή για να ξετυλίξει τις

σκέψεις της η ποιήτρια. Ο ελεύθερος στίχος της επιτρέπει να συνδιαλέγεται με ό,τι φέρνει μαζί του ο κάθε μήνας, από τη ζωή ντυμένα όλα με ευαισθησία, φαντασία, προσδοκία, υπομονή:

Όσο κι αν βρέχει,
εγώ θα καρτερώ
ένα κομμάτι Φθινοπώρου,
ηλιόλουστο ουρανό.

Αλλά όταν θάρθει ο Δεκέμβρης του χειμώνα θα φανεί πάλι η σκληρή πραγματικότητα:

Σα θα περάσουν οι γιορτές,
όλες τις αποφάσεις,
που θάχεις πάρει, μάτια μου,
ξανά θα τις πετάξεις,
στο νέο σου, το καθαρό,
το αμόλυντο καλάθι ...

***

Κυκλοφόρησε πρόσφατα ***Χάρτης της Ευρυτανίας*** που περιλαμβάνει με λεπτομέρειες όλους τους οικισμούς, συνοικισμούς και δρόμους του νομού μας. Διατίθεται από τις εκδόσεις ΑΝΑΒΑΣΗ, Στοά Αρσακείου 6Α, Αθήνα.

Αδελφότητα Γρανιτσιωτών Ευρυτανίας. Ο Νεομάρτυς Μιχαήλ εκ Γρανίτσης

Με κατάνυξη το Δ.Σ. και τα μέλη της Αδελφότητας Γρανιτσιωτών αλλά και πολύς κόσμος παρακολούθησε την τελετή των θυρανοιξίων του νέου μικρού ναού του Νεομάρτυρα Μιχαήλ στο Μοναστήρι της Ζωοδόχου Πηγής στο Βύρωνα., χοροστατούντος του Μητροπολίτου Καισαριανής, Βύρωνος και Υμηττού κ.κ. Δανιήλ, στις 16 Οκτωβρίου τ.έ. Το εκκλησάκι αυτό χτίσθηκε με πρωτοβουλία της Αδελφότητας Γρανιτσιωτών για να πάρει τη θέση ομώνυμου ναιδρίου, που είχε κατεδαφισθεί πριν από 30 χρόνια.

Ο Νεομάρτυς Μιχαήλ, που ως γνωστό καταγόταν από τη Γρανίτσα, είναι ο πρώτος Ευρυτάν Άγιος που μαρτύρησε στη Θεσσαλονίκη τον 16° αι. Με δίκαιη υπερηφάνεια οι Γρανιτσιώτες πέτυχαν τον ιερό στόχο τους. Συμμεριζόμαστε τη χαρά τους και τούς συγχαίρουμε για την επιτέλεση του Θεάρεστου αυτού έργου.

Σύλλογος Απεραντίων «Οι Άγιοι Ανάργυροι»

Θερμά συγχαρητήρια στο Σύλλογο Απεραντίων «Οι Άγιοι Ανάργυροι» για την 50ή επέτειο από την ίδρυσή του. Παρακολουθούμε την ενεργό δραστηριότητα του Συλλόγου Απεραντίων μέσω του αξιόλογου εντύπου του «Απεραντιακά».

Ευχόμαστε στον αδελφό ευρυτανικό Σύλλογο καλή και μακρά συνέχεια του εκπολιτιστικού του έργου, που επάξια επιτελεί εδώ και 50 χρόνια.

Χρυσιώτικα Νέα (1955-2005).

Συγχαρητήρια στα Χ.Ν. που συμπλήρωσαν 10ετία. Μας δίνουν πάντα ιστορικά, νοσταλγικά αλλά και επίκαιρα θέματα της πατρίδας μας. Εμείς οι Μικροχωρίτες συγκρατούμε ιδιαίτερα στη μνήμη μας την ιστορική μάχη της Χρύσως (1943), που όπως το Μικρό Χωριό είχε και αυτή τα ηρωικά της θύματα.

Ευχόμαστε καλή συνέχεια.

Η εφ. «Δυτική Φραγκίστα» αρ. φ. 70 γράφει για το περιοδικό μας:

ΜΙΚΡΟΧΩΡΙΤΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ. Μια εξαμηνιαία τετράχρωμη έκδοση της Αδελφότητας Μικροχωριτών Ευρυτανίας, πλούσια, πολύ πλούσια σε ύλη, μια που σ' αυτό δημοσιεύονται εκτός από τις εκδηλώσεις της Αδελφότητας και αξιόλογα διηγήματα, ποικίλα άρθρα, βιβλιοπαρουσιάσεις Ευρυτάνων κυρίως συγγραφέων, ποιήματα, σχόλια για επίκαιρα θέματα και διάφορα άλλα που σε κάνουν να μην αφήνεις το περιοδικό απ' τα χέρια σου...

Σ.Τ.

Έντυπα που λάβαμε

Εφημερίδες:

- *Αδέσμευτος Τύπος:* Εβδομαδιαία εφημερίδα των Ευρυτάνων
- *Αϊγιωργίτικα Νέα:* Μηνιαία εφημερίδα του Αγ. Γεωργίου Τυμφρηστού
- *Αρτοτίνα. Η Γενέτειρα του Αθανασίου Διάκου.* Δίμηνη Ενημερωτική και Πολιτιστική Έκδοση του Συλλόγου Αρτοτινών Φωκίδας
- *Δελτίο Επικοινωνίας.* Τριμηνιαία έκδοση Ιστορικού Λαογραφικού Μουσειακού Κέντρου Ευρυτανίας «ο Εύρυτος».
- *Ο Διάκος.* Διμηνιαία έκδοση της Αδελφότητας Αθανασίου Διάκου
- *Δυτική Φραγίστα Ευρυτανίας.* Τριμηνιαία εφ. του Συλλόγου Δυτικοφραγκιστιάνων
- *Δομιανίτικα Νέα.* Διμηνιαία Έκδοση του Συλλόγου Δομιανιτών Ευρυτανίας
- *Εν Γρανίτση.* Τριμηνιαία έκδοση της Αδελφότητας Γρανιτσιωτών Ευρυτανίας.
- *Ευρυτανική Εστία.* Τριμηνιαία Έκδοση Ομοσπονδίας Ευρυτανικών Συλλόγων
- *Ευρυτανικά Νέα.* Εβδομαδιαία εφημερίδα με τρέχοντα ευρυτανικά θέματα.
- *Ευρυτανικοί Αντίλαλοι.* 3μηνη έκδοση του Συνδέσμου Ευρυτάνων Φθιώτιδας.
- *Ευρυτανικός Παλμός.* Εβδομαδιαία Εφ. Επισκοπής Δήμου Φραγκίστας
- *Ο Εύρυτος.* Μηνιαίο Ενημ/κό Δελτίο του Φιλοπρόοδου Συλλόγου Δομνίστας.
- *Το Ζαγόρι.* Μηνιαία έκδοση Ιστορικής και Λαογραφικής Εταιρείας Ζαγορίου.
- *Κορυσχάδες.* Δελτίο Επικοινωνίας του Συλλ. των Απανταχού Κορυσχαδιωτών.
- *Λεπιανίτικα Νέα.* Τριμηνιαία εφημερίδα του Συλλόγου Λεπιανιτών Ευρυτανίας.
- *Πεντάλοφο «Ποδολοβίτσα».* Τριμηνιαία έκδοση της Αδελφότητας Πενταλοφιτών.
- *Ρουμελιώτικη Εστία.* Διμηνιαία έκδοση του Πνευματικού Κέντρου Ρουμελιωτών.
- *Ο Ρουμελιώτης.* Τρίμηνη έκδοση της Ένωσης Ρουμελιωτών Πετρούπολης
- *Ο Φουρνάς.* Τριμηνιαία έκδοση του Συλ/γου των Απανταχού Φουρνιωτών Ευρυτανίας «ο Λεπενιώτης».
- *Συγκρελλιώτικα Νέα.* Τρίμηνη έκδοση του Συλλόγου Συγκρελλιωτών «Η Αγία Παρακευή».
- *Χρυσιώτικα Νέα.* Τριμηνιαίο ενημ/κό Δελτίο του Συλλόγου των απανταχού Χρυσιωτών Ευρυτανίας «Η Παναγία».

Περιοδικά:

- *Απεραντιακά.* Τριμηνιαία έκδοση του Συλλόγου Απεραντίων Ευρυτανίας «οι Άγιοι Ανάργυροι».
- *Αερόστατο.* Περιοδική έκδοση του Υ. Παιδείας, Δ/νση Παιδείας Ομογενών και Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης.
- *Βράχα.* Περιοδική έκδοση του Εξωραϊστικού Συλλόγου Βράχας «Η Μεταμόρφωση του Σωτήρος».
- *Ευρυτανικά Χρονικά.* 3μηνο Περιοδικό της Πανευρυτανικής Ένωσης.
- *Ευρυτανική Οικοπαρέμβαση.* Περιοδική έκδοση της Οικολογικής Ομάδας Καρπενησίου.
- *Πνευματική Ζωή.* 2μηνο λογοτεχνικό περιοδικό υπό τη διεύθυνση του ευρυτάνα λογοτέχνη Μ. Σταφυλά.
- *Στερεά Ελλάς.* Μηνιαία εικονογραφημένη επιθεώρηση. ποικίλης ύλης
- *Χωριάτικοι Αντίλαλοι.* Τριμηνιαία έκδοση του Συλλόγου Ευρυτάνων «Καλλιακούδα».
- *Τ΄ Ανάβλεμμα.* Περιοδική έκδοση του Λυκείου Ελληνίδων Ραφήνας.
- *Η Φωνή του Μεγάλου Χωριού.* 3μηνη Έκδοση Συνδέσμου Μεγαλοχωριτών «Η Αγία Παρασκευή».

Επιστολές προς την Αδελφότητα

E-mail 28/7/2005

Ήλθα ξανά στην Ελλάδα ύστερα από 24 χρόνια. Καθώς μεγάλωνα οι γονείς μου φρόντιζαν να με στέλνουν τακτικά στην Ελλάδα και έτσι είχα έλθει κάπου δέκα φορές. Όμως η ζωή έχει το δικό της τρόπο να μας οδηγεί εκεί που δεν το περιμένουμε. Εφέτος ήλθα πάλι στη δεύτερη πατρίδα μου: το Μικρό Χωριό. Είχα την ευκαιρία να δείξω στα παιδιά μου τον τόπο για τον οποίο πάντοτε τους μιλούσα. Ο 18χρονος γιος μου είπε ότι βρήκε το χωριό έτσι ακριβώς όπως το είχε φανταστεί μέσα από τις περιγραφές μου. Ο 16χρονος γιος μου κουνήθηκε μαζί με μένα στις κούνιες της Παιδικής Χαράς, έτσι όπως όταν ήμουνα μικρή. Η κόρη μου έγινε φίλη με την κόρη μιας δικής μου φίλης από τα παιδικά χρόνια.

Καθώς περπατούσα στο Χωριό συνάντησα ανθρώπους που δεν είχα δει για πάνω από είκοσι χρόνια. Μιλούσαν τόσο όμορφα για τη μητέρα μου αλλά ιδιαίτερα για τη γιαγιά μου Ουρανία Μπακογιάννη.

Δεν είχα καταλάβει πόσο πραγματικά είχα επιθυμήσει αυτόν τον θαυμάσιο τόπο. Εύχομαι μόνο να μπορούσα να μείνω περισσότερο από τρεις μέρες.

Το Σωματείο σας κάνει θαυμάσια δουλειά. Θα πρέπει να ξέρετε ότι η δουλειά σας εκτιμάται από όλους πάρα πολύ. Παρακαλώ στείλτε μου τη διεύθυνση για να στείλω τη συνδρομή του περιοδικού. Ελπίζω να σας δω σύντομα στο Χωριό.

Ειλικρινά, Ελένη Λαϊνη Κόνιτς

(Σ.Σ. Η Ελένη Κόνιτς είναι κόρη της Ευδοκούλας Λαϊνη και εγγονή της Ουρανίας Μπακογιάννη)

20/8/2005

Δύσκολη η επάνοδος στη σκόνη και τον καύσωνα της Αθήνας μετά τις όμορφες διακοπές στη φύση και το χωριό ... αλλά απαραίτητη.

Προσπαθώντας να ανταποκριθώ στην προσπάθειά σας κατά το δυνατόν, σας αποστέλλω τις παλαιότερες φωτογραφίες που κατόρθωσα να περισώσω στο διάβα του χρόνου. Κάθε πληροφορία που είναι δυνατόν να σας δώσω είναι στο όπισθεν μέρος της φωτογραφίας. Πολλά είναι τα πρόσωπα που μας είναι γνωστά και πολλά είναι και εκείνα που δεν ενθυμούμαι πλέον ή δεν γνωρίζω, όμως κάθε γραπτή πληροφορία είναι σωστή.

Ελπίζω η προσπάθειά σου Αιμιλία να ευοδωθεί και είσαι άξια πολλών επαίνων δια την ευγενική σου πρωτοβουλία.

Εφ' όσον η νέα τεχνολογία το επιτρέπει ανατύπωσα και μια φωτογραφία του Εθνικού μας ήρωα Χρυσοστόμου Σμύρνης που δωρίθηκε από τον αείμνηστο Μητροπολίτη στον φίλο του Περικλή Βαλιάδη, ο οποίος τυγχάνει παππούς της γυναίκας μου ... και το πιο σύγχρονο μουσείο δημιουργείται.

Φιλικότατα, Παναγιώτης Μαστρογεωργόπουλος, Η.Π.Α.

Έκθεση φωτογραφίας

Η Αδελφότητα Μικροχωριτών καλεί όσους συγχωριανούς
και φίλους του χωριού επιθυμούν να στείλουν στη διεύθυνση του περιοδικού,
φωτογραφίες με τοπία του χωριού και της Ευρυτανίας, παλιές ή νεότερες,
ώστε να συμπεριληφθούν σε έκθεση φωτογραφίας που θα γίνει κατά
τον εορτασμό των 50 χρόνων από την ίδρυση του Συλλόγου μας στην Αθήνα

ΙΔΡΥΜΑ ΓΑΖΗ - ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΠΟΥΛΟΥ
ΤΑΚΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΥΠΟΤΡΟΦΙΩΝ ΕΤΟΥΣ 2005-2006

Το ΙΔΡΥΜΑ ΓΑΖΗ - ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΠΟΥΛΟΥ προκηρύσσει τη χορήγηση έξι (6) υποτροφιών για προπτυχιακές και μεταπτυχιακές σπουδές στο εσωτερικό ή στο εξωτερικό κατά το τρέχον ακαδημαϊκό έτος 2005-2006. Οι υποτροφίες θα δοθούν σε Έλληνες φοιτητές, σπουδαστές και πτυχιούχους Α.Ε.Ι., που κατάγονται από την Ευρυτανία ή κατοικούν στην Ευρυτανία για μία τουλάχιστον πενταετία. Το πλήρες Πρόγραμμα έχει ως εξής:

1. Πρόγραμμα προπτυχιακών σπουδών για φοιτητές Α.Ε.Ι. Τρεις (3) υποτροφίες για όλα τα γνωστικά πεδία και για φοιτητές που έχουν ολοκληρώσει το προηγούμενο έτος σπουδών και έχουν με επιτυχία εξετασθεί σε όλα τα μαθήματα του έτους. Δεν περιλαμβάνονται πρωτοετείς φοιτητές καθώς και φοιτητές που έχουν ολοκληρώσει τα προβλεπόμενα για τη σχολή τους έτη σπουδών.

2. Πρόγραμμα προπτυχιακών σπουδών για σπουδαστές Τ.Ε.Ι. Μία (1) υποτροφία για όλα τα γνωστικά πεδία και για σπουδαστές που έχουν ολοκληρώσει το προηγούμενο έτος σπουδών και έχουν με επιτυχία εξετασθεί σε όλα τα μαθήματα του έτους. Δεν περιλαμβάνονται πρωτοετείς σπουδαστές και σπουδαστές που έχουν ολοκληρώσει τα προβλεπόμενα για τη σχολή τους έτη σπουδών.

3. Πρόγραμμα μεταπτυχιακών σπουδών, πτυχιούχων Α.Ε.Ι. Δύο (2) υποτροφίες για όλα τα γνωστικά πεδία, στο Εσωτερικό ή στο Εξωτερικό.

Οι αιτήσεις υποψηφιότητας συνοδευόμενες από όλα τα δικαιολογητικά σε τρία αντίτυπα, θα υποβάλλονται από 1-12-2005 μέχρι 31-1-2006 στη Γραμματεία του Ιδρύματος, οδός Σ. Τσιτσάρα αρ. 3 Καρπενήσι, ΤΚ 360 00, κατά τις εργάσιμες ημέρες και από ώρα 10.00 έως 13.00, καθώς και στα γραφεία του Ιδρύματος στην Αθήνα, οδός Σόλωνος 19, ΤΚ 106 71, κάθε Τρίτη και Πέμπτη και από ώρα 13.00 έως 14.00. Μετά τη λήξη της προθεσμίας αυτής καμιά αίτηση δεν θα γίνεται δεκτή. Υποψηφιότητες με ελλιπή δικαιολογητικά δεν θα εξετάζονται.

Τα προσόντα των υποψηφίων, οι προϋποθέσεις, η διαδικασία επιλογής και κάθε άλλη σχετική πληροφορία περιέχονται στον Κανονισμό Υποτροφιών του Ιδρύματος. Οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να παραλάβουν αντίγραφο του Κανονισμού Υποτροφιών, αιτήσεις υποψηφιότητας και κάθε πρόσθετη πληροφορία από τις παραπάνω διευθύνσεις, κατά τον αντίστοιχο χρόνο, καθώς και στα τηλέφωνα: 22370 24766 (και FAX), 210 3614331, 210 3617219, κιν. 6977744907 και FAX 210364143.

Αθήνα 20-10-2005

ΓΙΑ ΤΟ ΙΔΡΥΜΑ
ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΑΡΑΧΟΝΤΖΙΤΗΣ
ΠΡΟΕΔΡΟΣ Δ.Ε.

ΒΡΥΣΟΥΛΑ

Μουρμουρητά, ερωτιάρικα, το δροσερό νερό σου,
κάθε στιγμή σου τραγουδεί, βρυσούλα, τον καϋμό σου.
Το ίδιο λέει βρυσούλα μου, πάντοτε το τραγούδι,
και τρέχει το νεράκι σου ... Δροσίζ' ένα λουλούδι,
και τώρα πια ολόυλακα το δρόμο έχει πάρει.
Πάει σε λειβάδι χλοερό, ποτίζει το χορτάρι,
διαβαίνει κείθε, χάνεται, στο ρέμα ξαπολυέται,
σα σύγνεφο και σα βροχή πάλι σε σένα 'ρχέται.
... Πλάι σου ο γέρο – πλάτανος όλο δροσιά ρουφάει,
κι απλώνει φύλλα και κλαδιά και ίσκιο σου κρατάει.

Δώρης Άνθης (Ν.Δ. Ζωγραφόπουλος):
Στο δρόμο της Ζωής, Εκδοση Πανευρυτανικής Ένωσης, 2001

Κοινωνικά

Η στήλη αυτή φιλοξενεί κοινωνικά γεγονότα Μικροχωριτών με φροντίδα των ιδίων ή των οικείων τους, που θα πρέπει να ενημερώνουν σχετικά το περιοδικό μας.

Κωνσταντίνα Α. Αθανασοπούλου
Μια Μικροχωρίτισα αθλήτρια

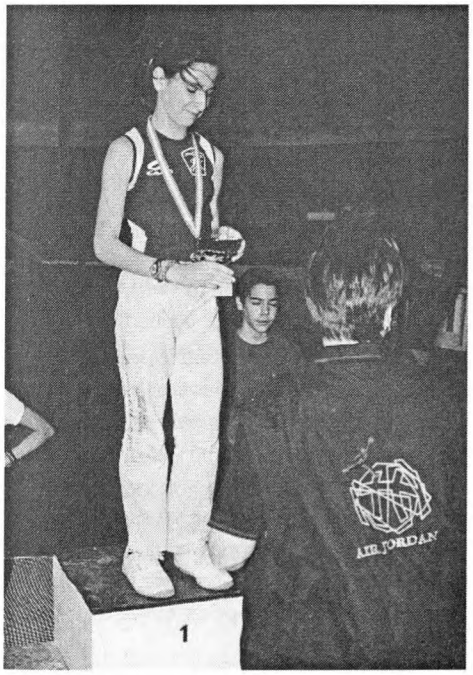

Είναι κόρη του Αριστείδη και εγγονή της Γωργίας Αθανασοπούλου. Είναι 14 χρονών και κάνει στίβο, δρόμους ταχύτητας (σπρίντ) στον Γ.Σ. Γλυφάδας. Έχει ήδη πολλές διακρίσεις στο ενεργητικό της αφού έχει κερδίσει την πρώτη θέση σε διασυλλογικούς αγώνες και σε ημερίδες στίβου. Έχει λάβει μέρος με επιτυχία στους αγώνες γυμνασίων Νότιας Ελλάδας στην Καλαμάτα και στους πανελλήνιους αγώνες παγκορασίδων στα Ιωάννινα, όπου διακρίθηκε στα 80 μ. καθώς και στη σκυταλοδρομία στα 4Χ300μ. Έχει ατομικό ρεκόρ 10:77 στα 80 μ. και 20:41 στα 150 μ.

Μπράβο Κωνσταντίνα. Είμαστε περήφανοι για σένα.

Η Κωνσταντίνα 1η στο βάθρο των Νικητών. Ημερίδα στίβου Νέας Σμύρνης

Βαφτίσεις:

• Ο Σπύρος Δ. Κρίκος και η Κατερίνα Γκικοπούλου βάπτισαν το κοριτσάκι τους στον Αγιο Νικόλαο Ρηγίλλης στις 25 Σεπτεμβρίου 2005 και το ονόμασαν Ελένη-Μαρία.

• Ο Βαγγέλης Χ. Πλάκας και η Μαλαματένια Κρινάκη βάπτισαν στο μοναστήρι του Προυσού το γιο τους στις 27 Αυγούστου 2005 και το ονόμασαν Παναγιώτη. Νονά η επίσης Μικροχωρίτισα Βάσω Ψυχογιού.

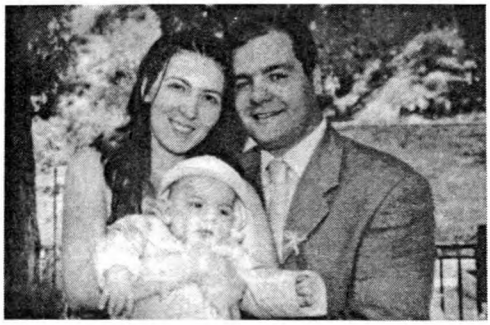

Ο Παναγιωτάκης με τους ευτυχείς γονείς

Γάμοι:

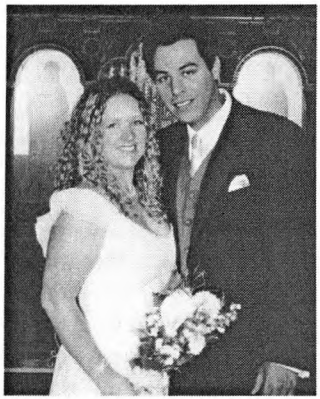

• Στη Virginia της Αμερικής ο γιος του Γρηγορίου και της Λαμπρινής Κάλλη (Τριχιά), Παναγιώτης, παντρεύτηκε τη Γλυκερία Γουάτκινς στις 29 Μαΐου 2005.

***

• Η Μαρία Β. Γάσπαρη και ο Δημήτρης Παπαδημητρίου ένωσαν τις ζωές τους την Κυριακή 2 Ιουλίου 2005 στο παρεκκλήσι του Αγίου Αλεξάνδρου Θεσσαλονίκης.

• Στο New Jersey της Αμερικής η εγγονή της Ροδάνθης Κυρίτση, Ευαγγελία Τσώμου, ένωσε τη ζωή της με τον Παύλο Αναγνωστάκο στις 21 Αυγούστου 2005.

***

• Η Νικολέττα Μιχ. Κωστοπούλου και ο Ανέστης Ελευθεριάδης παντρεύτηκαν στην Αγία Σοφία Θεσσαλονίκης στις 4 Σεπτεμβρίου 2005.

***

• Ο Χρίστος Στ. Πλάκας νυμφεύθηκε την Ιωάννα Χορμόβα, στο παρεκκλήσι του Αγίου Νικολάου Βάρης στις 17 Σεπτεμβρίου 2005.

Συγχαρητήρια και εγκάρδιες ευχές σε όλους.

Συνδρομές που έχουν εισπραχθεί από 1/6/2005-30/11/2005

..... Το Διοικητικό Συμβούλιο της Αδελφότητας Μικροχωριτών Ευχαριστεί όλους όσους εξοφλούν τις συνδρομές τους ή με χρηματικές δωρεές στηρίζουν το έργο της. Αυτές αποτελούν την κινητήρια δύναμη της Αδελφότητας, η οποία μπορεί και λειτουργεί χάρη στην οικονομική ενίσχυση των μελών της και στην εθελοντική στράτευση των μελών του Δ.Σ.

Ονοματεπώνυμο	Συνδρομή Αδελφότητας	Περιοδικό	Ευρώ
Μώρης Γιώργος και Μαρία	2005-2006	2005-2006	20
Κάρας Δέσποινα		2004	40
Κοντογεώργος Θανάσης	2005-2006	2005-2006	20
Αϊβαλιώτη Σαββούλα	2005	2005	10
Δερματάς Δημήτριος	2005	2005	10
Στογιάννη Αγάπη	2004-2005	2004-2005	25
Παπαδοπούλου Αθηνά	2004-2005	2004-2005	25
Σάρας Ηλίας	2005	2005	10
Ματσούκα Βασιλική	2005	2005	10
Αθανασοπούλου Γεωργία	2005	2005	10
Αθανασόπουλος Αριστείδης	2005	2005	10
Γαλανούδη Μαριάνθη	2005	2005	10
Κομπορόζου Λούλα	2005	2005	10
Κομπορόζος Νάσος	2005	2005	10
Δημοπούλου Ευτυχία	2005	2005	10
Δημόπουλος Χρήστος	2005	2005	10
Φλώρος Νίκος	2004-2005	2004-2005	20
Τσίρος Μιχάλης & Φρόσω	2005	2005	10
Πρωτ. Αζακάς Νικόλαος	2005-2006	2005-2006	20
Σκορδά Μαρία	2005	2005	10
Παπαπαναγιώτου Ελένη	2005	2005	10
Κοντός Γιάννης & Ελένη	2005	2005	10
Φλέγγας Δημήτριος	2005	2005	10
Φλέγγας Τάσος	2005	2005	10
Φλέγγας Αλέκος	2005	2005	10
Φώλου Αρετή	2005	2005	10
Δερματάς Τηλέμαχος	2005-2006	2005-2006	20
Τσαβέα Μαρία	2005	2005	10
Καλλιανέζος Γεώργιος	2004-2005	2004-2005	20
Δερματά Σωτ. Αναστασία	2005	2005	20
Ντελή Βασιλική	2005	2005	10
Δερματάς Ν. Σπύρος	2004-2005	2004-2005	100 $
Κατσιγιάννη Άννα	2005	2005	10
Ζαχαροπούλου Τασία	2005	2005	10

Ονοματεπώνυμο	Συνδρομή Αδελφότητας	Περιοδικό	Ευρώ
Καρανίκας Δημήτρης, Λίτσα	2005-2006	2005-2006	20
Γιολδάση Μαγδαληνή	2005	2005	10
Κόνιτς – Λαϊνη Ελένη	2005	2005	50 $
Μπούρας Χρήστος	2005-2006	2005-2006	20
Ελένη Καλτσή	2006	2006	10
Κουτσούκης Μένιος & Αιμιλία	2006	2006	20
Καρατζά Βασιλική		2005	10
Μουχρίτσας Μιχάλης		2005	10
Κοντογιώργου Καλίτσα	2005	2005	10
Πανώρη Αικατερίνη	2006	2006	10
Αρναούτη Βασιλική	2005	2005	10
Λιαροκάπη Ελένη	2005	2005	10
Ανδρεοπούλου Ευαγγελία	2005	2005	10
Δημητρακοπούλου Σωτηρία	2005	2005	10
Κουφαλιώτης Κλεομένης	2005	2005	10
Ζαχάρις Μαρία		2005	100 $
Πανάρα Ειρήνη	2005	2005	10
Πλάκας Χρήστος	2005	2005	10
Πλάκας Χρ. Αθανάσιος	2005	2005	10
Φωτίου Καλλιόπη	2005	2005	10
Πλάκας Χρ. Βαγγέλης	2005	2005	10
Ζήσης Γεώργιος	2005	2005	10
Παπαδόπουλος Ιωάννης	2004-2005	2004-2005	20
Τσουκανά Παρασκευή	2004-2005	2004-2005	20
Τσατσαράγκος Γεώργιος	2004-2005	2004-2005	20
Λιάπης Ιωάννης	2005	2005	10
Σκρεπετός Παναγιώτης	2005	2005	10
Κουκουβάος Ηλίας	2005	2005	10
Φλώρος Ιωάννης	2004-2005	2004-2005	20
Δερματάς Σπύρος	2005	2005	20
Δερματά – Ηλιάδη Ειρήνη	2004-2005	2004-2005	20
Παναγιώτου Νικόλαος	2005	2005	20
Ζήσιμος Βασίλης	2005	2005	50
Καναρά Βασιλική	2004-2005	2004-2005	20
Βονόρτα Μαργαρίτα	2005	2005	20
Μπακατσιάς Γιώργος	2005	2005	10
Τσιπάς Παναγιώτης		2004-2005	100
Κακούρα Μαρία		2005	50
Αρμακάς Βασίλειος	2005	2005	10
Ζαχαρόπουλος Παναγιώτης	2005	2005	10

Ονοματεπώνυμο	Συνδρομή Αδελφότητας	Περιοδικό	Ευρώ
Ζαχαροπούλου Σπυριδούλα	2005	2005	10
Τσινιάς Κώστας	2005	2005	10
Ουτουντζή Ελευθερία	2005	2005	10
Μίχος Λουκάς	2005	2005	10
Παπαθανασιάδη Ειρήνη	2005	2005	20
Οικονόμου-Παπαθανασιάδη Μαρία	2005	2005	20
Οικονόμου Μάρκος	2005	2005	20
Παπαθανασιάδης Θεοδόσης	2005	2005	20
Τσαρού Σία	2005	2005	20
Σιδέρη Ευαγγελία	2005	2005	10
Γιουρνάς Κώστας	2005	2005	10
Σιαφάκας Παναγιώτης		2005-2006	100$
Κομπορόζου Ευαγγελία		2004-2006	100
Τσώμου - Κυρίτση Βούλα		2006	50$

Συνδρομές Εξωτερικού

Ευχαριστούμε τους Μικροχωρίτες του εξωτερικού για την εξόφληση των συνδρομών του περιοδικού, που τους στέλνουμε. Υπενθυμίζουμε ότι οι συνδρομές από το εξωτερικό θα πρέπει να στέλνονται με επιταγή στο όνομα: **Adelfotita Mikrohoriton "H Metamorfosi tou Sotiros"** Η επιταγή θα πρέπει να είναι *Τραπεζική* (cashier´s cheque or remittance), διότι προσωπικές επιταγές (personal cheques) δεν γίνονται δεκτές από τις Ελληνικές Τράπεζες.

Παρέα Μικροχωριτών μπροστά στο "Χάνι" στη δεκαετία του '20

Δωρεές εις μνήμη που έχουν εισπραχθεί από 1/6/2005-30/11/2005

..... ΕΥΡΩ

Παπαδημητρίου Νίκος & Δήμητρα στη μνήμη προσφιλών για επισκευή Πν. Γωνιάς.... 150

Αϊβαλιώτη Σαββούλα στη μνήμη συγγενών 20

Αϊβαλιώτη Σαββούλα στη μνήμη του συζύγου της Νικολάου 30

Μωραϊτη Αικατερίνη στη μνήμη γονέων Πέτρου και Ευφροσύνης Μπάρλα και γαμπρού της Αθανασίου Ματσούκα ..... 100$

Τσιμπογιάννη Αθηνά στη μνή των γονέων της Ιωάννου και Αγαπούλας 100

Σκορδά Μαρία στη μνήμη του συζύγου της Δημητρίου 30

Παπαπαναγιώτου Ελένη στη μνήμη του συζύγου της Αγγελή 20

Παπαδημητρίου Όλγα στη μνήμη συζύγου και γονέων για επισκευή Πνευμ. Γωνιάς... 200

Δημητρακοπούλου Σωτηρία για την επισκευή της Πνευματικής Γωνιάς..... 100

Κουτσούκης Μένιος και Αιμιλία στη μνήμη προσφιλών για την Πνευματική Γωνιά..... 100

Μπούρας Χρήστος, στη μνήμη των γονέων για την επισκευή της Πνευμ. Γωνιάς..... 80

Καλτσή Ελένη, στη μνήμη συζύγου Αντωνίου για επισκευή Πνευματικής Γωνιάς 40

Κεράνης Δ. Νικόλαος στη μνήμη Κων/νου Χαρτοφύλακα, συνεργάτη και φίλο 50

Κεράνης Δ. Νικόλαος στη μνήμη ιατρού Αλεξάνδρου Αυγερινού για Πνευμ. Γωνιά 50

Κουτσούκης Γιάννης και Κούλα στη μνήμη προσφιλών για την Πνευματική Γωνιά 100

Κυρίτσης Σπύρος και Μαρία στη μνήμη προσφιλών για την Πνευματική Γωνιά 50

Βονόρτα Μαργαρίτα στη μνήμη του συζύγου της Σπυρίδωνος 50

Λιάπης Ιωάννης για την επισκευή της Πνευματικής Γωνιάς..... 20

Ζαχαρόπουλος Παναγιώτης για την επισκευή της Πνευματικής Γωνιάς 20

Κεράνης Θανάσης και Χρυσούλα στη μνήμη γονέων υπέρ της Πνευματικής Γωνιάς 200

Γιαννόπουλος Σπύρος για τους σκοπούς της Αδελφότητας 100

Τσινιάς Κώστας για αγορά καρτ-ποστάλ 300

Οικονόμου Ιωάννης για τους σκοπούς της Αδελφότητας..... 50

Παπαθανασιάδη Ειρήνη στη μνήμη Αικατερίνης Τσατσαράγκου 50

Σπυροπούλου –Οικονόμου Λένα για τους σκοπούς της Αδελφότητας 50

Φωτίου Καλλιόπη για την επισκευή της Πνευματικής Γωνιάς 10

Ραβδάς Παντελής για την επισκευή της Πνευματικής Γωνιάς 100

Σιαφάκας Παναγιώτης στη μνήμη προσφιλών για Πνευματική Γωνιά 300

Κομπορόζου Ευαγγελία στη μνήμη συζύγου Ιωάννη για Πνευματική Γωνιά 100

Λίγα λόγια γι' αυτούς που έφυγαν

Η μνημόνευση προσφιλών προσώπων στη στήλη αυτή γίνεται με φροντίδα των οικείων τους, αν το επιθυμούν, που θα πρέπει να στέλνουν στην έτοιμο κείμενο ή τα απαραίτητα βιογραφικά στοιχεία και μια φωτογραφία.

Κωνσταντία Στάθη

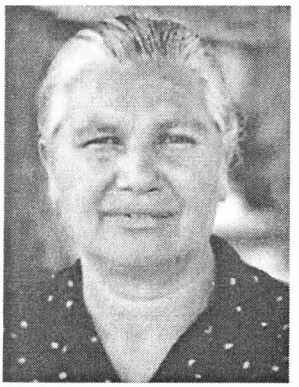

Κοιμήθηκε στις 15-9-2005 σε ηλικία 93 ετών η Κωνσταντία Στάθη του Σπύρου και της Αικατερίνης Ζορμπαλά. Γεννήθηκε στο Μικρό Χωριό Καρπενησίου το 1912. Έζησε στη Θεσσαλονίκη με τον σύζυγό της Πέτρο, που ήταν από την Ρεντίνα Καρδίτσας, όμως δυστυχώς απεβίωσε γρήγορα. Είχε κοντά της την κόρη της Ειρήνη με τον σύζυγό της, τα δυο εγγόνια της και δυο δισέγγονά της.

Αγαπούσε πολύ την εκκλησία και το χωριό της. Χαιρόταν ιδιαίτερα όταν την επισκέπτονταν οι συγχωριανές της. Διάβαζε τα Μικροχωρίτικα Γράμματα και όταν δεν μπορούσε ήθελε τα εγγόνια της να της διαβάζουν ποιοι απεβίωσαν και τι δωρεές έδωσαν αλλά και να μαθαίνει νέα του χωριού της.

Της ευχόμαστε καλό παράδεισο.

Τα παιδιά, τα εγγόνια και τα δισέγγονά της

Ειρήνη Πλάκα - Καδέρη

Η Ειρήνη Καδέρη ήταν κόρη του Κώστα και της Μαρίας Πλάκα. Ζούσε με τον άντρα της και τα δυο αγόρια της στη Θεσσαλονίκη. Η ζωή τής φέρθηκε σκληρά αφού νωρίς πήρε από κοντά της τον ένα της γιο. Γρήγορα όμως της έφεραν χαρά τα εγγονάκια από τον άλλο της γιο. Αλλά η επάρατος παραμόνευε για να της κόψει το νήμα της ζωής στα 62 της χρόνια.

Ας είναι αιώνια η μνήμη της.

Γιάννης Ζαχαρόπουλος

Στις 10 Φεβρουαρίου 2005 απεβίωσε στο Γενικό Κρατικό Νοσοκομαίο ο Γιάννης Ζαχαρόπουλος. Η κηδεία του έγινε στο κοιμητήριο της Ηλιούπολης. Συγγενείς και φίλοι τον συνόδευσαν στην τελευταία του κατοικία. Ο Γιάννης Ζαχαρόπουλος γεννήθηκε το 1934 στο Πρόδρομο Ευρυτανίας. Νέος ξενιτεύτηκε στη Γερμανία και επιστρέφοντας στην Ελλάδα διορίσθηκε αγροφύλακας στο Μικρό και Μεγάλο Χωριό.

Παντρεύτηκε τη συγχωριανή του Βασιλική Χονδρογιάννη με την οποία απέκτησε δυο παιδιά, μια κόρη και ένα γιο. Από τα παιδιά του απέκτησε πέντε εγγόνια. Ήπιος χαρακτήρας είχε συμπάθειες και στα δυο χωριά που υπηρετούσε ως αγροφύλακας.

Συνταξιούχος πια ζούσε στο Νέο Οικισμό του Μικρού Χωριού μέχρι που ασθένησε. Η ασθένειά του ήταν μακρόχρονη και τελικά τον οδήγησε στο θάνατό του. Τα μέλη της Αδελφότητας των Μικροχωριτών συλλυπούνται τη σύζυγό του, τα παιδιά του και τους λοιπούς συγγενείς.

Νίκος Κιρκιλέσης

Ο Νίκος Κιρκιλέσης, σύζυγος της είχε Μικροχωρίτισας Γεωργίας Ζορμπαλά, έφυγε από τη ζωή τον περασμένο Αύγουστο. Αιωνία του η μνήμη.

Γιαννούλα Ξεκάρφωτου - Τσιαντή

Η Γιαννούλα Τσιαντή ήταν κόρη του Νίκου και της Ελένης Ξεκάρφωτου. Τον περασμένο Οκτώβριο (19-10-2005) μια πολύχρονη ασθένεια της έφραξε το δρόμο της ζωής. Η Γιαννούλα είχε γεννηθεί στο χωριό το 1934 και έζησε εκεί ως το 1966, οπότε παντρεύτηκε το Γιώργο Τσιαντή και μετακόμισε στη Λαμία. Απόκτησαν μαζί δυο παιδιά, την Κωνσταντίνα και το Δημήτρη, από τα οποία ευτύχησε να καμαρώσει δυο εγγονάκια, τα οποία υπεραγαπούσε. Αιώνια η μνήμη της.

Περιεχόμενα

..... Σελ.
Δάση: Η πνοή της ζωής 1-2
Άξιος 3-4
Εορτασμός 28ης Οκτωβρίου στο χωριό 5
Λαϊκή συνέλευση – συνεστίαση στο χωριό 6-8
Από τη σκοπιά της Αδελφότητας 9
Νέα από το δήμο Ποταμιάς 10
Από το χώρο της Ευρυτανίας και της Ρούμελης 11-12
Αρχαιολογικά ευρήματα στο χωριό μας 13
Το Κτηματολόγιον της Μονής Προυσού και το Μικρό Χωριό 14-15
Γνωστοί και άγνωστοι ευεργέτες στη νεώτερη Ελλάδα, Σπύρος Α.Σιδέρης 16-18
Μνήμες οδυνηρές αλλά ηρωικές 19-20
Φύση η πηγή της ζωής 21-23
Ανθολόγιο εντυπώσεων από την πνευματική γωνιά 24-25
Η Ευρυτανία κατά την τουρκοκρατία και την επανάσταση του ΄21 26-28
Ανθρακωρύχοι:στα κατάβαθα της γης για ένα μεροκάματο 29
150 χρόνια πριν 30-31
Πήρα το στρατί πήρα το μονοπάτι 32-34
Πολέμα, Βλάγγο! 35
Ιστορικές μνήμες και προσωπικές αναμνήσεις 36-39
΄Ερωτος και Ρέντη γωνία 40-43
Ιστορίες και λαϊκές παραδόσεις 44-45
Βιβλιοπαρουσιάσεις 47-51
΄Εντυπα που λάβαμε 52
Επιστολές προς την Αδελφότητα 53
Κοινωνικά 55-56
Συνδρομές – Δωρεές 57-60
Λίγα λόγια γι αυτούς που έφυγαν 60-62

ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ ΛΙΑΠΗ

Αθήνα – Λαμία – Μακρακώμη
Άγιο Γεώργιο – Καρπενήσι

Διεύθυνση: Μαρία Π. Σκρεπετού

Κηφισού 91β 8
Τηλ. 210 3454825 – 3452186
Fax: 210 3452186

Ζυλόγλυπτα

Χειροποίητες πρωτότυπες
δημιουργίες
σπάνιας ομορφιάς

Έκθεση – Διάθεση:
Νέο Μικρό Χωριό "Το Τζάκι"
Τηλ. 22370 41318

Ξύλινες Δημιουργίες

...με έμπνευση από τη φύση

Έκθεση – Διάθεση:
Παλιό Μικρό Χωριό.
Τηλ. 22370 41031

Κομμώσεις

Ανδρικές - Γυναικείες - Παιδικές

"ΚΙΚΗ"

Δ/νση: Κική Φούκα-Σκοτίδα

Καραϊσκάκη 4, Καρπενήσι
Τηλ. 22370 25666

ΤΑΧΙ

Γιάννης Καραγκούνης

Νέο Μικρό Χωριό Τηλ. 22370 41392,
Κιν. 6972 707840

Εστιατόριο – Ταβέρνα

Απόλαυση

Νικόλαος Ζουρζούκης

Νέο Μικρό Χωριό
Τηλ. - fax: 22370 41454, Κιν.6978874989

ΑΓΟΡΑΙΟ

Βασίλης Μπούρας

Νέο Μικρό Χωριό. Τηλ. 22370
41300 / 41281, Κιν. 6972 288457

Νυχτερινό Κέντρο
Διασκέδασης
ΝΕΜΕΣΙΣ

Καρπενήσι. (Διασταύρωση Π. Πατραϊκής)

Ξενοδοχείο – Εστιατόριο - Καφετέρια

Η ΧΕΛΙΔΟΝΑ

Δ/νση: Κώστας Τσινιάς

Παλαιό Μικρό Χωριό. Τηλ. 22370 41221, Κιν. 6944 36 01 57

Ξενώνας - Καφετέρια

STUDIO MERCES

Υπεύθυνη κρατήσεων: Αγορίτσα Τσινιά

Παλαιό Μικρό Χωριό. Τηλ.. 22370 41444, Fax: 22370 41111 Κιν. 6974 114182

Ενοικιαζόμενα πανοραμικά δωμάτια

ΤΟ ΤΖΑΚΙ

Δ/νση: Παρασκευή Ν. Αζακά

Νέο Μικρό Χωριό. Τηλ. 22370 41318 /41465, Fax: 22370 41094, Κιν. 6977 808961

Ενοικιαζόμενα δωμάτια

η γωνιά

Δ/νση: Γιώργος Γιαννακόπουλος

Νέο Μικρό Χωριό. Τηλ. 22370 41393, Fax: 22370 41586

Ενοικιαζόμενα πολυτελή δωμάτια

ΟΥΡΑΝΙΑ ΤΑΣΙΟΥ

Νέο Μικρό Χωριό.

Τηλ. 22370 41349

Ζήσιμος Σωτήρης

Ενοικιαζόμενα δωμάτια

ΙΒΙΣΚΟΣ STUDIOS

Νέο Μικρό Χωριό

Τηλ. 22370 41515

Ξενοδοχείο

COUNTRY CLUB HELLAS HOTEL

Hotel Manager: Πόπη Μπακατσιά

Νέο Μικρό Χωριό. Τηλ. 22370 41570-6, Fax: 22370 41577

Ξενώνας - Ταβέρνα - Καφετέρια

ΤΟ ΡΙΖΩΜΑ

Δ/νση: Θεόδωρος Μπούρας

Νέο Μικρό Χωριό. Τηλ 22370 41170, Fax: 22370 41486

Ενοικιαζόμενα δωμάτια Α΄ κατηγορίας

Ψησταριά - Εστιατόριο - Χωριάτικη Κουζίνα

ΤΟ ΧΩΡΙΑΤΙΚΟ

Δ/νση: Βασιλική Νασιοπούλου

Νέο Μικρό Χωριό.

Τηλ. 22370 41257 / 41103

Ενοικιαζόμενα πολυτελή δωμάτια

ΦΩΤΕΙΝΗ ΖΑΡΑ

Νέο Μικρό Χωριό. Τηλ. 22370 41236 /41433

Καφετέρια

ΒΑΣΙΛΗΣ ΜΠΟΥΡΑΣ

Νέο Μικρό Χωριό. Τηλ. 22370 41300

SUN & SEA

TRAVEL AGENCY

• Αεροπορικά εισιτήρια για όλο τον κόσμο • Συνέδρια - Εκθέσεις
• Οργανωμένες εκδρομές • Διαβατήρια - Βίζες
Στις οικονομικότερες τιμές!!
ΔΕΣΠΟΙΝΑ ΓΙΟΥΡΝΑ - ΒΟΥΓΑ Σινώπης 29, Αμπελόκηποι, Τηλ.: 210 7799261

LAND BROKER
ΜΕΣΙΤΙΚΟ

ΙΩΑΝΝΗΣ ΑΡΩΝΗΣ

Καραολή & Δημητρίου 70 Πειραιάς
Τηλ/Fax: 41.11.849 Fax: 41.34.776

café
ΑΣΤΈΡΙΑ
restaurant

Αμιλία Κουφαλιώτη

Παραλία Καμμένα Βούρλα
Τηλ.: 02350 23261,
80901, 80902

Αθανάσιος Π. Λιαροκάπης
Διακοσμητής

Interior Designer

Αρχιτεκτονικός Σχεδιασμός
και Μελέτη Χώρων

Κόκκαλη 31, Αγρίνιο, τ.κ. 30100.
Τηλ.: 0641 - 33233, (& fax) - 24522.
Κιν.: 0932831607, E-mail:
athanart@otenet.gr

ΦΑΡΜΑΚΕΙΟ

ΣΟΦΙΑ ΛΙΑΡΟΚΑΠΗ

ΜΠΟΤΣΑΡΗ 8 - ΤΗΛ. 0641 / 23.602 - ΑΓΡΙΝΙΟ

Τεχνικές εργολαβίες – πέτρινες κατασκευές
ΒΑΣΙΛΗΣ ΖΗΣΙΜΟΣ
Νέο Μικρό Χωριό. Τηλ. 22370 41056,
Κιν. 6977 624440

Εσπερίδα
Γεύσεις... και Ζωντανή Μουσική

ΒΑΣ. ΜΑΝΩΛΑΚΟΣ

Πειραιώς & Αλόπης 65
Κ. Πετράλωνα, Αθήνα

Τηλ. 210 3478 227 - 210 3471 756
http://www.4pireas.gr//esperida

ΠΑΤΩΜΑΤΑ
ΛΟΥΣΤΡΑ ΔΙΑΡΚΕΙΑΣ
ΣΚΑΛΕΣ
ΛΙΑΠΗΣ ΝΙΚΟΣ & Υιός
ΕΡΓΑΣΙΑ ΕΓΓΥΗΜΕΝΗ
6610846 - 6048695 - 0972 136979

ΚΕΝΤΡΟ ΤΕΧΝΩΝ ΠΛΑΚΑ

34 ΧΡΟΝΙΑ ΠΡΩΤΟΙ σε ΕΠΙΤΥΧΙΕΣ

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑΚΑ ΤΜΗΜΑΤΑ

ΣΧΕΔΙΟ ΥΠΟΨΗΦΙΩΝ
ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ - Α.Τ.Ε.Ι.

- **ΓΡΑΜΜΙΚΟ**
- **ΕΛΕΥΘΕΡΟ**

ΣΧΕΔΙΟ ΥΠΟΨΗΦΙΩΝ ΚΑΛΩΝ ΤΕΧΝΩΝ

- **ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ**

FOUNDATION

Edexcel International

- **ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ**
- **ART & DESIGN**
- **ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΕΣ ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ**
- **ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ & ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΕΣ ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ**

ΣΕΜΙΝΑΡΙΑΚΑ ΤΜΗΜΑΤΑ

- **ΕΙΚΑΣΤΙΚΕΣ ΤΕΧΝΕΣ**
- **ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ ΓΙΑ ΠΑΙΔΙΑ**

ΚΕΝΤΡΟ ΤΕΧΝΩΝ ΠΛΑΚΑ ®

ΚΕΝΤΡΟ ΤΕΧΝΩΝ ΠΛΑΚΑ ΑΕ

ΑΘΗΝΑ
ΠΑΤΗΣΙΩΝ 65, 104 33 ΑΘΗΝΑ
ΤΗΛ: 210 8250552, FAX: 210 8250627
και
ΨΥΧΙΚΟ • ΓΛΥΦΑΔΑ • ΚΗΦΙΣΙΑ

e-mail: info@plakas.gr
www.plakas.gr

ISSN 1106-6156